

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SEÇİLMİŞ ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN
SOSYALLEŞME SÜRECİNDE BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
AKTİVİTELERİNİN ROLÜ VE ÖNEMİ**

Özgür TUNÇALP

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SPOR YÖNETİCİLİĞİ ANABİLİM DALI

Danışman
Yrd. Doç. Dr. İ. Bülent FİŞEKÇİOĞLU

KONYA-2011

S.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Özgür TUNÇALP tarafından savunulan bu çalışma, Jürimiz tarafından Spor Yöneticiliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi oy birliği / oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: “Yrd. Doç. Dr. H. Salim ÇAĞLAYAN”

Selçuk Üniversitesi

İmza

Danışman: “Yrd. Doç. Dr. İ. Bülent FİŞEKÇİOĞLU”

Selçuk Üniversitesi

İmza

Üye: “Yrd. Doç. Dr. Hasan ŞAHAN”

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

İmza

Üye: “Yrd. Doç. Dr. Hayri DEMİR”

Selçuk Üniversitesi

İmza

Üye: “Yrd. Doç. Dr. Hamdi PEPE”

Selçuk Üniversitesi

İmza

ONAY:

Bu tez, Selçuk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim tarih vesayılı kararıyla kabul edilmiştir.

İmza

“Prof. Dr. Orhan ÇETİN”

Enstitü Müdürü

ii. ÖNSÖZ

Çalışmam da gerekli olan araştırma izni için okullarının her türlü imkânını bize sağlayan Karaman İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı Selmani KARAÇAM’a, Okul Yöneticileri ve Beden Eğitimi öğretmenlerine, ankete katılarak, katkılarını esirgemeyen öğrencilere teşekkür ederim.

Ayrıca bilgi, görüş ve fikirlerinden faydalandığım sevgili hocalarım Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğretim Üyeleri Yrd. Doç. Dr. Ahmet SANIOĞLU’na ve Yrd. Doç. Dr. Halil Taşkın’a, yazım çalışmalarında bana yardımcı olan arkadaşım Karaman Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Spor Uzmanı Polat KILINÇ’a ve benden manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen Aileme, Ana Sınıfı Öğretmeni eşim Serpil TUNÇALP’e çok teşekkür ederim.

iii. İÇİNDEKİLER

Sayfa

iv. SİMGELER VE KISALTMALAR.....	v
1. GİRİŞ	1
1.1. Beden Eğitimi Kavramı.....	3
1.1.1. Beden Eğitiminin Tarihi Gelişimi	4
1.1.2. Beden Eğitiminin Önemi.....	6
Sağlık açısından önemi	7
Estetik yönden önemi	8
Felsefi ve pedagojik yönden önemi.....	8
1.2. Beden Eğitiminin Amaçları.....	9
1.2.1. Beden Eğitiminin Genel Amaçları	9
1.2.2. Beden Eğitiminin Özel Amaçları	11
1.3. Beden Eğitiminin Faydaları	11
1.3.1. Fizyolojik ve Biyolojik Faydaları	12
1.3.2. Sosyolojik Faydaları.....	12
1.3.3. Psikolojik Faydaları	13
1.3.4. Ekonomik Faydaları	14
1.4. Spor Kavramı	14
1.4.1. Sporun Tanımı.....	15
1.4.2. Sporun Dünya Tarihindeki Yeri ve Gelişimi	18
1.5.1. Sosyalleşmenin Özellikleri	24
1.5.2. Sosyalleşmenin Safhaları	25
1.5.3. Sosyalleşmenin Genel Vasıtaları	28
Aile.....	29
Eğitim kurumları	30
Arkadaş grupları.....	31
Kitle iletişim araçları.....	32
1.6. Sosyalleşme ile Beden Eğitiminin İlişkisi	33
1.7. Sosyalleşme ile Sporun İlişkisi	34
1.7.1. Sosyal Bütünleşmeye Katkısı Bakımından Sporun Yeri	35
1.8. Ortaöğretim Kurumlarında Spor	37
1.8.1. 4-16 Yaş 16-18 Yaş Grubunun Gelişim Özellikleri, İlgi ve İhtiyaçları	38
1.8.2. 14-16 Yaş Grubunun Gelişim Özellikleri İlgi ve İhtiyaçları, Beden Eğitimi Uygulamaları	39
1.8.3. 16-18 Yaş Grubunun Gelişim Özellikleri, İlgi ve İhtiyaçları ve Beden Eğitimi Uygulamaları	40

1.9. Türkiye’de Sosyalleşme Süreci ve Spor	40
2. GEREÇ VE YÖNTEM	42
2.1. Yöntem.....	42
2.2. Araştırmanın Modeli	42
2.3. Evren ve Örneklem	42
Evren:	42
Örneklem:.....	42
2.4. Veri Toplama Araçları	44
2.5. İstatiksel Analiz.....	45
3. BULGULAR	46
3.1. Demografik Sonuçlar	46
1.3.2. Ankete Katılanların İlgilendikleri Spor Branşları ve İlgili Düzeyleri İle İlgili Sonuçlar	50
1.3.3. Spor ve Sosyalleşme ile İlgili Değişkenler	55
1.3.4. Çapraz tablolar (Crosstab).....	62
4. TARTIŞMA	70
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	77
6. ÖZET	79
7. SUMMARY	80
7. ZUSAMMENFASSUNG	81
8. KAYNAKLAR	82
9. EKLER.....	87
EK 1. Anket Formu	87
10. ÖZGEÇMİŞ	92

iv. SİMGELER VE KISALTMALAR

BESYO	: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
GSGM	: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü
SPSS	: Statistical Package For Social Sciences
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TMOK	: Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi
Y.Y.	: Yüz Yıl.

1.GİRİŞ

Bu gün beden eğitimi ve sporun temelini oluşturan hareketleri ilk insanlar, şartlar gereği hayatlarını sürdürmek için doğal olarak yapmışlardır (Çakmakçı 2001).

Beden eğitimi, insanın toplum kurallarına uygun olarak yaşaması, birbiriyle olan ilişkilerinin iyi örneğini verebilmesi, yardımsever, insan haklarına saygılı, dürüst davranması, zeki, ruhsal ve bedensel yapı itibarıyla sağlıklı olmasıyla bağlantılıdır (Aracı 1999). Beden eğitimi, insanın sosyalleşebilmesi ve kişiliğini bulup doğru bir çizgi üzerinde yol almasında büyük rol oynar (Aracı 1998).

Spor ise 21. yüzyıl modern toplumunun en yaygın ve etkili sosyal kurumlarından birisidir. Temel amacı, insanın beden, ruhen ve sosyal yönden gelişmesine katkı sağlamak olan spor, toplumların gelişmesinde de çok etkin rol oynayan sosyal bir olgudur. Günümüzde bilinçli olarak sporun kitlelere yaygınlaştırılması ve halkın çağdaş anlamda spor yapması ile toplumların gelişmişliği arasında önemli ölçüde bir paralelliğin varlığı kabul edilmektedir. Spor, çağımızın modern toplumlarında, kültürel ve refah düzeylerinin bir göstergesi olarak kabul edilen ve sosyal hayatın tüm yönlerini etkileyen önemli bir sosyal kurumdur (Çakmakçı 2001).

Anayasa’da spora yer verilmesi ve devlet güvencesi altına alınması toplumsal yaşamdaki önemini anlatmak için yeterli olacaktır (Güçlü 2001). Anayasa’nın 59. Maddesinde “Devlet, her yaştaki Türk vatandaşının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder, devlet başarılı sporcuyu korur” denilmektedir (T.C. Anayasası 1982).

Spor; evrensel kültürün bir parçası olarak dünyada dili, ırkı, dini farklı insanları birleştiren önemli bir unsurdur. Günümüzde spor, kişisel ve toplumsal sağlığı koruyucu ve geliştirici nitelikleriyle önemli bir hizmet sektörü olarak kabul edilmektedir (Almanak 2009).

Bu araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor aktiviteleri ile sosyalleşme süreçlerinde meydana gelen değişimin ortaya çıkarılması

amaçlanmıştır. Beden eğitimi ve spor aktivitelerinin ortaöğretim öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde etkisinin olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Özellikle gençlerin sosyalleşme sürecinde aile (birincil), toplumsal çevre, arkadaş grupları, kitle iletişim araçları (ikincil) ve grupların etkisinin son derece fazla olduğu ifade edilmektedir. Bunların dışında araştırma amacına uygun olarak beden eğitimi ve sporun, toplumla etkileşimde bir sosyalleşme aracı olup olmadığı incelenmeye çalışılmıştır (Şahan 2007).

1.1.Beden Eğitimi Kavramı

Beden eğitimi kişinin beden, ruh ve fikir gelişimini sağlamaktadır. İnsanın, toplum kurallarına uygun olarak yaşaması, birbiriyle olan ilişkilerinin iyi örneğini verebilmesi, yardımsever, insan haklarına saygılı, dürüst davranması, zeki, ruhsal ve bedensel yapı itibarıyla sağlıklı olmasıyla bağlantılıdır. Beden eğitimi, insanın sosyalleşebilmesi ve kişiliğini bulup doğru bir çizgi üzerinde yol almasında büyük rol oynar. Beden eğitimi bireyin beden sağlığını, ruh sağlığını, beden becerilerini geliştirmeye yönelik, gerektiğinde çevresel koşullara ve katılımcıların özelliklerine göre değiştirilebilen esnek kurallara dayalı oyuna, cimmastiğe, spora dönük alıştırma ve çalışmaların tümünü kapsayan geniş tabanlı bir etkinliktir (Aracı 1999).

Beden eğitimi vücudun yapı ve fonksiyonunun geliştirilebilmesi, eklem ve kasların kontrolü ve dengeli bir biçimde gelişmelerini sağlayan, boş zamanları değerlendirmeyi, fizik gücü en ekonomik tarzda kullanmayı, dolayısıyla organların kontrolünü, metodlu bir şekilde hareket etmeyi öğreten bir faaliyet sistemidir (Açık ve ark 1997).

Beden eğitimi, amaçları doğrultusunda yer alan bir takım özel bireysel etkinlikler ile bireyin kendi kendine yeterli olmasını, uygun davranışlar göstermesini, idealler edinmesini ve yönlendirilmesini sağlamaya ve korumaya çalışır (Knapp ve Leonard 1968).

Tamer'(1987)'e göre, beden eğitimi; fiziksel hareketlerin planlı bir gelişme doğrultusunda yaşantıya dönüştürülmesidir”.

Bir başka tanımda ise, “İnsanın büyüme, gelişme ve davranış şekline göre seçilen fiziksel aktivitelerin harekete dayalı olarak yapıldığı bir eğitim şekli” olarak ifade edilmektedir.

DPT (1983)'nın, V. Beş yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporunda yer aldığı şekliyle ise, “Spor, insan bütünü oluşturur ve insanın fiziki, ruhi ve zihni niteliklerinin bulunduğu, yaşının ve kapasitesinin gerektirdiği verim gücüne ulaştırılabilmesi için rekabet olmaksızın yaptığı faaliyetlerin tamamıdır.

Kısaca beden eğitimi, bireyin beden ve ruh sağlığını korumaya beden becerilerini geliştirmeye yönelik gerektiğinde çevresel koşullara ve katılımcıların özelliklerine göre değiştirilebilen esnek kurallara dayalı oyun, jimnastik gibi spora dönük alıştırmaya ve çalışmaların tümünü kapsayan geniş tabanlı bir etkinliktir (İnal 2000).

1.1.1. Beden Eğitiminin Tarihi Gelişimi

Canlılığın tek belirtisi olan hareket, aynı zamanda vücut eğitiminin de başlıca vasıtalarından biridir. Hareket canlılığın görüntüsü olup, ilkel zamanlarda zorunlu yaşama faaliyetleri şeklinde kendini gösterir. İnsan güdülerini ile yapıldığı zaman doğal hareketler adını alır. Bu hareketlerin çeşidi ve değeri insanların yaşadıkları coğrafi bölge ve şartları ile bulundukları toplumun uygarlık seviyelerine göre değişmektedir. Özellikle erkeklerin, aile fertlerine karşı kendilerini beslenme, korunma ve barınma gibi işlerden sorumlu saymaları, güçlerini ve vücutlarını kullanarak mücadele etmelerini zorunlu kılmıştır. İlk insanların Neolitik devirde, kendilerinden güçlü olan hayvanlardan kaçmak, daha zayıf olanlarını yakalamak amacıyla koşma eylemine girmeleri vücut alıştırmaları ile ilgili olarak gerçekleştirdikleri ilk davranışları olmuştur (Alpman 1972).

Geçmişte eski dünya coğrafyası üzerinde yaşamış Çinliler, Taoizm, Budizm gibi inanışların etkisinde kalmışlar ve bu inanışların etkisiyle sakin bir yaşama önem vermişlerdi. Ancak bunun yanında zengin ailelerin çocukları müzik, dans, okçuluk, güreş, boks, polo, su oyunları gibi çalışmalara katılmışlardı. Çinliler, hareketsizliğin birçok rahatsızlık ve hastalığın sebebi olduğuna inanmışlar ve bu hastalık ve rahatsızlıklardan kurtulmak için belirli nefes çalışmalarıyla birlikte yapılan bükülme, duruş, uzanma hareketlerinden oluşan tıbbi cimmastikle uğraşmışlardır. Yine eski Hindistan'da Hinduizm ve Budizm inanışlarına göre insanların bedensel faaliyetlerden uzak durarak ruh ile ilgilenmeleri istenmişti. Dinin etkisiyle beden ile zihni disipline etmek için yapmışlardı (Karagül 1993).

İnsan vücudunun belli amaçlar doğrultusunda eğitilmesi düşüncesi insanlığın varlığı kadar eskidir. Çağlar boyunca insanlığın yaşam koşullarını düzelterek daha iyiye doğru taşınması hareket tarzlarında da değişikliklere yol açmıştır (Şen ve Monoz 1995).

Vücut kültürü ile ilgili faaliyetlerin tarih içinde ilk izlerini Orta Asya ve Ön Asya bölgelerinde görmek mümkündür. Boğazköy’de yapılan kazılar sonunda ele geçen Yazılı Kaya Anıtı’nda dini bir spor törenini simgeleyen taş tabletlere rastlanmıştır (Yıldız 1979).

Mısırlılar ise bedensel faaliyetleri güçlü ordular kurmak, mesleki ve dini amaçlarına ulaşmak için ve eğlence mahiyetinde de yapmışlardır. Mısırlılar başta güreş olmak üzere avlanma, silah kullanma, okçuluk, koşu, atlama, yüzme ve top oyunları ile uğraşmışlardır.. Eski Antik Yunan’da beden eğitimi genel eğitimin en önemli bölümünü oluşturmaktaydı. Yunan uygarlığının ilk dönemlerin de Homeros’un “İlyada ve Odisea” adlı eserinde, boks, güreş, cirit, disk, okçuluk, yarışlarının yapıldığına dair bilgilere rastlanmaktadır. Ruh için müzik, beden için cimnastik yapılması üzerinde durulmuştu. Isparta’da beden eğitimi güçlü ordular kurmak amacıyla yapılmıştı. Atina’lılar beden eğitimini vücudu geliştirmek, estetik yönden ve daha hareketli bir yaşam sürdürmek için yapmışlardır. Roma’da beden eğitimi askeri ve iyi sağlık kazanmak amacıyla ele alınmış, beden eğitimi çalışmalarında; okçuluk, eskrim, cirit, koşu, yüzme, güreş spor branşlarına yer verilmiştir. Romalılar, Yunanlıların aksine profesyonelliği amatörlüğe tercih ederek; gladyatör kavgaları ve vahşi hayvanlarla mücadele gibi kanlı gösterilere katılmışlardı. Romalıların yıkılması ile karanlık çağda Skolastisizm’in etkisiyle beden eğitiminin ortadan kalktığı görülür (Çöndü 1999).

14.Y.Y’ da Avrupa’da başlayan Rönesans ve hümanizm hareketleri beden eğitimi faaliyetlerinde de birçok yeniliği beraberinde getirmiştir (İşcan 1998).

Yeniçağda ruh ve bedenin dengeli bir şekilde geliştirilmesi ve bedenin eğitilmesi düşüncesinin ağırlık kazanmaya başlaması, Fransız düşünür J.Jack RUSSO (1712-1778) ile bir felsefe olarak tüm Avrupa da kabul görmeye başlamıştır (Özdağ ve ark 2006).

1896 yılında, ilk Modern Olimpiyat Oyunları düzenlenerek, her milletin bu oyunlarda kendilerini gösterebilmeleri fırsatı verilerek, sporun barışçı amaçlarla kullanılabilmesi sağlanmıştır (Afyon ve Tunç 1997).

1893 yılında Harward Üniversitesi ilk olarak beden eğitiminde akademik dereceyi vermeye başladı. Thomas Wood (1870-1942) beden eğitimi yoluyla eğitimin amaçlarına ulaşılmasındaki öneme dikkat çekmek istedi. J.F.Williams (1886-1966) programlarda bireyin bir bütün olarak gelişmesine katkıda bulunacaksa, bedensel hareketlere yer verilmesini istemişti. Williams “beden aracılığıyla eğitim” düşüncesini reddedip beden eğitimi üzerinde durmuştur. Wood, Cassidy ve Williams 1927 yılında yazdıkları eserde beden eğitiminin biyolojik, psikolojik, sosyolojik temellerine değinip genel eğitim içindeki önemini vurgulamışlardır (Çöndü 1999).

I. ve II. Dünya savaşlarından sonra askerlerde görülen güçsüzlük, dayanıksızlık gibi eksiklikler, dikkatleri fiziksel yapının geliştirilmesi yönünde beden eğitimi çalışmalarına önem verilmesine yöneltmiştir (Karagül 1993).

1.1.2. Beden Eğitiminin Önemi

Milletlerin geleceği, yetişmiş ve yetişmekte olan gençlerin fiziksel ve ruhsal olgunluğa bağlıdır. Uygarlık, bireye verilen önem ve bu önemle bağlantılı olarak ona verilen eğitime dayanır. Eğitimden beklenen fertlerin, gizli güçlerini ve kabiliyetlerini ortaya çıkararak en üst düzeyde geliştirilmesine yardım etmektir. Fertleri fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmek modern eğitimin temel ilkelerindendir. Modern anlayışa uygun olarak eğitimdeki amacın gerçekleşmesi ferdin, zihinsel eğitimi yanında fiziksel eğitimi ile mümkündür. Aslında beden eğitimi, genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır (Gökmen 1988).

Beden eğitimi insan sağlığı, karakter oluşumu, moral ve verimliliğin artırılması, milli yönden güçlü, ortak duygu ve davranışları yüksek bir insan varlığı ile doğrudan etkili bir eğitim faaliyetidir.

Bu nedenle, zihni ve fikri gelişimle bedeni gelişimin uyumlu olması, insan ve toplumun daha sağlıklı, dengeli, verimli ve daha mutlu olmasında önemli rol oynar. Bunun yanında toplumların beden eğitimi ve propagandalarını yapmaları açısından önem taşır (Erkan 1998).

Günümüzde beden eğitimi ve sporun önemini üç yönden ele almak mümkündür;

* Sağlık açısından önemi

* Estetik yönden önemi

*Felsefi ve pedagojik yönden önemi

Sağlık açısından önemi

Sağlık açısından özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz; Çağımızda görülen baş döndürücü gelişme ve değişimler ile teknolojik ilerlemeler, insanı birçok yönden etkilemektedir. Bu gelişme ve değişimler karşısında, nitelikli insan gücü, sağlıklı olmadan verimli olamaz ve kendinden beklenenleri gerçekleştiremez. İnsanların, özellikle gençlerin beden ve ruh yapısının eğitilerek geliştirilmesi için en uygun ve en tesirli araç hareket faktörünün her çeşidini ve prensiplerini kapsayan beden eğitimi ve spor eğitimidir (Spor Şurası 1990).

Yaşam grafiği içinde, birçok insan ekonomik hayatını bedensel gücü ile kazandığı gibi birçok insanda zihinsel gücü ile kazanmaktadır. Beden eğitimi, spor olgusu içinde ele alırsak günümüzde tam gün uğraşı, gelişmeleri yakından takip etmeyi gerektiren, geniş bir meslek ve sanayi kolu olarak dünya pazarı oluşturan ayrıca sağlığa zarar verebilecek malzeme ve ilaçlardan da kaçınabilmek önemli boyutudur (Çöndü 1999).

Kötü alışkanlıklardan daha kolay kurtulmaya yardımcı olur (Aracı 1999).

Fiziksel ve ruhsal yönden genç nesillerin eğitiminde önemli bir yer tutmakta ve artık çağımızda gelişmiş toplumların eğitim programlarında, beden eğitimi ve spor genel eğitimin bir parçası sayılmaktadır (Türkmen ve ark 1995).

“Gelecekte hekimlerin reçetelerinde egzersiz ilaç olarak yazılacaktır...” Egzersiz bireyde glikozu toleransa eder, kanda trigilseriti, kolesterolü düşürür ve dengeler (Açak ve ark 1997).

Bilgin ve Anlıatamer (2002)' e göre de, beden ve ruh uyumsuzluğunda fert sağlıklı ve uyumsuzdur.

Estetik yönden önemi

Bugün her insanın güzel bir vücut görünüşüne ihtiyacı vardır. Bu durum bayanlar arasında daha yaygın bir ihtiyaç olmuştur. Çünkü her bayan güzel görünmek zorundadır. Erkeklerde de bu duygu küçümsenmeyecek kadar ileridir. Ayrıca insan vücudunun oranlı ve düzenli gelişimi her dönemde birçok sanata konu olmuştur (Çöndü 1999).

Bu nedenle beden eğitimi etkinlikleri düzenli yapıldıklarında, organizmanın fiziksel uygunluk ve dayanıklılığını buna bağlı olarak iç organların fonksiyonlarını geliştirir. Böylece organizmanın değişen şartlara daha kolay uyum sağlaması ve yorgunluğa karşı koyma gücü artar. En fazla etki, becerilerin gelişmesi, adele güç ve dayanıklılığın artmasında görülür.

Beden eğitimi etkinliklerine katılmak, insan sağlığını tehdit eden fazla kiloların atılmasına fayda sağladığı gibi, sakatlıkların ve özellikle kalp dolaşım sistemlerinde görülebilecek rahatsızlıkların önlenmesine ve onların iyileştirilmesine de katkı sağlamaktadır (Erkal 2000).

Felsefi ve pedagojik yönden önemi

Genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi, organizmanın bütünlük ilkesine dayalı olarak kişiliğin de eğitimidir. Öğrencinin gelişim özellikleri göz önünde tutularak; onların fert ve toplum yönünden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın gerektirdiği davranışları kazanmış fertler olarak yetiştirilmelerinde en önemli araçtır (Harmandar ve ark 2000).

Kişiyi toplumsal yönden geliştirmek için ruhsal, bedensel ve zihinsel çalışmalar birbirine bağlı ve paralel olarak ele alınmalı ve asla ayrı ayrı düşünülmemelidir (Çöndü 1999).

1.2. Beden Eğitiminin Amaçları

1.2.1. Beden Eğitiminin Genel Amaçları

Atatürk İlkeleri ve İnkılâpları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitimi'nin temel amaçları doğrultusunda; öğrencilerin toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirilmeleri genel amaçtır (Açak ve ark 1997).

Kişiyi en üst düzeyde yetiştirmek, milletimize ve insanlığa yararlı, iyi ve verimli yurttaşlar haline getirmek, bütün öğretmenlerin milli görevidir (Sel 1993).

Beden eğitimi ve sporun ilkesi; tüm toplum kesiminde uygulanmasını sağlamak, her kesimde çalışan insanların verim gücünü arttırırken, beden ve ruh sağlıklarını korumalarını sağlamak ve korunmaya muhtaç, özürlü ve suçlu insanları topluma kazandırılmalarını sağlamaktır (İnal 1998).

Kanunda belirtilen beden eğitiminin genel amaçları şu şekildedir;

- 1- Atatürk'ün ve düşünürlerin beden eğitimi ve spor konusunda söyledikleri sözleri açıklayabilme.
- 2- Bütün organ ve sistemlerini seviyesine uygun olarak güçlendirebilme ve geliştirebilme.
- 3- Sinir, kas ve eklem koordinasyonunu geliştirebilme.
- 4- İyi duruş alışkanlığı edinebilme.
- 5- Beden eğitimi ve sporla ilgili temel bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
- 6- Ritim ve müzik eşliğinde hareketler yapabilme.

- 7- Halk oyunlarımızla ilgili bilgi ve beceriler edinme ve bunları uygulamaya istekli olabilme.
- 8- Milli bayramlar ve kurtuluş günlerinin anlamını ve önemini kavrayabilme, törenlere katılmaya istekli olma.
- 9- Beden eğitimi ve sporun sağlığa yararlarını kavrayarak boş zamanlarını spor faaliyetleriyle değerlendirmeye istekli olma.
- 10- Temel sağlık kuralları ve ilk yardım ile ilgili bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
- 11- Tabiatı sevmeye, temiz hava, su ve güneşten faydalanabilme.
- 12- İş birliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı edinebilme.
- 13- Görev ve sorumluluk alma, lidere uyma liderlik yapabilme.
- 14- Kendine güven duyma, yerinde ve çabuk karar verebilme.
- 15- Dostça oynama ve yarışma kazanını takdir etme, kaybetmeyi kabullenme, hile ve haksızlığın karşısında olabilme.
- 16- Demokratik hayatın gerektirdiği tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
- 17- Kamu kaynaklarını iyi kullanma ve koruyabilme.
- 18- Spor araç ve tesisleri hakkında bilgi sahibi olma ve bunları gereği gibi kullanabilme (Aracı 1999).

1.2.2. Beden Eğitiminin Özel Amaçları

Beden eğitimi dersinin amacı değişik ve zengin hareketler yoluyla bedenin eğitilmesidir. Bu amacın gerçekleştirilmesi için ilköğretim programında bir dizi konu ve eğitim amaçları yer almaktadır. Milli Eğitim Bakanlığınca öngörülen bu amaçlara, beden eğitimi dersleri uygulamalarında ulaşılmaya çalışılır.

Birçok spor dalının başlama yaşını içeren ilköğretim döneminde çocukları yönlendirmek gerekir. Çocuk bu yaşlardan itibaren iyi bir beden eğitim öğretmenin gözlem ve etkileriyle kişisel birçok özellikleri kazanmaya başlar. Bunlar; başta sağlıklı bir fizik gelişimi ile birlikte cesaret, kendine güven, sorumluluk taşıma, yardımlaşma, paylaşma, karar verebilme, kişilik gelişimi ve irade oluşumu gibi kazanılacak yeteneklerdir (Harmandar ve ark 2000).

1.3. Beden Eğitiminin Faydaları

Her birey beden eğitimi ve spor yapma, beden formunu geliştirme ve yeteneklerine uygun sportif performans seviyesine ulaşabilme olanağına sahip olmalıdır. Okul öncesi çağıdaki çocuklar da dâhil olmak üzere gençler, yaşlılar ve sakatların gereksinimlerine uygun beden eğitimi ve spor programları sayesinde kişiliklerinin temel gelişmesini sağlamak için özel ortam hazırlanmalıdır (Unesco 1984).

Bu konu ile ilgili, beden eğitimi dersleri; sürat ve çeviklik, denge, koordinasyon, esneklik, kas dayanıklılığı, iyi postür, vücut mekanizması ve organik randıman konularını kapsar. Fiziki faaliyet ve egzersizler vücudun bütün parça ve sistemlerine tesir etmelidir. Bu dersler aynı zamanda, dengeli bir fiziki, sosyal ve entelektüel gelişmeye hizmet edecek geniş faaliyetleri de içine almalıdır (Muallimoğlu 1998).

Abaoğlu (1982)'na göre, yapılan bütün egzersizlerde ana hedef, vücudu sağlıklı tutmak veya sağlığın bozulmasını mümkün olduğu kadar önlemektedir. Bugün bütün dünyada yapılan araştırmalar göstermiştir ki, spor hem hastalıkları önlemede, hem de hastalıkların iyileşmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Beden eğitimi ve sporun sınırsız faydaları vardır. Bu faydaları dört ana başlık altında toplayacak olursak,

1.3.1. Fizyolojik ve Biyolojik Faydaları

-Daha enerjik bir organizma sağlar.

-Bedensel ve zihinsel yorgunluklara karşı direnci artırır.

-Kilo almayı önler, vücut yağ oranını düşürür.

-Bedensel işlerde geç yorulmayı, erken dinlenmeyi sağlar.

-İç salgı bezlerinin düzenli çalışmasını sağlar.

-Vücutta kılcal damar sayısı artar.

-Kalp üzerinde olumlu etkilere yol açar.

-Kalp volümü artar, kalbin pompaladığı kan miktarı artar, kalbi besleyen koroner damarlar genişler (İnal 2000).

1.3.2. Sosyolojik Faydaları

İnsanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek ve iradesini güçlü kılmak beden eğitimi ve sporun temel amaçları arasında yer aldığı gibi, aynı zamanda da sosyal ve ekonomik kalkınmanın da temel unsurları arasında yer alırlar (Erkal 1992).

Beden eğitimi, spor ve oyun insanın beden ve ruh yapısını geliştirmek ve iradeyi güçlü kılmanın yanı sıra, grup çalışmasını ve karşılıklı dayanışmayı sağlayarak ferdin toplum üyeliğinin kazanması olan sosyalleşmesini sağlar.

Ferdin aktif ve pasif olarak spora katılması, toplumsal iletişim sayesinde manevi yalnızlığın oluşumunu hazırlayan sakıncaları ve yalnızlık bunalımlarını önler. Fert ve toplum ilişkilerinin geliştirilmesinde sportif ve bedensel aktiviteler

önemli bir etkidir. Bu sayede sosyal ilişkiler gelişir buna bağlı olarak kurum ve olaylar oluşur (Açak ve ark 1997).

-Kişilik ve karakter gelişimine katkıda bulunur.

-Fertler arasında sosyalleşme sürecini hızlandırır.

-Kişilerin toplum içinde statü kazanmalarını sağlar.

-Farklı toplumların insanlarını kaynaştırır (İnal 2000).

-Beden eğitimi serbest zamanların kullanımına katkıda bulunur.

-Beden eğitimi, kendini ifade etme ve yaratıcılık olanaklarını artırır. Bedenin bireyin duygularını ifade etmede kullanılmasına olanak verir ve yeni hareketlerin oluşmasına zemin hazırlar. (Aracı 1999).

1.3.3. Psikolojik Faydaları

Birey sporla, fiziksel, zihinsel ve toplumsal faktörlerin bütünleşmesi ile kişilik kazanır. Sporla uğraşta dürüstlük, hoş görü, paylaşma, gibi kavramların kişilikte yerleşmesi sağlanır. Diğer psikolojik faydaları ise şöyle sıralanır:

-Saldırganlık ve negatif tutumlar minimuma indirgenecektir.

-Yalnızlık duygusunu en aza indirger (Özdağ ve ark 2006).

-Telafi mekanizması olarak kompleksli insanların tedavisine katkı sağlar.

-Seksüel dürtüleri fiziki harcamalara çevirir.

-Kişiliği olumlu yönde geliştirir, mücadele ve dayanma gücünü artırır.

-Sorumluluk duygusunun oluşmasını sağlar.

-Kendini ifade etme ve neleri gerçekleştirebileceğini ispatlama konusunda imkânlar sağlar (İnal 2000).

1.3.4. Ekonomik Faydaları

Sportif aktivitelere yarışmacı olarak katılan tüm insanların, katıldıkları spor dalı gereği kullanmak zorunda oldukları araç, gereç ve malzemelere ihtiyaçları kaçınılmazdır. Kullanılan bu malzemelerin üretiminde rol oynayan tüm birimlerin bu sanayi içinde ekonomik rant elde etmeleri sporun ekonomik yönden katkılarının açık bir göstergesidir.

Sportif organizasyonlara yarışmacı olarak katılan kişilerin bu aktivitelerden gelir elde etmesi, aktivitelerin farklı merkezlerde gerçekleştirilmesi durumunda katılımcı ve seyirci olarak bu merkezlere yapılan seyahatlerin turizm sektörünün hareketlenmesine yol açması, bu hareketlilik sonucunda da parasal harcamalarda bulunulması sporun bir başka şekilde ekonomiye katkısını ortaya koymaktadır (İnal 2000).

1.4. Spor Kavramı

İnsanlığın türlü faktörlerin etkisi altında kalmasıyla sürekli gelişim içinde olması, uzun süre amaçsız olarak yapıldığı kabul edilen hareketlerin, zamanla bilinçli olarak belirli amaçlara uygun olarak yapılmasıyla insanların beden ve ruh yapıları üzerinde eğitici bir değer ve nitelik kazandırdığı ortaya çıkmıştır. Bu şekillenme, birlikte yaşayan insanların mücadele etme ve başarı kazanarak bundan birlikte zevk alma duygularının geliştirilmesine hizmet eden metotlar ve prensipler biçimine dönüşmüştür (İnal 2000).

Spor sözcüğünün kökeni Latince'den gelmektedir (desportare ve isportus = eğlenmek, hoşça vakit geçirmek, oyalanmak). 11. Yüzyılda Fransızcadan İngilizceye ödünç olarak geçmiştir (Desport = (eğlendirme, oyalama, gevşeme) sözcüğü İngilizcede (sport = zaman öldürme, eğlenme, oyalanma, hobi) biçiminde yer etmiştir). Oradan daha sonra tüm dünyaya yayılmıştır (Voigt 1998).

17. y.y'da çok kullanılması neticesinde yapısında meydana gelen aşınmadan dolayı sport olarak kullanılmaya başlanır. Fransızlar ise, orta çağlarda aynı terimi eğlenmek ve zevk almak anlamında “se deporter” ya da “se desporter” olarak kullanmışlardır. 19. y.y'da ise İngiltere’de sport olarak; dinlenme, eğlenme, hoş vakit geçirmek için yapılan bütün faaliyetler için kullanılmış ve zamanla tüm dillerde

yarışma, kazanma ve üstün gelme çabası için yapılan vücut faaliyetleri için kullanılmıştır. Tarih içinde ilk spor faaliyetleri, saldırı ve savunmaya dayalı sportif hareketler olarak görülmektedir (Alpman 1972).

Bir başka ifade ile, sporun insanlık tarihi kadar eski olduğunu söylersek sanırım yanılmamış oluruz. Her ne kadar ilk zamanlarda yapılan bedensel hareketler, spor amacı ile yapılmadıysa da yani bilinçli bir spor anlayışı, spor kültürü yoktuysa da, insanoğlu hayat mücadelesini devam ettirirken aynı zamanda spor yapıyor ve bedenini geliştiriyordu (Keten 1993).

Günümüzde spor kavramı ise Fransız P. Didon'un da söylediği ve Modern Olimpiyatların ana felsefesini oluşturan Citius (Daha Çabuk), Altius (Daha Yüksek), Fortius (Daha Güçlü), kelimeleri ile özdeşleşmiştir (TMOK 1988).

Spor 20. ve 21 yüzyıl insanının günlük hayatına derinliğine giren sosyal bir olgudur. Sporun kaynağı harekettir. İşte insanlık hayatıyla başlayan hareket uzun bir gelişme ve değişme sürecinden geçerek, bu gün beden eğitimi ve spor olarak adlandırılan düzenli hareketlere ulaşılmıştır. Başka bir ifade ile spor, insanlık tarihi kadar eski ve onun kadar anlamlıdır (Çumralıgil ve Görücü 2007).

1.4.1. Sporun Tanımı

Spor, fertlerin hayatıyla özdeşleşen toplumsal dinamizmin kaynağı olan bir sosyal müessesedir. “sporu cemiyetin katmanlarının süzgecinden geçirerek, temel sorunlardan ayırmadan değerlendirmek, sağlıklı sonuçlara varmanın temel aşama ve geçim şartıdır” (Karasüleymanoğlu 1992).

Spor, ferdin tabii çevresini beşeri çevre haline çevirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren, belirli kurallar altında araçlı veya araçsız, ferdi veya toplu olarak boş zaman faaliyeti kapsamı içinde veya zamanını alacak şekilde melekleştirerek yaptığı sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziki geliştiren rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur (Erkal 1981).

Bazı kültür ögeleri insan yaşamını oluşturmaya karşın, yaşama ile doğrudan ilişkili değildirler. Günlük sürüp giden yaşamın dışında bulunur ve yaşamı oradan etkiler. Bunun en önemli örneklerinden biri de spordur. Sözgelimi hiçbirimiz günlük yaşamımızda yüz metre koşmayız. Günlük yaşamımızda üç saniye koridoru, köşe vuruşu vb. yoktur. Çünkü spor bir kültür olmasına karşın özel bir yaşamdır.

Bu noktadan hareketle, bir kültür olarak spor yapaydır. Doğada spor yoktur. Spor bir insanlaştırmadır. İnsanın tek ya da birkaç hareketine veya hareketlerin alet ya da aletleri (top, kale, pota...) sistemi ile bütünleşmesinde ortaya çıkan bir oyundur. Spor bir oyundur ve oyun olarak da yapaydır (Spor Şurası 2008).

Birkaç ifade ile spor, isteğe bağlı olarak yapılan egemen değerler ve normların damgasını vurduğu bedensel hareketlerdir (Voigt 1998).

Spor, bireyin organik, psikolojik sağlığını geliştiren, sosyal davranışlarını düzenleyen, zihinsel ve motorik yönden belirli bir düzeye getiren biyolojik, pedagojik ve sosyal bir olgudur (Orkunoğlu 1985).

Yine spor, resmi ve organize olmuş durumlar altında ortaya çıkan yarışmalar biçimidir. Başka bir deyişle spor, kurum haline gelen fiziksel bir aktivite yarışını içerir (Coakley 1986).

Spor, fertlerin beden ve ruh gelişimlerini ve bu ögeler arasında koordinasyonu sağlayan bir ilimdir. Sporu, belirli kurallar altında hem ferdi hem de toplu olarak boş zaman geçirmek veya bir meslek faaliyeti şeklinde yapılan sosyolojik, psikolojik ve fiziksel açıdan olumlu gelişmeler sağlayan kültürel bir olgu olarak da tanımlamak mümkündür (Çumralıgil ve Görücü 2007).

Spor, yenme ve muktedir olma, insanın şuuraltı arzularının tatminini amaç edinen, belirli kurallar içerisinde yapılan, rekabete dayalı sosyalleştirici bütünleştirici, fiziki, zihni ve ruhi faaliyetlerin bütünüdür (Şahin 2002).

Günümüzde beden eğitimi ve sporun bireysel anlamda faydaları herkesce kabul görmektedir. Formal manada spor olgusuna geçilmeyen dönemlerde sportif

etkinlikler hayatı devam ettirmek için yapılan zorunlu faaliyetlerde kendini göstermektedir (Yıldıran 1996).

Sporun, yukarıda da belirtildiği gibi bir tek tanımla açıklanabilmesi mümkün değildir. Çünkü spor kavramına, günlük hayatta çok değişik anlamlar yüklenmektedir. Yukarıda verilen tanımların dışında spora daha değişik açılardan da yaklaşmak mümkündür (Yetim 2008).

Bu yüzden, sporun tanımının, bir defada her şeyi içine alacak şekilde yapılmasında güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bu anlamda spor genellikle amatör spor, profesyonel spor, elit spor, aile sporu, herkes için spor, yaşam boyu spor, sağlık için spor, aile sporu, tatil sporu, özürlüler için spor, çocuk ve gençler için spor, ileri yaşlarda spor, kadınlar için spor, silahlı kuvvetler sporu, polis sporu, hapisane sporu, kulüp sporu, müessese sporu gibi isimlerle özdeşleştirilen ifadelerle anlamlaştırılarak kullanılmaktadır (Yıldıran ve ark 1993).

İnsan vücudunu fizyolojik açıdan yüksek bir verimliliğe ulaştıran bütün faaliyetler, zamanla toplumların hayat şartı ve tarzları, dinî inançları, üzerinde yaşadıkları toprakların coğrafi yapısı ve iklimi gibi çeşitli faktörler tarafından etkilenecek spor türlerinin değişik yön ve ağırlıklarda biçimlenmesine sebep olmuştur (Yıldıran 1996).

Bu özellikleri dikkate alarak, dünyanın her tarafında ve toplumlarda sınıflar arasında spor yapmaya, sporu izlemeye duyulan ilginin hızla artması, çağdaş toplumsal yaşayışın ayırt edici başlıca özelliklerinden biridir. Bu işin sosyolojik yönü, dil, din, ırk ve cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin ama spor sahalarına ama televizyon başına, dünyanın dört bir tarafındaki milyarlarca insanı aynı anda toplayabilen başka bir olay yoktur (Fişek 1985).

Hiç kuşkusuz modern toplumların en yaygın sosyal etkinliklerinden birisi spordur. Spor sanat, edebiyat, kültür gibi entelektüel uğraşlarla kıyaslanamayacak kadar yaygın bir etkinlik alanına sahiptir. Spor, fonksiyonları olarak, sosyal ve kültürel duyarlılık kazandırır. Bireylerin boş zaman kavramlarının sağlık değerlendirilmesine, hoşgörü ortamının artmasına, bireylerin ve toplumun sosyal sorumluluklarını yerine getirmesine, spor yapanların belirli bir statü ve bireyin ait

olduğu topluma mensubiyet duygusunun gelişmesine, toplumların ekonomik, kültürel ve sosyal kalkınmalarına yardımcı olur. Özellikle bireylerin ait oldukları topluma mensubiyet duygularının pekişmesini sağlar. Sonuç olarak sporun, toplumsal birlikteliğin sağlanmasında yardımcı olduğu söylenebilir (Yetim 2000).

1.4.2. Sporun Dünya Tarihindeki Yeri ve Gelişimi

Modern yaşamda spor, eğitimcilerin bireylerin kişilik oluşumunun ve bireysel yeteneklerinin gelişimlerini sağlamak amacıyla önerdikleri bir disiplin olarak kabul görmektedir.

Spor hareketlerinin, insanlık tarihinin ilk devletlerinden beri yapıldığını düşünürsek, sporun günümüzün en eski ve de en önemli sosyal müesseselerinden biri olduğunu söyleyebiliriz.

İnsanoğlu ilk çağlarda avlanmayı, koşmayı, atlamayı, gerek diğer insanlarla ve gerekse hayvanlarla yakın mücadeleyi icap ettiren hayat şartları ile karşılıyordu. Bu derece zorlu bir hayat mücadelesinde başarılı olmak, yukarıda sıraladığımız mücadele tarzlarında hazırlıklı olmayı emreliyordu. Dolayısı ile ilk spor, savaşa hazırlık niteliğinde bir faaliyet idi. Bu günkü manada bir sporun çok sonraları ortaya çıktığı muhakkaktır (Koşu 1998).

İnsanlığın tarihi geçmişi içinde ölüm-kalım mücadelelerinin barışçı benzetimi olarak ortaya çıkmış olan spor, daha sonraları da bireysel sporlar ve takım sporları olarak gündeme gelmiş olup yarışma ve müsabakalar halinde insanların üstün gelme arzularını sergileyebilecekleri bir hal almıştır (Keten 1993).

Spora, kesin bir tarih koymak mümkün olmamıştır. Araç ve gereçleriyle kendini koruyan, yaşamını temin eden insanoğlu, zamanla elde ettiği başarıyı duyurmak, göstermek gereğini de duymuştur. En güçlü olmak kavramı, insanları karşı karşıya getirmiş ve bu mücadele çeşitli biçimlerde ortaya konmuştur. Bu gün yapılan tüm spor dallarına ilkel de olsa tarihin ilk zamanlarında rastlamak mümkündür. Çin'in Tsag ilinde oynanan bir futbol maçı, "kuvvetle karşı koyma" prensibi ile ele alınan judo ile boks, halter, atletizm ve diğer bütün dallar tarihin akışı içinde yerini almıştır (Hiçyılmaz 1974).

Ayrıca, geniş bir spor kültürü olan Yunan uygarlığı, spor hareketlerini çeşitli yarışma şenlikleri adı altında, gerek bölgesel, gerekse bütün sitelerin katılımıyla gerçekleştirmiştir. Önceleri bölgesel olan, halkın büyük ilgisi nedeni ile daha sonraları bazıları Yunan halkının ortak şenlikleri haline gelen bu yarışma şenliklerini de dörde ayırabiliriz. Bunlar; Olympia, Pythia, Nemea ve İsthmia oyunlarıdır (Alpman 1972).

Bu konu ile ilgili, modern olimpiyatların kaynağını teşkil eden eski olimpiyatların, Yunanistan'ın Pelopones yarımadasının güney batısında eski adı Olimpia'da kesintisiz olarak 12 asırdan fazla sürdüğü bilinmektedir. Bu oyunlar, zorlamasız ve silahsız birkaç istisnası haricinde barış içinde 12 asırdan fazla devam etti. Eski Olimpia çok eskiden beri bölgenin tarafsız dini merkeziydi. Yılın belirli günlerinde bu merkezde yapılan dini kökenli festivaller, eski olimpiyatların başlangıcı olarak kabul edilir (TMOK 1985).

İlk yıllarında sekiz yılda bir yapılan Olympia oyunları daha sonraları dört yılda bir yapılmaya başlanmıştır. Görüldüğü üzere sportif hareketler sayesinde çeşitli kültürler ve insanlar bir araya gelmiş, kaynaşmış ve sorunlarını çözmüştür. Buradan da anlaşılacağı üzere spor, 25-26 asır önce kendi başına insanları birleştirmiş, güçlü ve önemli bir müessesedir (Alpman 1972).

Her dört yılda bir kalabalık kitlelerin buluştuğu Olympia oyunları aynı zamanda eşsiz nitelikte sanat, tarih ve kültür olaylarına sahne olurdu. Devrin en tanınmış tarihçileri, şairleri, yazarları, heykeltıraşları eserlerini burada sergilerlerdi (Koryürek 1996).

Eğitim, bilim, kültür, sanat alanlarında olduğu gibi spor, Ortaçağ Avrupa'sının bir kısmı için karanlık bir kısmı için aydınlık bir çağ olmuştur. Büyük Roma imparatorluğunun yıkılmasından sonra, Avrupa'yı kaplayan Hristiyanlık dininin taassubu nedeniyle pek çok şey gibi spor da günah kabul edilmiş ve yasaklanmıştır. Katolik kilisesinin önde gelenlerinden Tertullianus "beden temrilleri şeytan işidir" demek suretiyle Ortaçağ Avrupa'sının spora bakış açısını ortaya koymuştur (Fişek 1985).

Bu dönemde Avrupa’da insanlar çeşitli sınıflara ayrılmıştı. Bu sınıflardan biriside şövalyeleri içine alan bir sınıftı. Şövalyeler yiğit, fakirleri koruyan, güçlü, iyi silah kullanabilen insanlardı. Şövalyeler savaşların haricinde çeşitli yarışma ve oyunlar düzenlerlerdi. Bu oyunların en gözdeleleri ferdi veya takım halinde uyguladıkları silahlı vuruşmalardı. Bunlara Turnuva ve Jut adı verilirdi. Bu gösterilere halktan çok sayıda katılım olurdu (Alpman 1972).

Yine, Ortaçağ Avrupa’sında kılıç ve binicilik sporları en gözde sporlardı. Zamanla büyük toprak sahipleri ve derebeyleri şövalye edinmeyi adet haline getirmişti. Derebeyleri kimin daha güçlü olduğunu göstermek için şövalyeleri yarıştırdı (İşcan 1988).

Yukarıdaki anlatımlar ışığında, Ortaçağ hakkında karanlık devir olarak yerleşen kanaatin aksine, hayret veren bir canlılık, neşeli bir hayat, heyecan ve sevgi ile yapılan bedeni faaliyetler gibi çoğu zaman rastlanmayan bir hayatîyet de görülmüştür. Bu devir, bütün bu aydınlık yönü ile bedeni faaliyetlerin gerçekten bir halk malı oluşu ve halk karakter ve hissiyatına çok sıkı kaynaşmış olması ile Yunan cimnastiğinin iyi devirleri ile mukayese edilebilir. Şu halde, Ortaçağ eğitiminin yalnız bir cephesini, beden eğitimini günah sayan manastır keşişlerinin hayat tarzlarını ve skolastik zihniyetini ölçü tutarak, bütün Ortaçağ hakkında karanlık devir hükmünü vermek doğru olmaz. Bu zamanı dolduran diğer insanların, çoğunluğu teşkil eden zümrelerin hayatına, yaşamak zevk ve neşesi, erkekçe ve kahramanca duyuş, vücut kuvveti, başarı gücü hakim olmuştur (Alpman 1972)

Sonuç olarak Ortaçağ Avrupa’sında spor hareketlerinin tamamıyla yok olduğunu söylememiz mümkün değildir. Din taassubu ile bir kesimde yasaklamalar olduğu gibi, diğer taraftan da sportif hareketlilik adına güzel örnekler verilmiştir (İşcan 1988).

Türklerdeki sporun gelişimine bakacak olursak; sporun Türkler için yeni bir uğraşı olmadığı görülmektedir. Sümer ve Etilerden kalan kalıntılarda spor kavramını bulmak mümkündür. Göktürk, Selçuklular ve Osmanlı İmparatorluğu devirlerinde olmak üzere 6 bin yıllık bir dönem geçiren Türk Spor, özellikle savaşsal gücün vazgeçilmez bir gereği olarak bu güne dek gelmiştir. Türklerle “Çin Tarihi” bu konuda geniş yer ayırmıştır. Boks, Türkler tarafından ilgi gören bir spor dalı

olmuştur. 16. Asrın kalemlerinden Sudi, “Hediye-tül-irfan” “Fi Şahr-ül Baharistan” adlı eserinde Semerkant Türklerinin boksa olan ilgisinden uzun uzun söz etmektedir. Futbola ise Tepük adı verilir ve Timurlenk devrinde içi hava ile doldurulmuş ve kuzu derisinden yapılmış topa müsabakalar yapılırdı. Topa el değdirilmemesi, belirli ölçüler içinde oynanması futbola ilk kuralları da Türklerin koyduğunu göstermektedir. Bu konuda geniş bilgi tarihi Timur’da verilmiştir. Ayrıca “Divan-ül Lügatül Türk” futbolun Türkler tarafından nasıl oynandığını yazmaktadır. Avrupa’daki Avar Türklerine kadar uzanan serbest güreşin yanı sıra Rumeli Türkleri tarafından yağlı güreş yapılırdı (Hiçyılmaz 1974).

1.5. Sosyoloji ve Sosyalleşme Kavramı

Sosyoloji, toplum yapısını, işlevlerini bu yapı ve işlevlere bağlı olarak meydana gelen değişimleri ve bunların sonucunda ortaya çıkan toplumsal sorunları bir takım özgün gözlemlerle inceleyerek bunları bazı yasa ve ilkelere bağlayan bir bilim dalıdır (Yetim 2011).

Sosyoloji insanların birbiriyle olan ilişkilerinin bilimsel açıdan incelenmesidir. İnsanlar her zaman başka insanlarla ilgilenmişlerdir. Gazeteciler, yorumcular toplumun günlük yaşamındaki dikkati çeken olayları sürekli olarak toplayıp yayarlar. Tarihçiler çoğunlukla kamu yöneticilerinin nasıl davrandıklarına ilişkin kayıtlar tutarlar. Ozanlar ve öykücüler sosyal ilişkiler üzerinde odaklaşırlar. Belirli çevre koşulları altında insanların nasıl davranılacağını kendi bellek ve imgelerinde yeniden kurgularlar. Filozof ve din bilimciler insanoğlunun nasıl davranması gerektiği üzerinde dururlar, yorumlarını öncel bilgi ve deneyimlerinin üzerine dayandırırılar (Fichter 2002).

Sosyoloji, konusu ve incelendiği alan itibariyle diğer sosyal bilim dallarından farklılık gösteren bir sosyal disiplindir. Sosyolojiyi birçok biçimde tanımlamak mümkündür (Özkalp 1992).

Sosyalleşme kavramını ilk kullanan E. Durkheim'dır. Durkheim eğitimi, yetişkin kuşakların yetişmekte olan kuşakları sosyalleştirmesi, toplumsal hayata hazırlaması, ruhsal ve ahlaki yönden yetiştirmesi olarak kabul etmiştir. O eğitime (örgün) metodlu sosyalleşme; toplum içinde bilinçsiz, plansız ve kendiliğinden yapılan sosyalleşmeye de metotsuz sosyalleşme (yaygın eğitim) olarak yaklaşmıştır (Yetim 2000). Sosyalleşme süreci bir sosyal olgu olarak ferdin doğuştan itibaren toplum üyeliğini kazandırmasında geçirdiği safhaların bütünüdür (Erkal 1992).

Sosyal düzen, toplumdaki semboller tarafından yürütülür. Bu semboller ise fikir, değer, inanç ve normlardır. Bu semboller zamanla bireyin kişiliğinin bir parçası haline gelirler. Karmaşık ilişkiler yine tarafların aralarında geliştirdikleri görüşmeler sonucunda sürdürülür (Özkalp 1993).

Doğan (1995)'a göre ise, İnsan toplumsal bir varlıktır insanın toplumsallığı onun bir toplum içinde yaşama zorunluluğunun bir sonucudur.

Bireyin içinde doğduğu topluma adabte olabilme sürecidir. Bireyin kişilik kazanarak belli bir toplumsal çevreye hazırlanması toplumla bütünleşmesi, yaşamları boyunca içinde bulundukları hem bireysel hemde toplumsal bir canlı olarak geliştirdikleri süreçtir.

Sosyalleşme, hangi yaklaşımla değerlendirilirse değerlendirilsin bireyin toplumda diğer bireylerle olan benzerliklerinin yanı sıra farklılıklarının da olduğu, kişileri bir örnek biçimlere sokmaktan çok, onları kişilikleriyle uyuşan, toplumun bir işlevi durumuna getirmeyi amaçlayan toplumsal süreçlerden biri olarak görünmektedir. Sosyalleşme terimini kullanan bilimsel disiplinler, bu sürecin çeşitliliği ve genişliği karşısında onu birçok dallara ayırmıştır. Örneğin çocuk sosyolojisinden, gelişim psikolojisine, klinik psikolojisinden, grup psikolojisine, antropolojiden, kişilik kavramlarına kadar çok çeşitli alan sosyalleşmeyi kendilerine başlık olarak seçmişlerdir (Tolan ve ark 1991).

Sosyalleşme, insanı sosyal sistemin iştirakçi üyesi haline getiren süreçtir (Dönmezer 1974).

Bu noktadan hareketle, toplumbiliminde öğrenme sürecine “sosyalleşme” adı verilmektedir. Sosyalleşme süreci sayesinde toplum kültürü yeni kuşaklara geçmektedir. O halde sosyalleşme, toplumun norm değer ve inançlarını üyelerine nakletme mekanizmasıdır (Dönmezer 1994).

İnsan davranışları sosyal çevrenin yönlendiriciliği ile meydana gelir ve çevre tarafından öğretilir (Erkal 1996).

Başka bir tanımla, toplumsallaşma, sosyal sürecin bir temelidir ki bizleri tamamıyla etkileyebilmektedir. Çünkü bunun anlamı toplumun değerlerini, inançlarını, davranışlarını kazanmamızı sağlar. Toplumsallaşma geleneksel perspektifle baktığımızda, sosyal teşebbüsün devamı için önemli kültürel içeriklerin bir nesilden gelecek nesillere aktarılmasıdır bu süreç diğerleriyle etkileşim içindedir, sonuçta eğitim ve öğrenme becerileri eğilimleri ve bilgi sayesinde toplum kendi içindeki görevimizi yerine getirmemizi sağlar (Wentworth 1980).

Her ne kadar bu süreç yaşam boyu devam etse de çocukluktaki toplumsallaşma daha çok önemlidir. Çocukluk çok kritik bir dönemdir çünkü bütün deyimler yenidir ve bildiğimiz gibi davranışlar diğer insanlar ve beklentiler tarafından etkilenmektedir. Bu beklentiler ödüllendirme ve ceza sistemini kapsayan çeşitli mekanizmalar yoluyla bizimle iletişim halindedir (Wheeler ve Brim 1966).

Sosyalleşme süreci, bir bireye başkalarıyla olan ilişkileri aracılığıyla, iyi-kötü, doğru-yanlış gibi toplumun yargı ölçütlerinin, diğer tüm değer ve normların toplumca kabul edilebilir tutum ve alışkanlıkların, becerilerin iletilmesini kapsayan bir süreçtir (Tolan 1987).

Sosyalleşme sayesinde insan, toplumun ortaya koyduğu tavır ve hareket modellerini, örnekleri ve düşünme biçimlerini öğrenmektedir böylece sosyalleşme kişinin toplumsal kültürle bütünleşmesini ve içinde yaşadığı topluma uyum sağlamasını mümkün kılan bir mekanizmadır (Dönmezer 1994).

Eğitim, sosyal zeminde cereyan ettiği için “sosyolojinin eğitimi toplumsal kurum olarak ele alması kaçınılmaz bir durumdur ” (Tezcan 1981).

Bu görüşleri dikkate alarak, zekâ kuramcılarında birisi olan E.L.Thorndike, “eğitim plastik maddelere şekil verme işi değildir; boş olan kafaları doldurmaktan değildir” (Varış 1981) demiş ve eğitimin kuru bilgi verme süreci olmadığını, mevcut kültürü aktaran ve bireyi topluma ve içinde yaşadığı çağa hazırlaması gerektiğinin üzerinde durmuştur. O halde, eğitim kavramsal anlamda sosyalleşme unsuru olarak görülse bile, içeriğini sosyalleştirici formlarla doldurmak gerekir. Bir toplumun sosyal dokusu hakkında fikir edinmek için okulları incelemek gerekir. Çünkü okul sosyal doku hakkında ayna vazifesi görür (Karapınar 1997).

Okulun bir parçası olan spor faaliyetleri içerisinde mücadele sporlarına çocuk katılımının toplum için en önemli eğitim aracı olduğu vurgulanmıştır. (Landers ve Landers 1973).

1.5.1. Sosyalleşmenin Özellikleri

1. Sosyalleşme, daima bir toplum için söz konusudur. Soyut bir toplum ya da bireyin içinde bulunmadığı toplumlara göre sosyalleşme olmaz. Toplamların kültür farklılığı, mutlaka belli bir yerde, belli bir zamanda yaşamakta olan belli bir topluma göre sosyalleşmeyi gerekli kılmaktadır. Her birey ancak içinde yaşadığı toplum içerisinde sosyalleştirilir. Sosyalleşme sürecini tamamlar. Çünkü toplumların kendine özgü sosyalleşme süreci farklılık gösterir.
2. Birey doğmadan önce toplumsal hayat devam etmektedir. Sosyalleşme bireyin dünyaya gelmesi ile başlar. Hayat boyu devam eder.
3. Sosyalleşme gruba ya da topluma yeni giren üyelerin etkisiyle ilgilenmez. Sosyalleşme kesinlikle tek yönlü bir süreç değildir.
4. İnsanlar farklı kalıtım yapısı ve deneyimleri olduğu için birbirlerinden farklıdırlar. Bundan dolayı birbirine her açıdan benzeyen iki insana rastlamak mümkün değildir. Buna rağmen, sosyalleşme kültür ve topluma uyum, gelişim aşamalarında benzerlikler oluşturma ve toplumsal yaşama katılma vb. konular üzerinde durur. Dolayısıyla insanların yaşları arttıkça kişilik bakımından değişmelerini sosyalleşme ele almaz.

5. Bireyi çevresindeki modellerin, simgelerin, beklentilerin ve duyguların öğrenilmesine yetenekliliği yönünde ele alır.
6. Her birey kendine özgü bir kişilik gelişimine, ayırt edici deneyimlere, özel bir soydan gelime sahiptir. Sosyalleşme bu özelliklerin nitelikleri üzerinde durmaz. Fakat sosyalleşme kişilik gelişmesinin topluma ve kültüre uyarlanması ve öğrenilmesi gibi süreçlerin benzerlikleriyle ilgilidir.
7. Sosyalleşme insanların toplumsal yaşamın etkili ve önemli bir üyesi olma durumunu inceler.
8. Sosyalleşme sayesinde insanlar içinde yaşadığı toplumun normlarını, tutumlarını, davranış ve düşünme kalıplarını öğrenir. Aynı dili konuşurlar, düşünürler ve hareket ederler. Bu da toplumda bireyler arası çatışmayı engelleyerek toplumsal uyumun sağlanmasına katkı sağlamaktadır (Şahan 2007).

1.5.2. Sosyalleşmenin Safhaları

Sosyalleşmeyi safhaları ayırarak en kapsamlı açıklamayı W. Strezelewich (1996). Yapmış ve sosyalleşmenin üç aşamada gerçekleştiğini savunmuştur

İlki henüz sosyalleşmenin olmadığı veya sosyalleşmenin başlangıç aşamasıdır. Bu süre asli grup olan ailede başlar.

Sosyalleşmenin ikinci aşaması, sürekli bir sosyalleştirmenin üstlenildiği toplum üyeleri ile ilgilidir. Örneğin okul, din, iş ve meslek hayatı, evlilik vs süreçleri bu aşamada yaşanır (Arslantürk ve Amman 2000).

İkinci safha, kültürel donatım safhasıdır. Bu dönemde çocuk, ailenin sahip olduğu kültürü tanımaya başlar. Aile ile çocuk arasında karşılıklı etkileşim başlamıştır. Dil ise bütün sosyalleştirici unsurların taşıyıcısı konumundadır (Akyüz 1992).

Üçüncü aşaması yeniden sosyalleşme aşamasıdır. Bu aşamada ferde, zaman zaman geçmişin zıddına yeni zihniyet ve davranış tarzlarının kazandırılması denir. Bir inançtan başka bir inanca, bir ideolojiden başka bir ideolojiye dönüşüm süreçleri yeniden sosyalleşmenin güzel örnekleridir (Arslantürk ve Amman 2000).

Birinci devre çocuğun ilk sosyalleşmeye başladığı ve kendi varlığının şuuruna erdiği safha olarak değerlendirilebilir. Bu safha çocukla ilgili değer ve kabiliyetlerin oluşumuna yarayacak sağlam bir temel oluşturmaktadır. Çünkü çocuk, aile içerisinde yalnızca biyolojik ve fizyolojik bakımdan korunmaz. Bunlarla birlikte kendine güven duymaya başlar ve ferdiyetin bilincine varır. Bunlar ailenin çocuğa karşı takındığı tavra bağlıdır (Akyüz 1992).

Sosyalleşme süreci içinde tavır, tutumlar ve hareketler planında değişme ve gelişmeler olacaktır (Dönmezer 1994).

İkinci safhada bir kültürel donanım safhasıdır. Fertleri, objeleri ve olayları icra ettikleri fonksiyon ve anlamlarıyla kavrayan çocuk, bu yolla ailenin sahip olduğu kültürel değerlerin farkına varır. Aynı zamanda çeşitli davranışlar göstererek bunların karşısındaki tavrını da ortaya koyar (Akyüz 1992).

Buna göre, sosyalleşmenin bu aşamasında kişinin mutlaka bunalımlar geçireceği kabul edilmelidir (Dönmezer 1994).

Özellikle bu süreç gencin sosyalleşme ve sosyal kimlik edinme aşamasında çok önemli bir geçiştir (Çelik 1996).

Genç ve gençlik kavramları üzerinde evrensel olarak kabul edilen bir tanım henüz yapılamamıştır. Bunda, gençlik çağının güç tanımlanabilir soyut bir kavram olmasının büyük rolü vardır Köknel (1982).

Gençlik dönemi, biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan bir gelişme ve olgunlaşmanın yer aldığı çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemidir. Genç, toplumda prestij kazanmaya ve statü sahibi olmaya ihtiyaç duyar. Toplumsal uyum, geniş ölçüde bu ihtiyacın karşılanmasına bağlıdır. Gençlik yılları, bir anlamda, toplumsal gelişim ve uyum yılları olarak da nitelenebilir (Yetim 2008).

Genç, değişen ve gelişen kişiliği içinde, çevrede yeni değerler aramaya, kişiliğinin olgunlaşmasında rol oynayan, özdeşleşme, özerklik, sorumluluk kavramlarına cevap bulmaya çalışır. Bu kavramlar, gence kişilik kazandırır, toplumla ilişkilerini biçimlendirir, toplumdaki yerini ve rolünü oluşturur (Yavuzer 1987).

Ergenlik, kronolojik uzantılar bakımından çok geniş bir perspektife sahip olduğu için tanımlanması ve sınırlandırılması oldukça zordur.

Büyüme atılımı, birincil ve ikincil cinsiyet özellikleri ve fiziksel gelişimin tamamlanmasıyla ilgili tanımların yanı sıra, belli bir yaş dilimi, çocukluk rol ve statüsünden yetişkinliğe geçiş, bağımsız ve kendi kendine yetme noktasına ulaşma şeklinde tanımlamalar da söz konusudur (Onur 1987).

Gençlik, bilinçli olarak yetişmenin, toplumsal sorumluluk duygusunun olgunlaşmaya başladığı, toplum içerisindeki yerini bulma ve kendini kanıtlama çağının geldiği en önemli evrelerden biridir. Bilgilenmeye, kültürel olgunlaşmaya, beceriler elde etmeye hazırlanan bu kesim, halk deyişiyle delikanlıdır; yani adeta kanı çağlayan gibi delice akar, her türlü iyiliğe, güzelliğe açık olduğu gibi her türlü kötülüğe, her türlü zararlı davranışlara ve alışkanlıklara da açıktır. İçinde bulunduğu ortam, sahip olduğu imkânlar, özellikle eğitim, iş, ekonomik ve sosyal imkânları onun yönünü belirleyecek etmenlerin başında gelir (Bilhan 1986).

Üçüncü safha içerisinde birey bütünüyle yetişkinler dünyasına girmektedir. Burada aile, oyun, arkadaş grupları, yerini iş alanlarına, meslektaşlığa ve çeşitli dernek, siyasi kuruluş ve kulüplere bırakmaktadır. Bu safhada fert birçok toplumsal kuralı, yüz yüze gelmek suretiyle öğrenmektedir. Evlenerek, toplumun evlenme konusundaki kurallarını, meslek sahibi olmakla mesleğin rollerinin neler olduğunu öğrenir. Rol ve statünün sınırlarını çizen toplumun kurallarıdır. Onlara uymama hali toplumsal yaptırımın ortaya çıkmasına sebep olur. Mükâfat ve ceza, toplumsal normun bir yaptırımı olarak kendini gösterir. Birey, sağlıklı bir hayat sürebilmek için, norma uymak durumundadır (Çakmakçı 2001).

Ancak, sosyalleşmeyi keskin çizgilerle safhalara ayırmak yerine, süreklilik arz eden bir süreç olduğunu kabul etmek daha doğru bir yaklaşım olabilir (Karapınar 1997).

1.5.3. Sosyalleşmenin Genel Vasıtaları

Sosyalleşme, bireyin bir sosyal gruba katılması olgusudur. Birey; bir gruba girerken o grupta geçerli olan sosyal normları, o grup içinde girişte ve ileride alacağı rolleri, ulaşacağı sosyal mevkileri, bu rol ve mevkilerin kendisinden beklediği davranış, beceri ve inançları öğrenip benimsemek durumundadır. Sosyalleşme olgusu doğumdan hemen sonra başlar. Bireyin toplumda geçerli değer, tavır ve rol beklentilerine göre “sosyal ben”ini veya “sosyo-kültürel şahsiyet”ini kazanması ile devam eder. Aslında, insan bütün hayatı boyunca sosyal pozisyonlarda yeni sosyal roller üstlendiği için, bu rollerin öğrenilmesi sırasında sosyalleşmede hayat boyu devam eder (Ergun 1987).

Sosyalleşme olayında en etkili merci, toplumdur. Toplum çeşitli unsur ve vasıtalar aracılığıyla ferdi, kendi istekleri doğrultusunda şekillendirmeyi amaçlamaktadır.

Bireyin sosyalleşmesinde toplumun temsil ettiği güç odağı tek tek bireyler, sosyal gruplar ve müesseselerdir. Klasikleşmiş bir ifadeyle sosyalleştiren vasıtalar; aile, oyun ve arkadaş grupları, okul, iş yeri, kulüpler, dernekler, politik gruplar, dini cemaatler ve cami, sanat faaliyetleri ve kitle haberleşme araçlarıdır (Akyüz 1992).

Aynı şekilde, toplum sistemi, sosyal grupları amaçlarına, fonksiyonlarına, niteliklerine göre birbirini tamamlamak üzere bir arada tutar. Böylece insan grupları arasındaki ilişkiler dizisi meydana gelir. Sosyal gruplar arasında fonksiyonel, anlamlı ve sosyal nitelikli bağlar ve etkileşimler kurulmuş olur (Nirun 1986).

Toplumsal hayat sayesinde, insan, kendini diğer canlı türlerinden ayıran niteliklerini ortaya çıkarmış, sosyalleşmiş, geliştirmiş ve kültürünü yaratmıştır. Sosyalleşme; bireyler, gruplar, sosyal kurumlar ve kültürel aktiviteler tarafından ortaya çıkarılan etkileşim sürecidir (Horn 1992).

Sosyalleşme kurumları, toplumun sahip olduğu kültürün aktarılmasında sorumlu ve önemli organizasyonlardır. Bu kurumlar arasında en önemlileri aile, arkadaş grupları, eğitim kurumları, kitle iletişim araçlarıdır (Yetim 2005).

Aile

Aile çocukların hayatındaki ilk ve en önemli sosyalleşme yeridir. Sosyalleşmede ailenin önemi o kadar büyüktür ki, birçok araştırmacı sosyalleşmeyi ailedeki ve aile dışındaki olarak ikiye ayırır; bu birincil ve ikincil sosyalleşme olarak ta söylenir. Birincil sosyalleşme genellikle küçük çocukların aile içindeki sosyalleşmesi olarak ele alınırken, ikincil sosyalleşmenin büyük çocukluk ve gençlik dönemi arkadaş grupları içinde, okulda, meslekte olarak alt bölümlere ayrıldığı görülür (Ergun 1994).

Claessens'(1972)'e göre, aile içindeki sosyalleşme üç safhada meydana gelmektedir. Bunlar; çocuğu sosyalleşebilir hale getirme, kültürleme, ikincil sosyalleşmedir.

Çocuk beş aylıkken sosyal bakımdan aktif olmaya başlar. Yanına gelenlere kendiliğinden ağzından bir takım sesler çıkararak, dokunma ve yakalama gibi bir takım beden hareketleri ile ilişki kurmaya çalışır. Altıncı ve yedinci aylarda ise, yanında bulunan bir şahısla oyun oynamaya çalışır. Bu dönemde anne çocuğun kol ve bacaklarını, hafif, yumuşak bir şekilde sağa sola, yukarı aşağı oynatarak cimnastiğe ilk adımını attırması ile çocuğu daha sağlıklı ve güven duygusu içerisinde yetişmesini sağlayabilir (Charlotte 1969).

İnsanın önemli davranış ve özelliklerini çocukluk döneminde kazandığı düşünülürse, ailenin insan hayatında ve onun sosyalleşmesinde ne kadar önemli olduğu daha kolay anlaşılır. Aileler uzun dönem amaçların ve temel değerlerin benimsenmesinde önemli rol oynarlar (Yetim 2000).

Hayat şartları aile içi dayanışmayı zorunlu hale getirmiştir. Aile, Bu günkü modern yapısı ile küçük bünyesi içinde esas fonksiyonunu bulmuştur. Aile, bu gün bile büyük eğitim ve dayanışma ocağıdır.

Modern hayat düzeninin özüne etki yapmadığı yegane kurum ailedir. Aile, toplumun bağımsız ve dokunulmaz sosyal birliğidir. Ailenin dokunulmazlığı, aile içine etki yapılamayacağının bir işaretidir (Nirun 1986).

Eğitim kurumları

Sosyalleşme ve eğitim konusunda akla gelen sosyologlardan birisi de E. Durkheim'dir. O'na göre yetişmiş neslin, henüz yetişmekte olan nesle her türlü fikri ve duyguyu, hatta davranışı aktarması eğitim yoluyla olur (Durkheim 1950).

Eğitim resmi, örgütlü ve planlı bir sosyalleşme kurumudur. Öğretmen ise bu kurum içerisinde en önemli sosyalleştiricidir. Okul hayatı çocuğa sadece bilgi ve beceri değil, toplumsal sorumlulukları da öğretir (Yetim 2000).

Bir toplumda eğitimin genel amacı o toplumun bireylerini topluma faydalı hale getirmektir. Bu amaca uygun olarak bireyin yetişmesine canlı cansız elemanlarıyla tüm çevre etki yapar. Bu çevre kavramı içine bireyin ilişkili olduğu, aile kurumu başta olmak üzere iktisadi, siyasi, kültürel ve benzeri kurumlar katılır. Ancak bu kurumlar içinde çocuğun yetişmesinden resmen sorumlu olan eğitim kurumu okuldur (Küçükahmet ve ark 2000).

Modern hayatın yapısı, okul dışında insanın kendi kendini yetiştirmesi olanaklarını çok daraltmıştır. Bunun için eğitim de okulun başlıca görevi haline gelmiştir. Bütün toplumsal güçler okula muhtaçtır; çünkü okul artık yalnızca öğretimin sınırları içinde kalmaz, hayatın ve yetişmenin bütün konularını içine alır. Sağlıklı bir hayatın bulunduğu okul, eğitilecek insanların bütün yeteneklerini meydana çıkarır, işler ve geliştirir (Özmen 1999).

Davranış değiştirmek amacıyla yapılan planlı etkinlikler olan öğretimin, geliştirilmiş çağdaş ilkelere göre sürdürülmesi bir gerekliliktir (Can 1997).

Özetle söylemek gerekirse, eğitim dışındaki sosyalleşme vasıtaları belli kurumlara tabi değildir. Yani kontrolsüzdür. Eğitim organize olmuş disipliner bir kurum olduğu için, vermek istediği değerler önceden belirlenmiştir. Hatta yasal çerçeve içerisine alınmıştır.

Okul ailenin eksiklerini tamamlar ve aileye göre sosyal yaşama daha açıktır. Burada işaret etmek gerekir ki, modern psikoloji artık adam klişesine göre insan yetiştirmeyi amaç edinmektedir. Tersine bireyi bağımsız bir karakter olarak ele alır

ve ona özelliklerine göre benliğini kazandırır ve ahlaki yaşamın ortaya çıkaracağı sorunlara göre gençliğini hazırlar, o'nu kendisine ve topluma yararlı bir kişi olarak yetiştirir (Şemin 1980).

Arkadaş grupları

Aile çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiği yer olması nedeniyle, çocuğun gelişmesinde ve sosyalleşmesinde birinci derecede önemlidir (Ersoy 1997). Özellikle çocuk ve gencin sosyalleşmesinde aile ve resmi eğitim kuruluşlarının yanında diğer kişi, oyun ve akran gruplarının etkisi büyüktür. Oyuna dahil olan çocuk oyundaki kurallar aracılığıyla toplumun kurallarına ulaşabilir (Akyüz 1992).

Sosyalleşme sürecinde etkili olan önemli bir kesim de çocuğun yaş grubundaki arkadaşlarıdır. Arkadaş grupları da çocuğun ilişkilerinde önemli rol oynar. Çocuk arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde onlardan çok şey öğrenir. Bunlar arasında paylaşma, mücadele, kavga etme, büyüklerle olan ilişkiler, başarı, sevilme, birliktelik, hoşgörölü, başkalarına tahammöl sayılabilir. Okul çağında ise arkadaşları, otoriteyle nasıl başa çıkılacağı, okul içi ve dışı hareketleri, karşı cinse yaklaşımın yollarını düzenleyen ve öğreten çok önemli gruplardır.

Arkadaş grupları boş vakitleri değerlendirme, görünüş, oyun, takım tutma, müzik, alışkanlıklar edinme, cinsel davranışlar gibi konularda çocukların hayat görüşleri ve davranışlarını önemli ölçüde etkiler (Yetim 2000). Arkadaşlıklar, hepimizin hayatına getirdiği taze soluk için gereklidir. İyi sosyal beceriler geliştirmek bize pek çok ödüller sağlayan etkinliklerden biridir (Hauck 1997).

İnsana ahlaki şahsiyetini veren yer, onun yakın çevresidir. Ailesindeki büyükler, okuldaki öğretmenleri ve birlikte bulunduğu arkadaşlarıdır (Güngör 1997).

Kitle iletişim araçları

Toplum hayatı ve onun sürekliliği insanlar arasında fikir, düşünce, kanaat ve haber alış verişini, insanların bu konulardaki izlenimlerini, duygularını birbirlerine aktarmalarını diğer bir ifade ile bir iletişimi zorunlu kılar (Yetim 2000).

İletişim, insanın türsel özelliği olan toplumsallaşırılığının bir yansımasıdır. Bir insan topluluğunun varlığını sürdürebilmesi için toplumsallaşması gerektiğinden, bunun maddi ve manevi temellerinin toplum üyelerine aktarılması zorunludur. Toplumsal iletişim iki şekilde gerçekleşir. Birincisi kişiseldir ve yerleşik kuralları yoktur, insanlar yüz yüze toplumsal alışkanlıklardan uzak olarak iletişimde bulunurlar; ikincisi, kişisel olmayan bazı araçlar ve teknikler vasıtasıyla, gönderici ile alıcı arasında ilişkinin dolaylı ya da hiç olmayan bir şekli olan iletişimdir. Zararlı etkilerinin de olduğunu uzmanlar savunmaktadır (Kılıcıl 1998).

Birer kitle iletişim araçları olarak radyo ve televizyon, çağdaş toplumların en önemli teknik ve sosyal olgularındandır. Kitle iletişimi, modernleşme olgusu ile paralellik arz eden bir konudur. Toplumlardaki ekonomik gelişmeler, sanayileşme, kentleşme, uzmanlaşma, kitle üretimi, kitle tüketiminin yaygınlaşması, modern teknolojinin kullanılması, reklam, spor, sosyal ve ideolojik dönüşümlerin hepsi birden kitle iletişim sürecinin beslenmesine ve gelişmesine katkıda bulunmuştur (Eroğlu 1996).

Günümüzde, toplumlar “iletişim toplumu” ya da “bilgi toplumu” diye adlandırılmaktadır. Teknolojinin hızlı gelişmesine paralel olarak bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde iletişim de hem yaygınlaşmış hem gelişmiş hem de karmaşıklaşmıştır. Bu olgu, dünyamızı küreselleşen bir dünya haline getirmeye başlamıştır (Yetim 2005).

Kitle iletişim araçları alışlagelmiş günlük pratiklerinde spora ayrı sayfa, bölüm veya saat ayırırlar. Herkes bilir ki spor, haber içinde bir bölümdür. Spor saatleri spor tartışmaları vardır. Gazetelerin özellikle arka sayfaları spora ayrılmıştır. Günlük ekonomik, sosyal, siyasal olaylardan ve parçalardan ayrı bir gerçekmiş gibi, spor ayrıca sunulur (Alemdar ve Erdoğan 1994).

1.6. Sosyalleşme ile Beden Eğitiminin İlişkisi

Beden eğitimi, sosyolojik açıdan ele alındığı zaman, konu birçok değişik yönde geliştirilebilir. Sosyoloji değişik insan gruplarının özellikleri, kurum ve fonksiyonları ile ilgilenen bir bilim dalıdır. Bu alanı beden eğitime uygulayacak olursak, sosyolojinin spor gruplarının sosyal yapısını, dinamizmini ve beden eğitiminin sosyalleşme ile olan ilişkisini araştırmaya yöneldiğini görürüz.

Sosyologlara göre kültürel sistem her ülkede aynı değerleri içerir. Bu kültürel değerler, toplumda kişilerin davranışını etkiler ve yönlendirirler (Açıkkada ve Ergen 1990).

Bu nedenle, beden eğitimi ve spor, bireylerin fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimlerinde olumlu etkileri olan bir aktivitedir. Zaman içerisinde gelişen spor aktivitesi, günümüzde toplumsal hayatın parçası haline gelmiştir. Daha değişik bir ifade ile spor artık sosyal karakteri olan ve kitleleri ardından sürükleyen bir faaliyete dönüşmüştür. Sosyal bir karaktere sahip olan beden eğitimi ve sporun, bireyin sosyalleşmesinde ve topluma faydalı bir kişi olarak kazandırılmalarında önemli katkıları olmaktadır. Bu bakımdan ilk ve ortaöğretim okullarında beden eğitimi ve spor dersi etkinliklerinin programda yer alması ve layıkıyla uygulanması bireyin gelişmesini hızlandırmaktadır (Karakuş ve Küçük 1999).

Okullarda beden eğitimi dersleri, kuvvet, sürat, çeviklik, denge, koordinasyon, esneklik, dayanıklılık, iyi postür ve vücut mekanizması ve organik randıman konularını kapsamalıdır. Fiziki faaliyet ve egzersizler vücudun bütün parça ve sistemlerine etki etmelidir. Bu dersler aynı zamanda dengeli bir fiziki, sosyal ve entelektüel gelişmeye hizmet edecek geniş faaliyetleri de içine almalıdır. Sınıflar yükseldikçe, faaliyetler, organizasyon ve uygulamaları bakımından gittikçe pekiştirilmeli ve daha üst seviyelerdeki fiziki gelişmeyi gerektirmelidir (Muallimoğlu 1998).

Okul çevresinin spora yönelmeye etkisinde, okul ortamındaki beden eğitimi derslerinin başarı ile uygulanmasının rolü vardır (Kılıcıgil 1998).

1.7. Sosyalleşme ile Sporun İlişkisi

Spor, günlük hayatın hemen hemen tüm yönlerini etkileyen, çok önemli ve yaygın bir kurumdur. Spor, toplumların sosyal hayatında itibarlı bir yere sahiptir. Sporun gücü, onun bir sosyalleştirme aracı olmasıyla ve insanları birleştirici rolünü yerine getirmesiyle ölçülür. Spor, sosyalleşme ve sosyal değişim aracı olarak hizmet veren olağanüstü bir güce sahiptir.

Spor, büyük önem verilen birçok sosyal değerın oluşmasına ve sürekli hale gelmesine yardımcı olur. Bu değerler, çok çalışmayı, fedakârlığı, hakkaniyeti, sadakati, sorumluluğu, güvenilirliği, hoşgörüyü ve kendini disiplin altına almayı kapsamaktadır. Spor, bireylerin ve toplumun istikrarına; gerekli diğer, kurum ve davranışların oluşumuna katkı sağlar (Yetim 2000).

Yine bu görüşü destekleyen bir yazıya göre, spor, ileri toplumlarda olduğu kadar, geri kalmış ve gelişmekte olan toplumlarda da en önemli kaynaşma aracıdır. Örneğin A.B.D. eski başkan yardımcısı Spino Agnev, “Spor toplumumuzu bir arada tutan tutkaldır” demiştir (Fişekçioğlu 1998).

Bazı yazarlar ise sporun yapıcı olmayan değişik sonuçlar doğurabileceğini savunmuşlardır. Toplumda var olan farklı bölgesel, etnik, dinsel ve milliyetçi gerilimlere yol açabileceğini veyahut ta milliyetçi, birleştirici, bütünleştiricilik gibi bazı yapıcı duyguları uyandırabileceğini iddia etmişlerdir (Açıkada ve Ergen 1990).

Sportif ilişkiler, farklı toplumların insanlarını birbirine yaklaştırarak kaynaştıran ve böylece barışçı amaçlara hizmet eden faaliyetlerdir.

Sosyalleşme sayesinde insan, toplumun ortaya koyduğu tavır hareket modellerini, örnekleri ve düşünme biçimlerini öğrenmektedir. Böylece sosyalleşme, kişinin toplusal kültürle bütünleşmesini ve içinde yaşadığı toplumla uyum sağlamasını mümkün kılan bir mekanizmadır. Kişinin, toplum içinde diğerleriyle birlikte ortak bir hayat sürdürebilmesi, sosyal hayatın norm ve ayinlerine uyması ve grup içinde kendisine verilecek rolleri gereğince yerine getirebilmesi ile mümkün olabilir (Dönmezer 1994).

Sportif aktivitelerin yardımıyla çocuğun çevresini tanınması ve iletişim kurması daha kolay gerçekleşir. Bu alanlardaki olumlu gelişmeler, çocuğun duygusal olarak daha iyi gelişmesine yardımcı olmaktadır.

Akran gruplarında ve okul ortamındaki oyunun ve sportif aktivitelerin, çocuğun topluma alışmasında ve böylece sosyalleşmesinde çok önemli bir yere sahip olduğu görölmektedir. Sporlar ve oyunlar, yeni sosyal rollerin öğretilmesinde önemli yer tutmaktadır (Yetim 2008).

Spor, anlayış ve sorumluluk taşıyabilme, iş birliğı içinde düzen sağlama kabiliyetlerini geliştirir. Sebatlı, enerjik olmayı sağlar, sosyal gruba ve topluma mensubiyet duygusunu bireye kazandırır, fert ile toplum ilişkilerini ahenkli hale getirir. Spor, aynı zamanda kişiliğın geliştirilmesine de katkı sağlar (Erkal 1986).

1.7.1. Sosyal Bütünleşmeye Katkısı Bakımından Sporun Yeri

Dünya milletleri, sporu en emin propaganda aracı olarak kabul etmişler ve uluslararası spor organizasyonlarının da kendilerini temsil edecek gençlerin en iyi şekilde yetiştirilmesi gereğine inanmışlardır (GSGM 1970).

Topluma uyum sağlama, ferdin ne kadar sosyalleştiğı ile yakından ilişkilidir. Sosyalleşme süreci ile birey farklı durumlarda farklı rolleri oynayabileceğı, verilen normları kabul etmeyi öğrenir. Bireyin kendi rolünü yansıtmayı öğrendiğı ve hatta bazı beklentileri reddedebilecek biçimde yüklendirdiğı bir etkileşim sürecidir. Yalnızca rol uzaklığıyla yaratıcılık ve yapıcı etkinlikler mümkün olabilir (Muallimoğlu 1977).

Ayrıca spor, günümüzün en eski ve en önemli toplumsal kurumlarından biridir. Tarihin akışı içerisinde, ülkelerin çoğunda ve her türlü sınıf içerisinde spor yapmaya, spor müsabakalarını seyretmeye duyulan ilginin artması, toplumsal hayatın başlıca özelliklerindendir (Fişek 1985).

Çeşitli oyunlar ve spor toplumun yansıtıcılarıdır. Çünkü bir toplumda sosyalleşme içinde yer alan süreçlerin pek çoğı oyun ortamında vardır. Rol oynama, statü, tabakalaşma, onaylama, önderlik etme, disipline uyma, yarışma ve işbirliğı gibi

sosyalleşmenin tüm alanları, oyun ve spor dünyasını verimli bir eğitim alanı haline getirir (Muallimoğlu 1977).

Sporun insanları bütünleştirici etkisini zannedilenin aksine sadece modern toplumlarda değil, ilkel toplumlarda da görmek mümkündür. Özbaydar (1983)' ın “İnsan Davranışlarının Sınırları ve Spor Psikolojisi” adlı kitabında şu açıklamayı yapmıştır. Sporun ayrıca sosyal bağlara katkıda bulunmak, muhtaçlara yardım etmek, grup sorumluluğunu paylaşmak, morali yükseltmek gibi işlevleri de var ve bu hemen bütün ilkel toplumlarda da görülüyor.

Sosyalleşme süresince bireyin kişiliğinin oluşmasıyla birlikte içinde yaşadığı toplumun gelenek, görenekleriyle milli özdeşleşme oluşur. Spor bir bakıma bu milli özdeşleşmeye katkıda bulunur. Bir takımla özdeşleşme, dini, ırka bağlı, etnik veya milli bir temele de dayanabilir. Vatanperverlik ve milli iftihar duyguları milli takımların desteklenmesinde çok kuvvetli bir bağdır (Muallimoğlu 1977).

Fakat biz görüyoruz ki spor öyle bir kuvvete sahip ki, adeta bir tutkal gibi farklı toplumları, ülkeleri, ırkları birbirleriyle kaynaştırabiliyor. Genellikle spor hareketleri, sosyal hayat bütünleştirici rol oynamıştır. Yapıcı olmayan tesirleri ise az görülen bir durum olarak değerlendirilebilir (Kuper 1996).

Hem toplumun yapısında, hem de fertlerin kişiliklerinde ve ferdi topluma bağlayan moral ve kültürel unsurların sosyal bütünleşme süreci içinde devamlılığı bakımından spor, hem toplum hem de fert açısından önem taşıyor. Modern toplumların en belirgin özelliği olan sosyal farklılaşma, artan iş bölümüyle sosyal bütünleşme arasındaki uyumun sağlanmasında spor aktif bir ajandır. Sporun teşvik görmesi ve toplumda sosyalleşebilmesi, sapma davranışların çoğalmasını önleyebilir (Erkal 1986).

Spor insan sağlığının temelidir. Toplum açısından sayısız yararlar sağlayan spor faaliyetlerinin üzerinde önemle durulmalı, gerek spor plan ve programları, gerekse halk katkısının bu yöne özendirilmesine önem verilmelidir (Çelik 2002).

1.8. Ortaöğretim Kurumlarında Spor

Ortaöğretim kurumlarının en önemli işlevi arasında eğitim gelmektedir. Okullar öğrenciyi sadece yaşamını kazanması için eğitmez. Aynı zamanda onu yaşamada hazırlar. Bireye yaşamayı öğretme yollarından biriside ders dışında kalan zamanı değerlendirme eğitimidir.

Ancak okullarımızda bilinçli ve ayrı bir ders dışı etkinlikler eğitimine gereken önem verilememektedir. Hâlbuki eğitimin temel amaçları arasında öğrencilerin ders dışı zamanlarının iyi bir biçimde değerlendirilmesi için okullara sorumluluklar verilmiştir (İşler 2001).

Bireyin kendini gerçekleştirme süreci içinde, olumlu benlik tasarımı geliştirmesinde, katıldığı boş zaman etkinliklerinin türü, bu etkinliklere katılma biçimi ve ayırdığı süre önemli bir etkidir. Çeşitli etkinliklere katılım suretiyle birey kendini ifade edebilme, gizli güçlerini ortaya çıkarma ve geliştirme, yaratıcılığını arttırma ve daha sağlıklı bir hayata kavuşma imkânını bulur. Bireye zamanını iyi kullanabilmesi, ona beden ve ruh sağlığı açısından katkıda bulunabileceği gibi daha üretken ve başarılı olmasını da sağlar (Yetim 2005).

Ortaöğretim kurumlarında ders dışı sportif faaliyetlere öğrencilerin katılabilmesi için önce aile sonra okul idaresi ve beden eğitimi öğretmeninin teşviki sosyal çevrenin desteğinin olması gerekir. Ortaöğretim gençliği enerji doludur. Bu enerjiyi boşaltacak yollar arar. İşte öğrencinin streslerini giderecek enerjisini harcayacak etkinliklerin başında spor gelir. Bu nedenle ortaöğretim gençliğinin spora yönlendirilmesinde fayda vardır (İşler 2001).

Çelik' (2002)'e göre ise lise ve dengi okullarımızda spor derslerine ayrılan süre yeterli görülmemektedir. Bu eksikliği gidermek amacıyla beden eğitimi öğretmenleri ders dışı faaliyetlerde bulunarak spor takımları yetiştirme yollarını aramaktadırlar. Bu gün birçok lisemizden şampiyon sporcular doğmuştur. Büyük fedakârlık örneği göstererek tek amaçları öğrencilerine sporu sevdirmek ve okulunun adını duyurup başarılı sporcuları yetiştirmek olan beden eğitimi öğretmenleri bu başarılar karşısında sadece manevi mutluluk duymaktadırlar.

1.8.1. 4-16 Yaş 16-18 Yaş Grubunun Gelişim Özellikleri, İlgi ve İhtiyaçları

Gelişmenin devamlı bir şey olduğu, psikolojik bir gerçektir. Bu gerçeğe uygun olarak, gelişmenin diğer bütün ana cepheleri, birinci kısmın tek bir bölümünde, ilk yirmi yıl boyunca devamlı bir oluşum olarak incelenmiştir. Fakat sosyal gelişme, ergenlik çağında, önemli bir şekilde yön değiştirir. Çeşitli şartlar, bu gelişmeyi şiddetlendirir ve problemleri muğlaştırırlar (Pressey and Robinson1991).

Ortaöğretim dönemindeki gençlerin gelişim görevleri şunlardır;

Sevilme, sevmeye, sevgisini başkaları ile paylaşmasını öğrenme.

Değişen toplumsal gruplara dâhil olma, bu gruplardaki değişik rolleri ve kendi rolünü öğrenme.

Başkalarına ve topluma karşı ödevlerini kavrayacak bir vicdan duygusu ve ahlak anlayışı ve değerler sistemi geliştirme.

Uygun bir bağımlılık – bağımsızlık tarzı geliştirme.

Fiziksel ve fizyolojik değişimleri kabul etme, kendini bu değişimlere uydurabilme, kas koordinasyonu ve kontrolünü sağlayabilme.

Fiziksel çevre ve dünyasını keşfedip kontrol etmesini öğrenme.

Dil, sayılar, şekiller ve benzeri simgelerle düşünmesini, bunları etkili biçimde kullanmasını öğrenme ve soyut kavramları anlama, oluşturma yeteneği geliştirme.

Eş seçme, evlenme, aile kurma gibi sosyal rollere hazırlık.

Bir meslek seçmeye ve çalışma hayatına hazırlık (Yeşilyaprak 2004).

1.8.2. 14-16 Yaş Grubunun Gelişim Özellikleri İlgili ve İhtiyaçları, Beden Eğitimi Uygulamaları

Özellikle erkek çocuklar için hızlı büyüme gelişme dönemidir. Bu dönemin başında kızlar erkeklere oranla daha gelişkindirler. Dönem sonunda erkekler, boy ve ağırlık olarak kızları geçer, bundan böyle fark kapanmaz. Kızlar gelişimini tamamlamak üzeredirler.

Genellikle huysuz ve hayalperesttirler. Belleği güçlüdür. Toplumun kurallarına uymaya özen gösterirler. Kişilik gelişimi devam etmektedir. Bu yaş grubunda bireysel farklılıklar çok fazladır. Arkadaşlar arasında birlik ve koruma duygusu güçlüdür. Ahlak değerlerine saygılıdır.

Vücut bölümleri arasında denge kurulmaya başlamıştır. Bedensel gelişimlerine ilişkin endişe ve huzursuzlukları sürer. Vücut güzelliği ve çekiciliği sosyal bir değer taşımaktadır.

Başarısını gösterebileceği fırsatlar verilmelidir. Cesaret isteyen etkinliklerde koruyucu önlemler alınmalıdır.

Uygulanacak beden eğitimi etkinliklerinde karma takım oyunları ve yarışmalara yer verilmelidir. Beceriklilik, hareketlilik, çabukluk ve seviyeye uygun kuvvet ve dayanıklılık alıştırmaları yaptırılmalıdır.

Özel ilgileri doğrultusunda çok yönlü gelişmeleri ve sık sık denetimleri yapılmalıdır (Harmandar ve ark 2000).

Beden eğitimi uygulamaları öğrencilerde kendine güven, kendini kontrol, çabuk karar verme, işbirliği yapma, dikkat, yüreklilik, doğruluk, disiplin ve çalışma gibi kişisel ve toplumsal alışkanlıkları geliştirmektedir (Yalçın 1995).

1.8.3. 16-18 Yaş Grubunun Gelişim Özellikleri, İlgi ve İhtiyaçları ve Beden Eğitimi Uygulamaları

Bu dönemde kızlar gelişimlerini tamamlamışlardır. Erkeklerde vücut bölümleri arasında denge kurulmuştur. Sinir, kas ve eklem koordinasyonu sağlanmıştır. Dikkat süreleri uzamıştır. Aşırı büyümeden dolayı çekilme ve üzülme söz konusu olabilir. Yetişkinliğe özgü cinsel gelişim sürer.

Olayları yorumlama ve yargılama yeteneği gelişmektedir. Objektif davranmaya değer verirler. Grup içerisinde uyumlu olmaya özen gösterirler. Görev ve sorumluluk yüklenebilirler. Kendisi ve ailesini ilgilendiren konularda karar verebilirler. Özel yetenekleri belirginleşmiştir ve bu durumu benimserler (Harmandar ve ark 2000).

Beden gelişiminin hızlandığı bu dönemlerde sporla direnç, çeviklik ve bazı alışkanlıklar kazanılması önemlidir. “Ağaç yaşken eğilir” atasözünün uygulanacağı yer okul, zamanı ise bu yaşlardır (Karasüleymanoğlu 1995).

1.9. Türkiye’de Sosyalleşme Süreci ve Spor

Türkiye’de 20. yüzyılın başlarında başlayan sosyolojik hareketin iki büyük başlatıcısı ve yayıcısı vardır. Biri Comte-Durkheim sosyolojisine bağlı Ziya Gökalp, Diğeri ise Le Play Okulunun temsilcisi Prens Sabahattin’dir.

Gökalp milleti ırk, kavim, siyasi ve coğrafi oluşumlarından değil; dil, din, ahlak ve estetik duyguları bakımından milli fertlerden oluşan bir topluluk olarak görür. Bu bakımdan milliyetin oluşumunda; soy, kan özelliği aramaz. Kültür ve ideallerin milli olmasını arar.

İttihat ve Terakki’nin fikir adamı olan Gökalp “Türkçülüğün Esasları” adlı eserinde Türk folkloru ve Türk masalı üzerine araştırmalar yapmıştır. Milli bir toplumun oluşumu açısından önemli bir tarihi görevi yerine getirmeye çalışmış bir Türk düşünüdür (Yetim 2008).

Ayrıca insan, zaman içinde kişiler arasında etkileşimle topluma katılıp onun bir parçası haline gelir ve benimsediği kültürü devam ettirir. Bir bireyin toplumsal hayata etkili biçimde katılması, toplumunda gelişmiş olan simgesel hüneryleri ve davranış düzenlerini öğrenmesini ve benimsemesini gerektirir (Tolan 1987)

Çağımız toplumsal yaşamında spor giderek büyüyen bir biçimde geniş kitlelerin ilgisini çekmektedir. Hızlı değişme günümüzün en önemli özelliklerinin başında gelmektedir. Her gün karşılaşılan yenilikler toplumun yapısını ve hayat şartlarını aynı hızla değiştirdiğini söylemek mümkün olabilmektedir (Fişekçioğlu 1998).

Tüm ifadeler sosyalleşme süreci sayesinde toplumun kültürü yeni kuşaklara geçmekte ve yine bu süreç toplum kültürünün en önemli parçalarından birisini oluşturmaktadır (Erkal 1982).

Gelişmekte olan ülkemiz de toplam nüfusun % 32.5 gibi, bir bölümünü oluşturan 12-24 yaş gençliğinin, toplumumuzun geleceğine yönelik belirleyici etkenlerinin değerini daha artırmaktadır. Bu nedenle, gençliğin ekonomik, toplumsal ve kültürel açıdan destekleyici, eğitici ve yönlendirici önlemlerin Türk toplumunun özgül şartları çerçevesinde çağdaş gelişmelerle tutarlı olacak biçimde ele alınması zorunlu olmaktadır (Çelik 2002).

Özellikle yerel yönetimler sporun tabana yayılması felsefesine en önemli katkı yapacak birimlerden başlıcasıdır (Fişekçioğlu 2005).

Aynı şekilde spor toplumsal yaşamın, toplumsal kültürün organik öğelerindendir. Zaman içinde kültürdeki sonuç olarak toplumdaki değişiklikler spor kavramına yüklenen anlam ya da işlevi değiştirmektedir. İnsan doğayı işleyerek az da olsa kendi buyruğu altına almıştır. Sporda insan vücudunu işlemekle geliştirmiştir (Yıldız 1993).

Spor kültürün bir unsuru olarak kişilerin ve toplumların düşünce ve davranışlarını şekillendirmekte ve diğer kültür unsurlarını etkileyerek milli özellikler kazandırılmaktadır. Değişik ülkelerin çeşitli sporlarına bakıldığında, toplumların özellikleri ve yaşama bakış açıları ile ilgili bilgiler edinebilmektedir. Türk toplumunun geleneksel sporları da toplumun geçmişi hakkında bilgi vermekte ve bu değerleri günümüze taşımaktadır (Çelik 2002).

2. GEREÇ VE YÖNTEM

2.1. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın model, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve kullanılan istatistikî teknikler üzerinde durulmuştur.

2.2. Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir.

2.3. Evren ve Örneklem

Evren:

Araştırmamızın evrenini Karaman il merkezinde yer alan devlet liseleri oluşturmaktadır.

Örneklem:

Araştırmanın örneklemini ise bu evrenden tesadüfî örneklem yöntemiyle seçilen 8 devlet lisesi oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini oluşturulan devlet liseleri aşağıdaki gibidir.

- 1- Anadolu Öğretmen Lisesi
- 2- Anadolu Lisesi
- 3- Temizel-Ünlü Anadolu Teknik ve Bilgisayar Lisesi
- 4- Anadolu İmam-Hatip ve İmam Hatip Lisesi
- 5- Fatih Lisesi
- 6- Karaman Lisesi
- 7- Milli Piyango Fen Lisesi
- 8- Anadolu Endüstri Teknik ve Meslek Lisesi

Spor kavramının günümüzdeki toplumsal önemini dikkate alarak ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora bakışı ve ne kadar yararlandığı, sonucun da spor ve sosyalleşme kavramını açıklamak için yapılan çalışma coğrafi anlamda aynı bölgede bulunan, öğrenci sayıları bakımından birbirinden farklı 8 lise incelenmeye alınmıştır. Bu liselerin hem sayısal hem de sözel bölümleri olmak üzere beden eğitimi ve spor dersi bulunan tüm sınıflara, lisanslı olarak okul takımlarında spor

yapan ve Gençlik ve Spor İl Müdürlüğünce çeşitli kulüplerde lisanslı olarak spor yaptığı tespit edilen ortaöğretim öğrencilerine uygulama yapılmıştır.

Bu şekilde belirlenen ortaöğretim öğrencilerine, 2010 yılı Nisan, Mayıs, Haziran ayları boyunca anket uygulanmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılan 800 kişiye uygulanan anketlerden 672'si değerlendirmeye alınmıştır 800 kişiye uygulanan anketler teker teker gözden geçirilmiştir. Yapılan incelemelerde anketin farklı bölümlerinin boş bırakıldığı en yüksek değerin işaretlendiği görülmüştür. Bu nedenle hatalı görülen ve amaca uygun olmayan 128 anket değerlendirme dışı bırakılmıştır kalan 672 anket içerisinde işlem yapılması kararlaştırılmıştır. Örneklemen belirlenmesinde İlgili Milli Eğitim Bakanlığının ve Karaman İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 2010-2011 eğitim öğretim yılında ki öğrenci sayıları ele alınmıştır.

Örneklem grubunu oluşturan liselerin öğrenci sayıları ve anketi cevaplayan öğrenci sayıları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Eğitim gördüğü okul	Liselerdeki öğrenci sayısı	Anketi cevaplayan öğrenci sayısı
Anadolu Öğretmen Lisesi	360	94
Anadolu Lisesi	547	81
Temizel-Ünlü And. Tekn. ve Bilgisayar Lisesi	466	72
Anadolu Endüstri teknik ve meslek Lisesi	705	88
Anadolu İmam-Hatip ve İmam-Hat. Lisesi	727	61
Fatih Lisesi	551	90
Karaman Lisesi	635	93
Milli Piyango Fen Lisesi	344	93
TOPLAM	4335	672

2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada Şahan (2007). tarafından geliştirilen “sporda sosyalleşme ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin geliştirilme aşamasında spor-sosyalleşme konusu ile ilgili kullanılan ölçekler, Hacettepe kişilik envanteri, sosyotropi, otonomi ölçeği, sosyal karşılaştırma ölçeği, sosyal tanıma anketi, kendini tanımlama envanteri, kişisel bilgi formu gibi daha önce uygulanmış çalışmalardan yararlanılmıştır. Oluşturulan (SSÖ) ölçeği pilot uygulamaya tabii tutulmuş, gereksiz, cevaplayıcı çeldirici ve anlaşılamayan sorular ya çıkartılmış ya da yeniden düzenlenmiştir.

Bu ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Ölçeğin 1. bölümünde öğrencilerin kişisel bilgilerini belirlemeye yönelik (doğum yeri, yaş, cinsiyet vb) 22 soru, 2. bölümde ise spor ile birlikte sosyalleşme kavramının ortaya çıkmasına yardım edecek 35 soru bulunmaktadır. Ölçek “kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum” şeklinde 5 likert tipinde hazırlanmıştır.

Likert tipi ölçekleme, ölçekleme yöntemleri arasında en çok kullanılan ve kuruluş ve güvenirliliği açısından en kolay olanıdır

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencileri anketi ortalama 35-40 dakikalık bir sürede cevaplamışlardır

Sosyalleşme Ölçeği Geçerlilik ve Güvenirliliği

Konu	Madde sayısı	Cronbach Alpha
Spor ile sosyalleşme	35	0.84

Şahan (2007) tarafından geliştirilen ölçeğin cronbach alpha güvenirlik katsayısı 0,84 olarak hesaplanmıştır.

Cronbach Alpha değerleri sosyal bilimler için 0,70’in üzeri kabul edilir. Dolayısıyla bu değerler ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir (Arseven 2001).

2.5. İstatiksel Analiz

Araştırmada betimsel istatistik yöntemlerinden frekans analizi ve descriptive (tamamlayıcı istatistik) analizleri kullanılmıştır. Gruplar arası farkı değerlendirmek için crosstab (çapraz tablo) karşılaştırmalı istatistik uygulanmıştır.

Ankette yer alan ifadeler öncelikle frekans analizi tabloları ile sunulmuştur. Özellikle demografik faktörlerin frekans analizleriyle ifade edilmesi aradığımız sonuçların daha net görülmesine imkân sağlamıştır.

Ankette yer alan ve sosyalleşme ile ilgili olan sonuçlar frekans analizi ve Descriptive (Tamamlayıcı İstatistik) analizleri ile sunulmuştur. Karşılaştırma yaptığımız bazı ifadelerde Crosstab (Çapraz tablo) analizi ile de gösterilmiştir. Descriptive analizi özellikle Likert tipi ölçeklerde elde edilen cevapların ağırlıklı olarak yönünü belirler ve standart sapmasını verir. (Alpar 2000)

Amaç; verilen cevaplarda bir anormallik olup olmadığının anlaşılmasıdır.

Bu çalışma Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu'nun 16.10.2009 tarihli ve 022 toplantı numaralı etik kurulu kararına uygun olarak yapılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde; anketlerden elde edilen veriler istatistikî işlemlere tabi tutularak, Çizelgeler haline dönüştürülmüş ve bu çizelgelere ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

Seçilmiş Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Beden Eğitimi ve Spor Aktivitelerinin Rolü ve Önemi. İsimli çalışmanın ampirik araştırma sonuçları ve yorumları;

3.1. Demografik Sonuçlar

Çizelge 3.1. Cinsiyet ve yaş grubu.

Cinsiyeti	n	%
Bay	390	58,0
Bayan	282	42,0
Toplam	672	100,0
Yaş grubu	n	%
14-15	174	25,9
16-17	323	48,1
18-19	162	24,1
20-üstü	13	1,9
Toplam	672	100,0

Çizelge 3.1’de görüldüğü gibi araştırma örneklemini oluşturan katılımcıların; %58’i bay ve %42’si bayandır. Ankete cevap verenlerin yaş oranları ise sırasıyla 14-15 yaş arası %25,9 16-17 yaş arası %48,1 18-19 yaş arası %24,1 ve 20 yaş ve üzeri %1,9’dur.

Çizelge 3.2. Cevap verenlerin eğitim gördükleri okul, bölüm ve sınıflar.

Eğitim gördüğü okul	n	%
Anadolu Öğretmen Lisesi	94	14,0
Anadolu Lisesi	81	12,1
Temizel-Ünlü And. Tekn. ve Bilgisayar Lisesi	72	10,7
Anadolu Endüstri teknik ve meslek Lisesi	88	13,1
Anadolu İmam-Hatip ve İmam-Hat. Lisesi	61	9,1
Fatih lisesi	90	13,4
Karaman lisesi	93	13,8
Milli Piyango Fen lisesi	93	13,8
Toplam	672	100,0
Eğitim gördüğü bölüm	n	%
Sözel	126	18,8
Eşit ağırlık	135	20,1
Sayısal	251	37,4
Bilgisayar	74	11,0
Elektrik elektronik	86	12,8
Toplam	672	100,0
Eğitim gördüğü sınıf	n	%
1	198	29,5
2	157	23,4
3	168	25,0
4	149	22,2
Toplam	672	100,0

Çizelge 3.2’de öğrencilerin eğitim gördükleri bölümler incelendiğinde “sayısal” bölümde eğitim-öğretim gören öğrencilerin nispeten diğer bölümlere göre bir üstünlüğü bulunmaktadır. Normal liselerde anketi cevaplayan öğrenciler içerisinde, sayısal bölümü öğrencilerinin oranı %37,4 sözel bölümü öğrencilerinin oranı % 18,8 eşit ağırlık bölümü öğrencilerinin oranı %20,1’dir. Bununla beraber anket daha önce belirtildiği gibi meslek okullarına da uygulanmıştır. Bu meslek okullarında uygulanan anketlere cevaplar yine anketi cevaplayan bütün öğrenciler içerisinde %12,8’i elektrik-elektronik ve %11’de bilgisayar bölümü öğrencileridir.

Ayrıca çizelge 3.2.’de ankete cevap veren öğrencilerin eğitim gördükleri sınıflar gösterilmiştir. Buna göre öğrencilerin %29,5’i 1. sınıf, %23,4’ü 2. sınıf, %25’i 3. sınıf ve %22,2’si ise 4. sınıf öğrencileridir.

Çizelge 3.3. Ankete cevap verenlerin aileleri ile ilgili bilgiler I.

Babanın eğitimi	n	%	Annenin işi	n	%
Okur yazar değil	3	0,4	İşçi	32	4,8
İlköğretim	320	47,6	Çiftçi	10	1,5
Lise	148	22,0	Memur	64	9,5
Üniversite	201	29,9	Esnaf tüccar	6	,9
Toplam	672	100,0	Serbest meslek	15	2,2
Annenin eğitimi	n	%	Çalışmıyor	465	69,2
Okuryazar değil	16	2,4	Diğer	80	11,9
İlköğretim	488	72,6	Toplam	672	100,0
Lise	97	14,4			
Üniversite	71	10,6	Babanın işi	n	%
Toplam	672	100,0	İşçi	135	20,1
Kardeş sayısı	n	%	Çiftçi	112	16,7
Hiç yok	41	6,1	Memur	192	28,6
1	48	7,1	Esnaf tüccar	59	8,8
2	187	27,8	Serbest meslek	86	12,8
3	220	32,7	Çalışmıyor	19	2,8
4	116	17,3	Diğer	69	10,3
5 ve üzeri	60	8,9	Toplam	672	100,0
Toplam	672	100,0			

Ankete katılan öğrencilerin demografik yapılarını ve sosyal hayat içindeki konumlarının araştırmamızın temelini oluşturan sosyalleşme ve beden eğitimi arasındaki ilişkiyi en iyi ortaya koyacak demografik veriler Çizelge 3.3.'te gösterilmiştir. Ebeveyn eğitime verilen cevaplarda, babanın eğitimi en fazla %47,6 ilköğretim ve en az cevap olarak da %0,4 oranında okur-yazar değil cevabıyla karşılaşılmıştır. Baba eğitiminde %22 oranında lise ve %29,9 oranında ise üniversite verilen cevaplar arasındadır. Annelerin eğitim oranlarının ise sırayla; %72,6 ilköğretim, % 14,4 lise, % 10,6 üniversite ve %2,4 okur yazar olmadığı görülmektedir.

Ebeveynlerin çalışma durumlarında ise babalarının %28,6'sının memur, %20,1'inin işçi ve %16,7'sinin ise çiftçi olduğu görülmektedir. Annelerinin %30,8'inin çalıştığı ve geri kalan %69,2'sinin çalışmadığı görülmektedir. Yine ağırlıklı meslek grupları olarak %9,5'inin memur, % 4,8'inin işçi ve %1,5'inin ise çiftçi şeklinde sınıflandırıldığı görülmektedir.

Bununla beraber öğrencilerin kardeş sayılarına da Çizelge 3.3.'te yer almaktadır. Aileler cevap veren öğrenci ile beraber %32,7 oranında 4 kardeşe, %27,8

oranında 3 kardeşe, %17,3 oranında 5 kardeşe, %8,9 oranında 6 ve daha fazla kardeşe sahiptir. İki kardeş olanların oranı %7,1 ve tek çocuk olanların oranı ise %6,1'dir.

Çizelge 3. 4. Ankete cevap verenlerin aileleri ile ilgili bilgiler II.

Ailenin aylık ortalama geliri	n	%
Asgari ücret	115	17,1
600-1000 TL.	197	29,3
1001-1400 TL.	149	22,2
1401-1800 TL.	79	11,8
1801 TL.ve üzeri.	132	19,6
Toplam	672	100,0
Öğrencinin haftalık harcaması	n	%
20-40 TL.	607	90,3
41-60 TL.	51	7,6
61-80 TL.	8	1,2
81-100 TL.	2	,3
101 TL.- üstü	4	,6
Toplam	672	100,0
Ailenin oturduğu ev aileye mi ait?	n	%
Evet	459	68,3
Hayır	213	31,7
Toplam	672	100,0
Okula geliş ve gidişleriniz nasıl yaparsınız?	n	%
Yürüyerek	304	45,2
Bisikletle	44	6,5
Servisle	237	35,3
Belediye otobüsü	77	11,5
Ailem araba ile bırakır	10	1,5
Toplam	672	100

Çizelge 3.4. görüldüğü gibi ankete cevap veren öğrencilerin ailelerinin maddi durumları incelenmiştir. Ailelerden %68,3'ü kendine ait bir evde ikamet ederken geri kalan %31,7'si kirada oturmaktadır. Bununla beraber ailelerin aylık ortalama gelirleri ise oransal sıra ile %29,3 oranında 600-1000 TL. arası, %22,2'si 1001-1400 TL. arasında, % 19,6'sı 1801'den daha fazla, %17,1'i asgari ücret ve %11,8'i 1400-1800 TL. arasındadır. Ayrıca tam olarak ailenin maddi durumunu ifade edebilmek için diğer iki sorunda cevaplanması istenmiştir. Bunlardan birincisi öğrencilerin haftalık harcamalarıdır. Öğrencilerin haftalık ortalama harçlıkları Çizelge 3.4'te yer almaktadır. Buna göre haftalık olarak, öğrencilerin çok büyük kısmı (%90,3) 20-40 TL. arasında bir harcamada bulunmaktadır. Diğer bir konuda öğrencinin okula ulaşımı konusudur. Yine burada da %45,2'lik bir oranında öğrencilerin okullarına

yürüyerek ulaştıkları, %35,3'ünün servis ile %11,5'inin belediye otobüsü ile %6,5'i ise bisikletle okullarına ulaştıkları cevabını vermiştir. Öğrencilerden sadece %1,5'i aileleri tarafından araba ile okullarına bırakılmaktadır.

1.3.2. Ankete Katılanların İlgilendikleri Spor Branşları ve İlgili Düzeyleri İle İlgili Sonuçlar

Çizelge 3. 5. İlgilendiğiniz spor branşları ve düzeyini belirtiniz.

İlgilenilen spor branşı	n	%
Futbol	246	36,6
Basketbol	62	9,2
Voleybol	223	33,2
Atletizm	11	1,6
Tenis	6	0,9
Cimnastik	17	2,5
Kayak	6	0,9
Masa Tenisi	16	2,4
Badminton	7	1,0
Halkoyunları	4	0,6
Yüzme	40	6,0
Boks	7	1,0
Güreş	4	0,6
Taekwon-do	2	0,3
Doğa sporları	16	2,4
Dağcılık	5	0,7
Toplam	672	100,0
İlgilenilen spor branşına karşı olan ilgi düzeyleri	n	%
Amatör yapıyorum	386	57,4
Profesyonel yapıyorum	41	6,1
İzleyiciyim	245	36,5
Toplam	672	100,0
Profesyonel-amatör ilgilenilen spor branşını yapma sıklığı	n	%
Hafta içi her gün	82	19,2
Haftada 3 gün	163	38,2
Sadece hafta sonları	110	25,8
Ara sıra	0	0
Diğer	72	16,8
Toplam	427	100,0

*Birden fazla madde işaretlendiği için toplam sayı anket katılımcılarından fazla ve eksik çıkabilir.

Çizelge 3.5'te görüldüğü gibi ankete katılan ve cevap veren öğrencilere sporla ilgili ilk soru, ilgilendikleri spor branşıdır. Öğrencilerin çok büyük bir kısmı %36,6 futbol ile hemen ardından %33,2 voleybol ile ilgilendiklerini ifade etmişlerdir. Futbolun en çok tercih edilen spor olarak çıkması ülkedeki bu branşın durumu

düşünüldüğünde normal iken, voleybolun yine yüksek bir oranla ikinci sırada gelmesi anket uygulaması yapılan şehirde takım sporlarına olan ilginin öncelikli olduğunu göstermektedir.

Yine Çizelge 3.5'te ankete katılan 672 öğrenciden %57,4'ü ilgilenilen spor branşını amatör düzeyde, %6,1'i profesyonel düzeyde yaptığını belirtmiştir. Bununla beraber cevaplayıcıların % 36,5'i spor izleyicisi olduğunu, fiilen amatör ya da profesyonel olarak sporla ilgilenmediğini belirtmiştir. Bununla beraber profesyonel ya da amatör olarak ilgilenilen sporu yapma sıklıkları da yine aynı tabloda yer almaktadır. Buna göre ankete cevap verenlerin %19,2'si hafta içi her gün , %38,2'si haftada en az 3 gün, %25,8'i sadece hafta sonları ilgilendikleri sporları yaptıklarını belirtmişlerdir. Düzensiz bir şekilde ilgilenenlerin oranı ise %16,8'dir.

Çizelge 3.6. Sporla ilgilenme amacı.

Spor ile ilgilenme amacı	n	%
Kişisel gelişim	193	28,7
Sağlıklı yaşam	193	28,7
Mesleki kariyer	31	4,6
Sosyo kültürel aktivitelere katılma-paylarım	133	19,8
Kişisel beceri ve yetenek	91	13,5
Diğer	31	4,6
Toplam	672	100,0

Çizelge 3.6'ya göre gerek fiilen gerekse izleyici olarak sporla ilgilenen öğrencilerin neden spor ile ilgilendikleri sorulmuştur. Ankete cevap veren öğrenciler %28,7 nispetinde kişisel gelişim ve sağlıklı yaşam seçeneklerini aynı oranda belirtmişlerdir. Bununla beraber sporu mesleki kariyer olarak yapanların oranı %4,6'dır. Ayrıca %19,8'i sosyo-kültürel aktivitelere katılmak ve paylaşım seçeneğini, %13,5'i kişisel beceri ve yeteneklerinden dolayı sporla ilgilendiklerini ifade etmişlerdir.

Spor yapan bireyler spor ve spor aktivitelerini bir mesleki kariyer olarak görmemektedirler. Bu durum sporun bireyin sosyal statüsünden ziyade sağlık, kişisel gelişimi artırıcı, toplumsal etkinliklere katılımcı yönüyle ilgilenmeleri sosyalleşme sürecini pozitif etkileyecektir.

Çizelge 3.7. İlgili branşı seçmede etkin olan şartlar.

İlgili branşı seçmede etkin olan şartlar	n	%
Kişisel tercihim etkili oldu	534	79,5
Aile bireylerim etkili oldu	36	5,4
Beden eğitimi ve spor öğretmenim etkili oldu	27	4,0
Branş antrenörü etkili oldu	30	4,5
Basarılı ve ünlü sporcular etkili oldu	45	6,6
Toplam	672	100,0

Ankete cevap veren öğrencilere, gerek fiilen yaptıkları ya da izleyici oldukları spor branşlarını seçmelerinde etkin olan şartların neler olduğu sorulmuş ve alınan cevaplar Çizelge 3.7’de gösterilmiştir. Buna göre; Öğrencilerin çok büyük kısmı %79,5’i ilgilendikleri spor branşını seçmenin kendi kişisel tercihleri olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca %5,4 oranında aile bireylerinin, % 4,0 oranında okuldaki beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin, % 4,5 nispetinde branş antrenörlerinin ve %6,6 oranında başarılı ve ünlü sporcuların etkin olduğunu ifade etmişlerdir.

Çizelge 3.8 İlgilenilen spor branşını nasıl yapıyorsunuz?

İlgilenilen spor branşını nasıl yapıyorsunuz?	n	%
Kulüp bünyesinde antrenör gözetiminde	78	18,3
Bir arkadaş grubu ile birlikte	217	50,8
Bir beden eğitimi öğretmeni gözetiminde	23	5,4
Bireysel olarak program dâhilinde	18	4,2
Bireysel olarak program yapmaksızın	87	20,4
Diğer	4	0,9
Toplam	427	100,0

Çizelge 3.8’e göre izleyici olmayan ve sadece fiilen spor yapan öğrencilerin bu fiili nasıl gerçekleştirebildikleri gösterilmiştir. Ankete cevap verenlerden %50,8’i amatör ya da profesyonel olarak ilgilendikleri spor branşını bir arkadaş grubu ile beraber yaptıklarını, %20,4’ü bireysel olarak bir programa bağlı olmaksızın, %18,3’ü bir kulüp bünyesinde antrenör gözetiminde %5,4’ü bir beden eğitimi ve spor öğretmeni gözetiminde ve %4,2’si bireysel olarak belirli bir program dahilinde gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Çizelge 3.8’e göre, spor yapan bireylerin, spor aktivitelerini bireyselden ziyade grup olarak yapmayı tercih etmektedirler. Bu durum spor ve spor aktivitelerinin bireyin katılımcı, paylaşımcı, işbirlikçi, kendini daha kolay ifade edebilme yeteneğini ortaya çıkarıcı bir faktör olarak çıkmaktadır.

Çizelge 3.9. Ortalama olarak (sezon) kaç defa tiyatroya gidersiniz?

Değişkenler	n	%
Hiç gitmem	471	70,1
Bir iki defa	159	23,7
İki beş defa	21	3,1
Beşten fazla	21	3,1
Toplam	672	100,0

Çizelge 3.9'a göre öğrencilerin tiyatro faaliyetine gitme sıklığı görülmektedir. Ankete cevap veren öğrencilerin bir sezonda, %70,1'i hiç gitmem, %23,7'si bir iki defa, %3,1'i iki ile beş defa arasında, %3,1'i beşten fazla şeklinde tiyatroya gittiklerini ifade etmişlerdir.

Çizelge 3.10 Ortalama olarak ayda kaç defa sinemaya gidersiniz?

Değişkenler	n	%
Hiç gitmem	159	23,7
Bir iki defa	381	56,7
İki - beş defa	90	13,4
Beşten fazla	41	6,1
Diğer	0,1	0,1
Toplam	672	100,0

Çizelge 3.10'da öğrencilerin sinemaya gitme sıklıkları görülmektedir. Ankete cevap veren öğrencilerin bir ayda, %23,7 hiç gitmem, %56,7 bir iki defa, %13,4 iki ile beş defa arasında, %6,1 beşten fazla şeklinde ifade etmişlerdir. Sinemaya gitme konusunda sorumuza hiç cevap vermeyen öğrencilerimizin oranı ise %0,1 oranındadır.

Çizelge3.11 Tiyatro ve sinema gibi eğlencelere en çok kiminle gidersiniz?

Değişkenler	n	%
Yalnız	81	12,1
Erkek arkadaşım-kız arkadaşım	223	33,2
Erkek ve kız arkadaş grubumla	187	27,8
Sadece erkek arkadaş-sadece kız arkadaş grubumla	84	12,5
Aile üyeleri ile	94	14,0
Diğer	3	0,4
Toplam	672	100,0

Çizelge 3.11’de tiyatro ve sinemaya giderken kiminle katıldığı ile ilgili veriler görülmektedir. Öğrencilerin %12,1’i yalnız, %33,2’si erkek/kız arkadaşıyla, %27,8’i erkek ve kız arkadaş grubuyla, %12,5’i sadece erkek arkadaş, sadece kız arkadaş grubuyla, %14,0’ı aile üyeleri ile beraber gittiklerini belirtmişlerdir. Sorumuza herhangi bir yanıt vermeyen öğrencilerimizin oranı %0,4 olarak ifade edilmiştir.

Çizelge 3.12 İlgi alanlarınız.

Değişkenler	n	%
Kitap-dergi	202	30,1
Sinema	167	24,9
Tiyatro	16	2,4
Müzik	147	21,9
Bilgisayar	118	17,6
Diğer	22	3,3
Toplam	672	100,0

Çizelge 3.12’ de beden eğitimi ve spor dışındaki ilgi alanları görülmektedir. Öğrencilerin, %30,1 kitap ve dergi okumayı seviyor, %24,9’u sinemaya ilgi duyuyor, %2,4’ü tiyatroya ilgi duyuyor, %21,9’u müzik’e ilgi duyuyor, %17,6’sı bilgisayara ilgi gösteriyor, %3,3’ü ise diğer aktivitelerde bulunuyor cevabını vermişlerdir.

Çizelge 3.13 Ne tür kitaplar okursunuz?

Değişkenler	n	%
Polisiye-macera	341	50,7
Ask-romantik	154	22,9
Tarihi-coğrafi	59	8,8
Dini	27	4,0
Siyasi	26	3,9
Bilimkurgu	32	4,8
diğer	33	4,9
Toplam	672	100,0

Çizelge 3.13’e göre öğrencilerin okudukları kitap türleri görülmektedir. Öğrencilerin, %50,7’i polisiye macera kitapları, %22,9’u aşk ve romantik konulu kitapları, %8,8’i tarihi ve coğrafi kitapları, %4,0’ı dini kitapları, %3,9’u siyasi kitapları, %4,8’i bilim kurgu konulu kitapları, %4,9’u ise diğer kitapları okuduğu görülmektedir.

1.3.3. Spor ve Sosyalleşme ile İlgili Değişkenler

Çizelge 3.14 Spor ve sosyalleşme ile ilgili tanımlayıcı istatistik bilgileri ve frekanslar.

	Tanımlayıcı Bilgiler		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katlıyorum		Kesinlikle Katlıyorum		Toplam	
	Ort.	St.Sp	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1.İlgilendiğim spor dalını seçmede kişisel ilğim ve yeteneğim belirleyicidir	3,98	1,236	64	9,5	21	3,1	72	10,7	222	33,0	293	43,6	672	100,0
2. Kendimi daha çok bireysel sporlarda başarılı bulurum	3,18	1,113	52	7,7	117	17,4	253	37,6	157	23,4	93	13,8	672	100,0
3. Spor alanında bir şey yapmaya karar verirsem başkalarının düşüncelerinden etkilenmem	3,40	1,258	64	9,5	105	15,6	155	23,1	195	29,0	153	22,8	672	100,0
4. Her yaş grubunda ve cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım	3,56	1,316	71	10,6	99	14,7	72	10,7	244	36,3	186	27,7	672	100,0
5. Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam	3,91	1,199	45	6,7	46	6,8	108	16,1	200	29,8	273	40,6	672	100,0
6. Diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevilme benim için önemli değildir.	3,12	1,318	99	14,7	131	19,5	153	22,8	169	25,1	120	17,9	672	100,0
7. İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler	3,14	1,195	54	8,0	172	25,6	174	25,9	168	25,0	104	15,5	672	100,0
8. Hayatımdaki en büyük zevklerden birisi tanımadığım insanlarla spor yapmaktır	2,61	1,280	155	23,1	187	27,8	169	25,1	84	12,5	77	11,5	672	100,0
9. Takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissederim	2,36	1,156	182	27,1	220	32,7	147	21,9	90	13,4	33	4,9	672	100,0
10. Duygularımı spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanmam	3,12	1,265	91	13,5	121	18,0	187	27,8	165	24,6	108	16,1	672	100,0
11. Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde grubun lideri olurum	2,98	1,123	56	8,3	186	27,7	218	32,4	137	20,4	75	11,2	672	100,0
12. Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım	3,29	1,177	50	7,4	120	17,9	216	32,1	160	23,8	126	18,8	672	100,0
13. Spor yapan bireyler kendi kendisiyle barışık olur	3,93	1,085	32	4,8	40	6,0	108	16,1	255	37,9	237	35,3	672	100,0
14. Spor aktivitelerinde tartışmaktan ziyade çözmeyi tercih ederim	3,78	1,056	36	5,4	39	5,8	131	19,5	296	44,0	170	25,3	672	100,0
15. Spor aktivitelerinin organize edilmesinde katkıda bulunurum	3,51	1,124	30	4,5	115	17,1	143	21,3	249	37,1	135	20,1	672	100,0
16. Her türlü spor aktivitelerine katılmaktan hoşlanırım	3,45	1,206	42	6,3	119	17,7	168	25,0	183	27,2	160	23,8	672	100,0
17. Diğer insanlar beni reddedecek olsa dahi haklarımı savunurum ve doğruyu söylerim	4,06	1,116	29	4,3	45	6,7	89	13,2	200	29,8	309	46,0	672	100,0
18. Takım sporları ile ilgili faaliyetleri tercih ederim	3,82	1,015	25	3,7	49	7,3	118	17,6	307	45,7	173	25,7	672	100,0
19. Spor toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar	4,08	,936	14	2,1	31	4,6	91	13,5	285	42,4	251	37,4	672	100,0

	Tanımlayıcı Bilgiler		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	
	Ort.	St.Sp	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
20. Spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim	3,84	1,016	15	2,2	61	9,1	136	20,2	265	39,4	195	29,0	672	100,0
21. Spor ve spor aktiviteleri toplumsal bütünleşmeyi sağlar	3,92	1,126	40	6,0	49	7,3	68	10,1	284	42,3	231	34,4	672	100,0
22. Spor aktivitelerinde kurallara uymayan davranışlar hoşgörülü karşılanabilir mi (küfür centilmenlikten uzak hareketler)	2,55	1,353	213	31,7	130	19,3	135	20,1	132	19,6	62	9,2	672	100,0
23. Bir grubun üyesi olmaksızın, kendime özgü bir değer yapısına sahip birey olmayı tercih ederim	3,16	1,318	90	13,4	137	20,4	148	22,0	167	24,9	130	19,3	672	100,0
24. Spor insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar	3,84	1,104	34	5,1	55	8,2	104	15,5	273	40,6	206	30,7	672	100,0
25. Her türlü spor faaliyetine ve spora kolayca uyum sağlarım	3,51	1,170	45	6,7	90	13,4	167	24,9	220	32,7	150	22,3	672	100,0
26. Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım	3,68	1,063	24	3,6	75	11,2	151	22,5	263	39,1	159	23,7	672	100,0
27. Spor eğitimi topluma faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar	3,83	1,055	32	4,8	43	6,4	119	17,7	291	43,3	187	27,8	672	100,0
28. Spor bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar	3,98	973	22	3,3	35	5,2	88	13,1	318	47,3	209	31,1	672	100,0
29. Spor insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar	3,81	1,032	19	2,8	59	8,8	144	21,4	261	38,8	189	28,1	672	100,0
30. Sevdiğim insanlardan ayrı olmak benim için zordur	3,76	1,123	33	4,9	60	8,9	147	21,9	230	34,2	202	30,1	672	100,0
31. Boş zamanlarımı diğer insanlarla birlikte geçirmekten hoşlanırım	3,84	1,138	34	5,1	56	8,3	126	18,8	225	33,5	231	34,4	672	100,0
32. Arkadaşlarla birlikte spor yapmaktan hoşlanırım	3,84	1,209	42	6,3	65	9,7	107	15,9	205	30,5	253	37,6	672	100,0
33. İlgilendiğim spor dalını seçmede ailem ve çevrenin etkisi belirleyicidir	2,90	1,307	127	18,9	129	19,2	195	29,0	123	18,3	98	14,6	672	100,0
34. Diğer insanlara yardım etmeyi, onların bana yardım etmesinden daha çok tercih ederim	3,60	1,182	46	6,8	79	11,8	146	21,7	230	34,2	171	25,4	672	100,0
35. Bireysel hareketlerden ziyade diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler yapmayı tercih ederim	3,81	1,134	39	5,8	48	7,1	131	19,5	240	35,7	214	31,8	672	100,0

*5'li likert ölçeği kullanılmıştır. (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum 3=Kararsızım, 4= Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum)

Çizelge 3.14’te spor ve sosyalleşme düzeylerinin ölçülmesine yönelik sorulara verilen cevapların frekansları görülmektedir. 35 sorudan oluşan bu ölçekte fiilen sporla uğraşan ya da izleyici olarak spora ilgisi olan kişilerden, sporun sosyalleşmelerine nasıl etkisinin olduğunun ölçülmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde Çizelge 3.14’e göre en çarpıcı sonuçlar yorumlanacaktır.

Öğrencilerin %43,6 gibi yüksek bir oranda ilgilendikleri spor dalının seçiminde kişisel ilgi ve yeteneklerinin belirleyici olduğunu, %3,1’i ise bu söyleme katılmadıklarını belirtmişlerdir. Kendilerini bireysel sporlarda başarılı bulup bulmadıklarına yönelik ifadede %37,6 oranında kararsız kalmışlardır. Buda bize ağırlıklı olarak öğrencilerin takım sporlarında başarılı olduklarını ifade edebilir. “Spor alanında bir şey yapmaya karar verirsem başkalarının düşüncelerinden etkilenmem” ifadesine %29 oranında katılıyorum ve %22,8 oranında kesinlikle katılıyorum cevaplarının toplamı % 51,8 etmektedir. Bu sonuç bize öğrencilerin spor konusunda ağırlıklı olarak bireysel karar verdikleri söylenebilir.

Diğer bir veri ise “Her yaş grubunda ve cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım” ifadesine ağırlıklı olarak %36,3 oranında katılıyorum, %27,7 kesinlikle katılıyorum cevaplarının toplamı %64 etmektedir. Bu sonuç bize öğrencilerin ayrımdan uzak aktivite yapmadıklarını ve bunun sosyalleşme açısından önemli olduğunu göstermiştir. %10,6 oranında ise kesinlikle katılmıyorum seçeneği ile cevap verilmiştir.

“Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam” ifadesine ise ağırlıklı olarak, %40,6 oranında kesinlikle katılmıyorum ve %29,8 oranında katılmıyorum seçenekleri ile cevap verilmiştir. Bu ifadeye aynı zamanda %6,7 oranında kesinlikle katılmıyorum cevabı verilmiştir. Sporda her şeye rağmen kazanmak, spor kültürü ve centilmenlik dışı davranışlarda bulunmak, kazanmak için kural dışı davranışlarda bulunmak gibi düşüncelerin kabul görmediği söylenebilir. Öğrencilerin kendi öz değerlerini koruyarak başarılı olabilecekleri söylenebilir. Sosyalleşme sürecinde bireyin kazanma ve kaybetme duygusu önemli bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır.

“Diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevmek benim için önemli değildir.” ifadesine verilen cevaplarda %25,1 oranında katılıyorum ve %14,7 oranında kesinlikle katılmıyorum cevapları verilmiştir.

İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabiliyor ifadesine verilen cevaplarda %25,9 kararsızım, %8,0 kesinlikle katılmıyorum cevapları verilmiştir, %25 oranında ise sporun bireyi tanıtımı konusunda önemli olduğu cevabını vermişlerdir. “Hayatımdaki en büyük zevklerden birisi tanımadığım insanlarla spor yapmaktır” ifadesine ise %27,8 katılmıyorum, %11,5 oranında ise kesinlikle katılıyorum cevabı verilmiştir.

Takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissederim ifadesine verilen cevaplarda %32,7 katılmıyorum, %4,9 kesinlikle katılıyorum cevapları verilmiştir. “Duygularımı spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanmam” ifadesinde ise öğrenciler, %13,5 kesinlikle katılmıyorum, %27,8 kararsızım cevabını vermişlerdir.

Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde grubun lideri olurum ifadesine, %8,3 kesinlikle katılmıyorum, %32,4 kararsızım cevabı verilmiştir. “Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım” ifadesine, %7,4 kesinlikle katılmıyorum, %32,1 kararsızım, cevabı verilmiştir. Bu sonuçlar bize öğrencilerin grup liderliğinden, arkadaş gruplarını yönlendirmekten çekindiklerini sorumluluk duygusundan kaçındıklarını, hata yaptıkları zaman sosyal çevreleri tarafından dışlanma duygusu ve alay edilme kaygısı taşıdıklarını göstermektedir.

Spor yapan bireyler kendi kendisiyle barışık olur ifadesinde, %4,8 kesinlikle katılmıyorum, %37,9 katılıyorum cevabı verilmiştir. Sporun bireyler üzerinde fizyolojik, psikolojik ve sosyal olarak etkilerinin olduğu bütün dünya tarafından kabul edilmektedir.

Spor aktivitelerinde tartışmaktan ziyade çözmeyi tercih ederim ifadesine, %5,4 kesinlikle katılmıyorum, %44,0 katılıyorum cevabı verilmiştir. “Spor aktivitelerinin organize edilmesinde katkıda bulunurum” ifadesine %4,5 kesinlikle katılmıyorum, %37,1 katılıyorum cevabı verilmiştir. “Her türlü spor aktivitelerine katılmaktan hoşlanırım” ifadesinde %6,3 kesinlikle katılmıyorum, %27,2

katılıyorum cevabı verilmiştir. “Spor toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar” ifadesinde %2,1 kesinlikle katılmıyorum, %42,4 katılıyorum ve %37,4 kesinlikle katılıyorum cevabı verilmiştir. Bu sonuçlara göre sporun sosyal bütünleşmeyi sağlamadaki rolünün önemi ortaya çıkmaktadır. Başka bir ifadeyle bütünleşme, bir sosyal sistemin unsurları, bir toplumun üyeleri arasındaki karşılıklı sıkı bağlılıktır. Bütünleşme, birbirinden ayrılan parçaların tek bir ünite haline gelmesini sağlayan bir süreçtir. Toplumun çeşitli faaliyetlerinin birbiri ile ahenkli olma derecesidir.

Diğer insanlar beni reddedecek olsa dahi haklarımı savunurum ve doğruyu söylerim ifadesinde %4,3 kesinlikle katılmıyorum, %46,0 kesinlikle katılıyorum cevabı verilmiştir.

Takım sporları ile ilgili faaliyetleri tercih ederim, ifadesine çok yüksek bir oranda %45,7 katılıyorum, %25,7 kesinlikle katılıyorum cevaplarının toplamı %71,4 etmektedir. Bu sonuç bize ankete katılan öğrencilerin takım sporlarını bireysel sporlara göre daha çok tercih ettiklerini göstermektedir. %3,7 oranında ise kesinlikle katılmıyorum cevabı verilmiştir.

Diğer veride ise, “Spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim” sorusuna %2,2 kesinlikle katılmıyorum, %39,4 katılıyorum cevabı verilmiştir. Zihinsel gelişme, gencin kendini kanıtlamasına imkân verir. Genç bu bilgi ve deneyimlerin ışığında çevresini daha farklı ve kapsamlı biçimde algılamaya başlar. Özgür düşünme yetisi bireylerin hareket yeteneğini artıracığından sosyalleşme açısından önemlidir. “Spor faaliyetleri ile başkalarıyla daha kolay iletişim kurarım” ifadesine %3,6 kesinlikle katılmıyorum, %39,1 katılıyorum, %23,7 kesinlikle katılıyorum cevabı verilmiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin özgür düşünmesi ve kolay iletişim kurması onların sosyalleşme sürecini ve kişiliğinin sağlıklı gelişmesini etkileyeceği muhakkaktır.

Spor aktivitelerinde kurallara uymayan davranışlar hoşgörölü karşılanabilir mi? (küfür, centilmenlikten uzak hareketler) ifadesinde %9,2’si kesinlikle katılıyorum, %31,7’si kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuca göre hoşgörölünün spor alanında uygun olmayan davranışlara gösterilmediği görölmektedir.

Bir grubun üyesi olmaktansa, kendine özgü bir değer yapısına sahip birey olmayı tercih ederim, ifadesine, %24,9 katılıyorum, %19,3 kesinlikle katılıyorum, %13,4 kesinlikle katılmıyorum cevabı vermiştir. Bu durum bireyin toplumsallaşmasını engelleyebileceği gibi, daha çok yalnız kalmasını sağlayacak ve bireyin bir süre sonra içine kapanık bir yapıya dönüşmesine neden olacaktır.

Spor insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar, ifadesine verilen cevaplarda %40,6 katılıyorum, %30,7 kesinlikle katılıyorum, %5,1 kesinlikle katılmıyorum, bir diğer ifadeye ise “Her türlü spor faaliyetine ve spora kolayca uyum sağlarım” sorusuna %32,7 katılıyorum, %22,3 kesinlikle katılıyorum, %6,7 kesinlikle katılmıyorum, cevapları verilmiştir. Bu sonuçlara göre araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin, sporun bireyin iletişiminde ve aynı zamanda bireyin sosyalleşmesinde rolünün farkında olduklarını söyleyebiliriz..

Spor eğitimi topluma faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar, ifadesinde %4,8 kesinlikle katılmıyorum, %43,3 katılıyorum, %27,8 kesinlikle katılıyorum cevabı verilmiştir. Sonuçtan da anlaşılacağı gibi bireyin tüm yaşam süresince diğer bireylerle olan ilişkisi, her dönemde bir başka önem ve değer kazanır. Spor eğitiminin de toplumsallaşmaya etkisi şüphesiz çok önemlidir.

Öğrenciler, spor bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar, ifadesinde %3,3 kesinlikle katılmıyorum, %47,3 katılıyorum, %31,1 kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. “ Spor insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar” ifadesine ise öğrenciler %2,8 kesinlikle katılmıyorum, %38,8 katılıyorum, %28,1 kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir. Bu sonuçlara göre yeteneklerin ortaya çıkmasında sporun önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Aynı zamanda spor yapan bireylerin vizyon ve misyon sahibi olma, duygularını yönetme, yaratıcı düşünme, sürekli öğrenme, sabırlı olma, sürekli olarak değişimi takip etme, empati geliştirme gibi duyguların gelişmesinde de önemi büyüktür.

Öğrenciler, sevdiğim “insanlardan ayrı olmak benim için zordur” ifadesine %4,9 kesinlikle katılmıyorum, %34,2 katılıyorum, %30,1 kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Yine bu soruyu destekleyen bir başka soru ise “Arkadaşlarımla birlikte spor yapmaktan hoşlanırım” ifadesidir. Bu ifadeye öğrenciler %6,3 kesinlikle katılmıyorum, %30,5 katılıyorum, %37,6 kesinlikle katılıyorum cevabı

vermiştir. Öğrencilerin yüksek bir oranda birlikte olma duygusunu büyük bir ortalama ile cevaplaması sosyalleşme açısından önemlidir.

“Boş zamanlarımı diğer insanlarla birlikte geçirmekten hoşlanırım” ifadesine öğrenciler, %34,4 kesinlikle katılıyorum, %5,1 kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuca göre ankete katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu boş zamanlarını başka bireylerle geçirmektedir. En sağlıklı bir ailenin bile çocuğa veremeyeceği tek şey arkadaşlıktır. Arkadaşsızlığın yarattığı yalnızlık ve eksiklik duygusunu aileden gelen sevgi gideremez. Çünkü genç için toplumun ne düşündüğü değil, arkadaş grubunun ona verdiği değer önemlidir. Bu açıdan araştırma bulgumuzun olumlu olduğu düşünülmektedir.

Öğrenciler, ilgilendiğim spor dalını seçmede ailem ve çevrenin etkisi belirleyicidir, ifadesine %29,0 karasızım, %14,6’sı kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Ankete katılan öğrencilerin büyük bir bölümü sosyal çevre ve ailenin spora etkisinde kararsız kalmıştır.

“Diğer insanlara yardım etmeyi, onların bana yardım etmesinden çok tercih ederim” ifadesinde %6,8’i kesinlikle katılmıyorum, %34,2’si katılıyorum, %25,4’ü kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuca göre, öğrencilerin büyük bir oranla kişisel çıkarlarını ikinci planda bırakıp toplumsallaşmanın en güzel örneklerinden biri olan yardımlaşma duygusunu ön plana çıkardıkları söylenebilir. Adalet duygusunu yönetebilme ve adil olma, ailesi, arkadaşları ve sosyal çevreye saygılı olma önemli bir kıstas olarak görülmektedir.

Öğrenciler, “Bireysel hareketlerden ziyade diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler yapmayı tercih ederim” ifadesinde %5,8’i kesinlikle katılmıyorum, %35,7’si katılıyorum cevabını vermiştir. Sosyalleşme kriterlerinden bir tanesi de bireylerin yalnızlıktan ziyade grup aktivitelerine yönelmesidir. Bu sonuca göre ankete katılan öğrencilerin bu kriteri sağlamada başarılı olduğu söylenebilir.

1.3.4. Çapraz tablolar (Crosstab)

Çizelge 3.15. Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümler – spor yapıyor musunuz?

		Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümler – spor yapıyor musunuz?							
		Amatör		Profesyonel		Sadece izleyici		Toplam	
		%	n	%	n	%	n	%	n
Bölüm	Sözel	49,2	62	23,8	30	27	34	100	126
	Eşit ağırlık	57	77	16,3	22	26,7	36	100	135
	Sayısal	76,8	193	2,9	7	20,3	51	100	251
	Bilgisayar	58,1	43	9,5	7	32,4	24	100	74
	Elektrik elektronik	54,6	47	12,8	11	32,6	28	100	86
Toplam		62,8	422	11,5	77	25,7	173	100	672

Çizelge 3.15’te ankete katılarak cevap veren öğrencilerin bölümleri ile sporla olan ilgileri çapraz tablo şeklinde sunulmuştur. Buna göre sözel bölüm öğrencilerinin diğer bölümlere göre profesyonel olarak sporla ilgilendikleri söylenebilir. Sayısal öğrencilerinin büyük bölümünün amatör olarak sporla ilgilendikleri Çizelge 3.15’te görülebilir. Bununla beraber cevap veren öğrenciler arasında ankete en az katılım bilgisayar bölümü öğrencilerindendir. Ancak katılımın bilgisayar bölümünden düşük olmasına rağmen göreceli olarak diğer bölümlerden daha fazla şekilde amatör sporla uğraştıkları ifade edilebilir. Ayrıca Çizelge 3.15’e göre yüksek katılım oranına rağmen bilgisayar bölümü öğrencilerinin sayısal bölüm ve sözel bölüm öğrencilerinden daha az sayıda profesyonel olarak sporla ilgilendikleri aşikârdır. Diğer bölümlere dikkat edilir ise amatör, profesyonel ya da izleyici olarak spora olan ilgilerinin, katılımda dikkate alındığında birbirlerine yakın sayılarda olduğu görülebilir.

Çizelge 3.16. Yaş - spor alanında bir şey yapmaya karar veririm başkalarının düşüncelerinden etkilenmem.

		Yaş - spor alanında bir şey yapmaya karar veririm başkalarının düşüncelerinden etkilenmem.										Toplam	
		Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum			
		%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
Yaş	14-15	8,6	15	19,6	34	21,8	38	28,7	50	21,3	37	100	174
	16-17	6,8	22	14,8	48	22,6	73	34,4	108	22,2	72	100	323
	18-19	10,5	17	13,6	22	26,5	43	22,8	37	26,5	43	100	162
	20-üstü	77	10	7,7	1	7,7	1	0	0	7,7	1	100	13
Toplam		9,5	64	15.6	105	23,1	155	29	195	22,8	153	100	672

Çizelge 3.16.'da yaş ile bazı açılardan sosyal olarak bir gelişme ölçüsü olarak ifade edilebilecek “Spor alanında bir şey yapmaya karar veririm başkalarının düşüncelerinden etkilenmem” seçeneği çapraz tablo şeklinde sunulmuştur. Buna göre Ankete cevap veren yaş grupları arasında spor alanında bir şey yapmaya karar veririm başkalarının düşüncelerinden etkilenmem ifadesinin hemen hemen eşit dağıldığı söylenebilir. Burada herhangi bir yaş grubundan bu konuda farklı bir anlam çıkarılması zordur.

Çizelge 3.17. Cinsiyet - takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissederim.

Cinsiyet	Cinsiyet - takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissederim.											Toplam		
		Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum				
		%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	
		Bay	25	97	26,1	102	29,2	114	13,5	53	6,2	24	100	390
		Bayan	30,1	85	41,8	118	11,7	33	13,1	37	3,2	9	100	282
Toplam		27,1	182	32,7	220	21,9	147	13,4	90	4,9	33	100	672	

Çizelge 3.17’de cinsiyet ile “Takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissederim” ifadesi çapraz tablo ile sunulmuştur. Erkek katılımcıların bayanlara oranla kendilerini daha fazla yalnız hissettiklerini söyleyebiliriz. Ayrıca kararsızların sayısına baktığımızda yine erkek katılımcıların bayanlara nispeten daha yüksek sayıda oldukları görülebilir.

Çizelge 3.18. Cinsiyet- spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım.

Cinsiyet	Cinsiyet- spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım.											Toplam	
		Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum			
		%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
	Bay	4,6	18	9,7	38	19,2	75	38,5	150	28	109	100	390
	Bayan	2,1	6	13,1	37	27	76	40,1	113	17,7	50	100	282
Toplam		3,6	24	11,1	75	22,5	151	39,1	263	23,7	159	100	672

Çizelge 3.18’e göre “cinsiyet ile spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım” ifadesi arasında bir ilişki incelenmek istenmiştir. Çizelgede ankete cevap verenler nispetince düşünüldüğünde bayların spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurduklarını söyleyebiliriz.

Çizelge 3.19. Cinsiyet - spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim.

Cinsiyet		Cinsiyet - spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim.										Toplam	
		Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum			
		%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
	Bay	0,3	10	5,9	23	21	80	37,4	146	34	131	100	390
	Bayan	1,8	5	13,5	38	19,8	56	42,2	119	22,7	64	100	282
Toplam		2,2	15	9,1	61	20,2	136	39,4	265	29,1	195	100	672

Çizelge 3.19’a göre “cinsiyet ile spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim” değişkeni arasında bir ilişki incelenmek istenmiştir. Çizelgede hem bayanların hem erkeklerin kendilerini spor aktiviteleri ile ifade edebildikleri görülmektedir.

Çizelge 3.20. Yaş - spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim.

Yaş		Yaş - spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim.										Toplam	
		Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum			
		%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
	14-15	1,1	2	12,6	22	16,7	29	42,6	74	27	47	100	174
	16-17	3,4	11	8,4	27	18	58	38,1	123	32,1	104	100	323
	18-19	1,2	2	6,7	11	29	47	40,1	65	22,8	37	100	162
	20-üstü	0	0	7,7	1	15,4	2	23,1	3	53,8	7	100	13
Toplam		2,2	15	9	61	20.2	136	39,4	265	29,2	195	100	672

Çizelge 3.20'e göre "yaş ile spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim" değişkeni arasında bir ilişki incelenmek istenmiştir. Çizelge de hemen hemen her yaş grubunun spor aktiviteleri ile kendini daha özgür ifade ettikleri görülmektedir. 16-17 yaş grubunda bu özellik daha belirgin olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çizelge 3.21. Yaş – spor ve spor aktiviteleri toplumsal bütünleşmeyi sağlar.

Yaş		Yaş – spor ve spor aktiviteleri toplumsal bütünleşmeyi sağlar.										Toplam	
		Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum			
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	
	14-15	4	7	9,8	17	9,8	17	41,9	73	34,5	60	100	174
	16-17	4,3	14	6,5	21	9,6	31	39,7	128	39,9	129	100	323
	18-19	11,7	19	6,8	11	11,1	18	51,2	83	19,2	31	100	162
	20-üstü	0	0	0	0	15,4	2	0	0	84,6	11	100	13
Toplam		6	40	7,3	49	10,1	68	42,3	284	34,3	231	100	672

Çizelge 3.21'e göre "yaş ile spor ve spor aktiviteleri toplumsal bütünleşmeyi sağlar" değişkenleri arasında bir ilişki her yaş grubu için geçerlidir. Bu çizelgeye göre özellikle 16-17 yaş grubunda spor aktivitelerinin toplumsal bütünleşmeyi sağladığı görüşü daha yüksektir.

Çizelge 3.22. Cinsiyet - insanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler.

Cinsiyet		Cinsiyet - insanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler.										Toplam	
		Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum			
		%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
	Bay	7,7	30	22,3	87	26,4	103	25,9	101	17,7	69	100	390
	Bayan	8,5	24	30,1	85	25,2	71	23,8	67	12,4	35	100	282
Toplam		8	54	25,6	172	25,9	174	25	168	15,5	104	100	672

Çizelge 3.22’e göre “cinsiyet ile insanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler” değişkenleri arasında bir ilişki incelenmek istenmiştir. Bu çizelgeye göre spor aktiviteleri ile uğraşan erkeklerin daha çok bu aktivitelerle tanındıklarını sosyal çevrelerinin spor aktiviteleri sayesinde arttığını bayanlarda bu durumun nispeten daha az görüldüğünü söyleyebiliriz.

Çizelge 3.23. Cinsiyet – hayatımdaki en büyük zevklerden birisi tanımadığım insanlarla spor yapmaktır.

Cinsiyet		Cinsiyet – hayatımdaki en büyük zevklerden birisi tanımadığım insanlarla spor yapmaktır.										Toplam	
		Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum			
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	
	Bay	19,2	75	23,1	90	28,2	110	13,9	54	15,6	61	100	390
	Bayan	28,4	80	34,4	97	21	59	10,6	30	5,6	16	100	282
Toplam		23,1	155	27,8	187	25,1	169	12,5	84	11,5	77	100	672

Çizelge 3.23’e göre “cinsiyet ile hayatımdaki en büyük zevklerden birisi tanımadığım insanlarla spor yapmaktır” değişkeni arasında bir ilişki incelenmek istenmiştir. Bu çizelgeye göre, insanların tanımadığı bireylerle spor yapma oranı daha düşük görülmektedir. Bu duruma yalnız kalma duygusu neden teşkil etmiş olabilir. Çizelgeden de anlaşılabacağı gibi bu durum insanların yakın çevresiyle spor yaptığını göstermektedir

Çizelge 3.24. Harcama – diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevilme benim için önemli değildir.

		Harcama – diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip seilmek benim için önemli değildir.										Toplam	
		Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum			
		%	n	%	n	%	n	%	n	%	n		
Harcama	20-40	15,5	94	19,6	119	23,4	142	23,4	142	18,1	110	100	607
	41-60	5,9	3	19,6	10	15,7	8	39,2	20	19,6	10	100	51
	61-80	0	0	12,5	1	25	2	62,5	5	0	0	100	8
	81-100	0	0	0	0	50	1	50	1	0	0	100	2
	101-üstü	50	2	25	1	0	0	25	1	0	0	100	4
Toplam		14,7	99	19,5	131	22,8	153	25,1	169	17,9	120	100	672

Çizelge 3.24'e göre "harcama ile diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevilme benim için önemli değildir" arasında bir ilişki incelenmek istenmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu 20 ile 40 tl arasında harcama yapmaktadır. 20-40 tl harcama yapan gençlerin bir kısmı hariç spor aktiviteleri ile beğenilip sevilme önemli değildir cevabını vermişlerdir.

Çizelge 3.25. Yaş - hayatımdaki en büyük zevklerden birisi tanımadığım insanlarla spor yapmaktır.

		Yaş - hayatımdaki en büyük zevklerden birisi tanımadığım insanlarla spor yapmaktır.										Toplam	
		Kesinlikle karılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum			
		%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
Yaş	14-15	20,7	36	29,3	51	28,2	49	16,7	29	5,1	9	100	174
	16-17	24,8	80	24,8	80	23,8	77	12,7	41	13,9	45	100	323
	18-19	23,5	38	27,2	44	26,5	43	8,6	14	14,2	23	100	162
	20-üstü	7,7	1	92,3	12	0	0	0	0	0	0	100	13
Toplam		23,1	155	27,8	187	25,1	169	12,5	84	11,5	77	100	672

Çizelge 3.25'e göre "yaş - hayatımdaki en büyük zevklerden birisi tanımadığım insanlarla spor yapmaktır" değişkenleri arasında bir ilişki incelenmek istenmiştir. Bu çizelgeye göre yaş grupları arasında da tanımadığı kişilerle spor yapma oranı düşük görülmektedir. Çizelgeden de anlaşılacağı gibi bu durum insanların yakın çevresiyle spor yaptığını göstermektedir.

Çizelge 3.26. Okul – diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevilme benim için önemli değildir.

		Okul – diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevilme benim için önemli değildir.										Toplam	
		Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum			
		%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
Okul	Anadolu Öğretmen Lisesi	3,2	3	10,6	10	24,5	23	38,3	36	23,4	22	100	94
	Anadolu Lisesi	21	17	17,3	14	13,6	11	37	30	11,1	9	100	81
	Temizel - Ünlü Anadolu Teknik ve Bilgisayar Lisesi	23,6	17	20,8	15	22,2	16	19,5	14	13,9	10	100	72
	Anadolu Endüstri Teknik ve Meslek Lisesi	17	15	20,5	18	28,5	25	17	15	17	15	100	88
	Anadolu İmam Hatip ve İmam Hatip Lisesi	13,1	8	26,2	16	27,9	17	14,8	9	18	11	100	61
	Fatih Lisesi	22,2	20	21,1	19	8,9	8	18,9	17	28,9	26	100	90
	Karaman Lisesi	11,8	11	22,6	21	20,4	19	29,1	27	16,1	15	100	93
	Fen Lisesi	8,6	8	19,3	18	36,6	34	22,6	21	12,9	12	100	93
Toplam		14,7	99	19,5	131	22,8	153	25,1	169	17,9	120	100	672

Çizelge 3.26. “okul – diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevilme benim için önemli değildir” değişkenleri arasında bir ilişki incelenmek istenmiştir. Başkaları tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevilme Anadolu Lisesi ve Anadolu Öğretmen lisesinde önemli değilken bu oran Anadolu İmam Hatip ve İmam Hatip Lisesi ve Anadolu Endüstri Teknik ve Meslek Lisesi, Temizel – Ünlü Anadolu Teknik ve Bilgisayar Lisesi öğrencileri tarafından önemli olarak değerlendirilmiştir. Fen lisesi öğrencileri ise büyük çoğunlukla bu konu ile ilgili kararsız olduklarını söylemişlerdir.

Çizelge 3.27. Okul – duygularımı spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanmam.

		Okul – duygularımı spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanmam.										Toplam	
		Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum			
		%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
Okul	Anadolu Öğretmen Lisesi	18,1	17	10,6	10	28,7	27	30,9	29	11,7	11	100	94
	Anadolu Lisesi	16,1	13	25,9	21	17,3	14	25,9	21	14,8	12	100	81
	Temizel - Ünlü Anadolu Teknik ve Bilgisayar Lisesi	11,1	8	26,4	19	30,6	22	13,9	10	18	13	100	72
	Anadolu Endüstri Teknik ve Meslek Lisesi	22,7	20	3,4	3	27,3	24	26,1	23	20,5	18	100	88
	Anadolu İmam Hatip ve İmam Hatip Lisesi	9,8	6	27,9	17	34,4	21	16,4	10	11,5	7	100	61
	Fatih Lisesi	5,6	5	22,2	20	15,5	14	28,9	26	27,8	25	100	90
	Karaman Lisesi	19,4	18	11,8	11	28	26	22,6	21	18,2	17	100	93
	Fen Lisesi	4,3	4	21,5	20	41,9	39	26,9	25	5,4	5	100	93
Toplam		13,5	91	18	121	27,8	187	24,6	165	16,1	108	100	672

Çizelge 3.27’e göre “okul – duygularımı spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanmam” değişkenleri arasında bir ilişki incelenmek istenmiştir. Bu çizelgeye göre, spor yaparken duygularını en çok kontrol eden okul Anadolu lisesi, Anadolu Endüstri Teknik ve Meslek Lisesi öğrencileridir. Diğer liselerde nispeten spor yaparken duygularını kontrol etseler de duygularını kontrol edemeyen orana yakın durmaktadır.

4. TARTIŞMA

Bu çalışmanın alan araştırması boyutunda anket yöntemi kullanılmıştır. Literatür taraması boyutunda ise sosyalleşme ile ilgili ve ortaöğretim öğrencileri ile ilgili yapılmış olan araştırmalar ve yazılmış olan eserler incelenmiştir. Elde edilen veriler uygulanan anket ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgular, beden eğitimi ve spor aktivitelerinin gençlerin sosyalleşmesinde ki etkinliğinin önemini ortaya çıkarmıştır.

Aile, bütün insan topluluklarında hukuken, temel ve evrensel sosyal bir kurumdur, her devrin yapısına göre bazı değişmelere uğramasına rağmen, toplumların en önemli temel kurumu olarak varlığını sürdürmeye devam etmektedir (Yetim 2010).

Aile fertleri arasında spor yapan birinin olması, bireyi spora teşvik eden bir unsurdur. Ancak ailede spor yapan bir fert olmazsa dahi birey sportif aktivitelere katılım eğilimi göstermektedir. Bu durum gençlerin sporun ruhsal ve fiziksel olumlu etkiler sağladığının bilincinde olduklarına işaret etmektedir (Özdiç 2005).

Karapınar 1997’de yapmış olduğu çalışmada ailedeki kardeş sayısı sonuçlarına göre % 24 oranında 4 kardeş, %34 oranında 3 kardeş, %9 oranında 5 kardeş %6 oranında 6 ve daha fazla kardeş sayısı olduğunu bulmuştur. Bizim çalışmamızda öğrencilerin kardeş sayıları da Çizelge 3.3.’te yer almaktadır. Ankete katılan öğrenciler kendileri ile beraber %32,7 oranında 4 kardeşe, %27,8 oranında 3 kardeşe, %17,3 oranında 5 kardeşe, %8,9 oranında 6 ve daha fazla kardeşe sahiptir. İki kardeş olanların oranı %7,1 ve tek çocuk olanların oranı ise %6,1 olduğu görülmüştür.

Eğitim, temel sosyal kuramlardan birisidir ve genel olarak bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerlerdeki davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler toplamıdır. Eğitim kurumu her toplumda vardır, çünkü bireyin topluma kazandırılması ve dolayısıyla toplumun sürekliliğinin sağlanması temel bir görevdir. Uygulama biçimi toplumlara göre değişebilir ama varlığı ve gereği tartışılmaz (Yetim 2010). Bundan dolayı İnsan hayatının ve sosyal gelişmenin temelinde büyük ölçüde eğitim faaliyetleri bulunmaktadır. Eğitim, çağların

biriktirmiş olduğu bütün bilgileri günümüze taşıyan ve her türlü israfı önleyen sosyal tedbir ve idare yoludur. Toplumların geleceğı ve gelişmesi aslında eğitime dayanmaktadır (Kardaş 1985).

Cinsiyet açısından bakıldığında tam olarak eşit olmasa da daha önce yapılan alan araştırmalara göre bir denge olduğu söylenebilir. Bununla beraber, spora başlama yaşının bütün branşlar dikkate alındığında 3-15 yaş arası değışkenlik gösterdiği çeşitli kaynaklarda ifade edilmiştir. Ankete cevap veren öğrencilerin yaşlarının dikkate alındığı soruda ise ankete makul cevap verebilecek ve spora başlama yaşını biraz geçmiş ya da yeni başlamış öğrencilerin olduğu görülmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin demografik yapılarını ve sosyal hayat içindeki konumları araştırmamızın temelini oluşturan sosyalleşme ve beden eğitimi arasındaki ilişkiyi en iyi ortaya koyacak demografik veriler Çizelge 3.3'te gösterilmiştir. Buna göre Çizelge 3.3'te ankete cevap veren öğrencilerin ebeveyn eğitimine verilen cevaplarda, babanın eğitimi %47,6 ilköğretim ve %0,4 oranında okur-yazar değil cevapları en yüksek ve en düşük değerlerde görülmüştür. Baba eğitiminde %22 oranında lise ve %29,9 oranında ise üniversite eğitimi aldıkları verilen cevaplar arasındadır. Annelerin eğitim oranları ise oransal sırayla; %72,6'sı ilköğretim, %14,4'ü lise, %10,6'sı üniversite ve %2,4'ünün ise okuma ve yazmasının olmadığı ifade edilmiştir. Şahan'ın (2007)'de yapmış olduğu çalışmada anne eğitim durumlarına bakıldığında %8,8 okuryazar olmadığı, %52,1'nin ilköğretim, %24,6'sının ise lise, %14,5'nin üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Şahan'ın (2007). yapmış olduğu çalışmada çıkan sonuçla çalışmamızdaki ebeveynlerin eğitim seviyeleri ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Bununla beraber anketimizi cevaplayan öğrencilerin ailelerinin aylık ortalama gelirleri ise oransal sıra ile %29,3 oranında 600-1000 TL. arası, %22,2'si 1001-1400 TL. arasında, %19,6'sı 1801'den daha fazla, %17,1'i asgari ücret ve %11,8, 1400-1800 TL. arasında olduğu Çizelge 3.4'te görülmektedir. Bu bulgu Turgut ve ark. (2003) yapmış oldukları araştırmada beden eğitimi ve spor yüksekokulundaki öğrencilerin ortalama gelir seviyelerinin bulguları ile paralellik göstermektedir.

Ankete katılan ve cevap veren öğrencilerin ilgilendikleri spor branşı Çizelge 3.5'te yer verilmiştir. Öğrencilerin büyük bir kısmı %36,6 futbol, %33,2 voleybol ile ilgilendiklerini ifade etmişlerdir. Futbolun en çok tercih edilen spor olarak çıkması ülkedeki bu branşın durumu düşünüldüğünde normal iken, voleybolun yine yüksek bir oranla ikinci sırada gelmesi anket uygulaması yapılan şehirde takım sporlarına olan ilgilinin öncelikli olduğunu göstermektedir. Çakmakçı'nın (2001)'de yapmış olduğu çalışmada, %37,6 futbol %11,8 voleybol, Tuna'nın (2008)'de yapmış olduğu çalışmada çocukların boş zamanlarını değerlendirmede sırasıyla Futbol %28,7 ve Voleybol %22,1 oranında bulunmuştur. Bu bulgular çalışmamızla ilgili ilk iki branşın bulguları ile örtüşmektedir.

Öğrencilerin spor yapma amaçları ve gerek fiilen gerekse izleyici olarak sporla ilgilenen öğrencilerin neden spor ile ilgilendikleri ile ilgili bulgular, Çizelge 3.6'da gösterilmektedir. Ankete cevap veren öğrenciler %28,7 nispetinde kişisel gelişim ve sağlıklı yaşam seçeneklerini belirtmişlerdir. Bununla beraber sporu mesleki kariyer olarak yapanların oranı %4,6'dır. Ayrıca %19,8'i sosyo-kültürel aktivitelere katılmak ve paylaşım seçeneğini, %13,5'i kişisel beceri ve yeteneklerinden dolayı sporla ilgilendiklerini ifade etmişlerdir. Kelinske ve ark. (2001), Özdiç (2005) ve Şahan (2007) yapmış olduğu çalışmalarda katılımcıların spor yapma amaçlarını "sağlıklı bir yaşama sahip olmak" olarak bulmuşlardır. Bu bulgular, bizim çalışmamızla paralellik göstermektedir. Son yıllarda gelişmiş ülkelerde çocukların ve gençlerin sağlıklı, güçlü, sosyal ve bilinçli yetişmeleri, geleceğin güvenilir kuşaklarının oluşturulması için spora çok önem verilmiş ve her türlü spor yatırımları belirgin bir biçimde hayata geçirilmiştir. Aslında spor sadece genç nesle hitap eden bir faaliyet değil, toplumun tüm kesimlerine hitap eden insanların sağlıklı bir ömür sürdürmelerinde, hayatın bir parçası ve tamamlayıcısı rolü oynayan bir olgudur (Yetim 2010)

Araştırma grubunda spor yapan öğrencilerin, bu spor aktivitelerini, yapma şekli incelendiğinde izleyici olmayan ve sadece fiilen spor yapan öğrencilerin bu fiili nasıl gerçekleştirilebildikleri Çizelge 3.8'de gösterilmiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin %50,8'i amatör ya da profesyonel olarak ilgilendikleri spor branşını bir arkadaş grubu ile beraber yaptıklarını, %20,4'ü bireysel olarak bir programa bağlı olmaksızın, %18,3'ü bir kulüp bünyesinde antrenör gözetiminde %5,4'ü bir beden

eğitimi ve spor öğretmeni gözetiminde ve %4,2'si bireysel olarak belirli bir program dahilinde gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Çizelge 3.8'e göre, spor yapan bireylerin, spor aktivitelerini bireyselden ziyade grup olarak yapmayı tercih etmektedirler. Synder ve Spreitzer (1983)'in spor aktivitelerine katılımı konusunda yapmış oldukları çalışmada deneklerin yüksek oranda arkadaşları ile birlikte olmak için spor yaptıkları belirlenmiştir. Alparıslan ve ark. (2003) yapmış oldukları boş zamanı değerlendirmede sporun yeri isimli çalışmalarında katılımcıların %51,12 sporu arkadaş grubu ile beraber yaptığı görölmüştür. Ortaya konan bu sonuçlar yapmış olduğumuz çalışmamızın bulgusuyla örtüşmektedir. Bu durum spor ve spor aktivitelerinin bireyi, sosyalleştirici, dayanışmacı, katılımcı, paylaşımcı, işbirlikçi, kendini daha kolay ifade edebilme yeteneğini ortaya çıkarıcı kültürel bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Ortaöğretim öğrencilerinin Beden eğitimi ve spor dışında ilgilendikleri sosyal ve kültürel aktivitelerin dağılımına bakıldığında öğrencilerin, %30,1 kitap ve dergi okumayı, %24,9'u sinemaya gitmeyi, %2,4'ü tiyatroya gitmeyi, %21,9'u müzik dinlemeyi, %17,6'ı bilgisayar kullanmayı, %3,3'ü ise diğer aktiviteleri tercih ettikleri görölmektedir. Şahan (2007)'in yapmış olduğu çalışmada katılımcılar %25,9 Kitap okumayı, %24,3 sinemaya gitmeyi, %21,6'sı müzik dinlemeyi, % 18,7'si bilgisayar ile ilgilenmeyi, %7,3'ü tiyatro faaliyetlerinde bulunmayı, %2,2'sinin diğer aktiviteleri tercih ettiği görölmüştür. Bu bulgular araştırma bulgularımızı desteklemektedir. Boş zamanlarında öğrencilerin spor harici bir sosyal aktivite ile uğraşmaları, uğraştıkları faaliyet açısından etkili bir sosyalleşme aracı olacaktır.

Çizelge 3.14'te "spor ve spor aktiviteleri toplumsal bütünleşmeyi sağlar" ifadesinde katılımcıların %42,4 katılıyorum, %37,4 kesinlikle katılıyorum cevabı verdikleri görölmüştür. Bu sonuç bireyin sporun sosyal bütünleşmeyi sağlamadaki rolünün öneminin olduğunu göstermiştir. Ankete katılan öğrenciler spor aktivitelerinde kendilerini daha özgür ifade ettiklerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda sporun toplumlar arası bütünleşmeyi sağladığını düşünen katılımcılar bununla birlikte her türlü spor aktivitelerinden hoşlandıklarını belirtmişler ve spor aktivitelerinin organize edilmesine katkıda bulunacaklarını toplamda %57,2 oranında (katılıyorum, kesinlikle katılıyorum) belirtmişlerdir. Yenel ve Güngörmüş (2006)'da yapmış oldukları çalışma da ise çağımızda toplumların refah ve kültür düzeylerinin

bir göstergesi olarak anlam kazanan spor, kitleleri yakından ilgilendiren ve milyonlarca insanın gerek pasif gerekse aktif olarak katıldığı sosyal bir olgudur ve çağdaş toplumlar, sporu hayatın ayrılmaz bir parçası saymaktadır. Bu düşünce yapmış olduğumuz çalışmayı desteklemektedir.

Biyolojik ve sosyal bir varlık olan insanın, yaşamını sürdürebilmesi için birtakım fizyolojik, psikolojik ve sosyal gereksinimleri vardır. Bu gereksinimlerinin karşılanması sürecinde olumlu veya olumsuz gelişmeler, bireyin uyum düzeyini etkilemektedir. Birey bu uyum sürecinde hem kendine yönelik hem de çevresine yönelik tutumlar geliştirebilmektedir (Dağ, 1990). Kendi kimliğini bulma, toplumun ulusal ve evrensel değerlerini benimseme, uyum sağlama ve olgunluğa erişme durumundadır (Çuhadaroğlu, 1989). Bu nedenle başa çıkma çabaları ve psikolojik iyi olma ile ilgili süreçler karşılına çıkmaktadır (Özbay ve Palancı, 2000). Dolayısıyla sosyal yaşama uyum sağlamaları ve sağlıklı sosyal ilişkiler geliştirebilmeleri önemli görülmektedir (Palancı, 2004).

Her türlü spor faaliyetine ve spora kolayca uyum sağladığını düşünen katılımcılar aynı zamanda sporun insanlar arası iletişime olumlu katkı sağladığını ifade etmişlerdir. İlgilendiği spor branşını seçmede kişisel tercihinin etkili olduğunu düşünen katılımcılar kendini daha çok bireysel sporda başarılı olduğunu belirtmiş, takım sporları ile ilgili faaliyetlere de katıldıkları görülmüştür.

Spor bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımı sağlayan bir sosyal etkinlik olması özelliğinden dolayı kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahiptir. Modern toplumlarda sporun çoğunlukla kolektif bir etkinlik olduğu göz önünde bulundurulduğunda, sportif faaliyetler aracılığı ile spor ile ilgilenen bireyler değişik insan grupları ile sosyal ilişkiye girmektedir. Spor, bireyin kendi dar dünyasından kurtularak başka ortamlarda, başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden insanlar ile diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır. Bu yönü ile sporun, yeni dostluklar kurulmasına, pekiştirilmesine ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylenebilir. Spor sadece spor yapanlar değil izleyici kitleleri arasında da önemli bir sohbet ve muhabbet konusu oluşturmaktadır (Çaha 2000).

Ortaöğretim öğrencilerinin Çizelge 3.19 'da “cinsiyet-spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim” ifadesinde katılımcıların kendilerini spor aktiviteleri sayesinde hem erkeklerin hem de bayanların spor ile kendilerini daha özgür ifade edildikleri görülmektedir. Çalışmamızda Sosyalleşme düzeylerinin birbirine yakın olduğu söylenebilir. Theberge (2000) ile Abraham (1998) yapmış oldukları çalışmalarda bayanların spor yoluyla sosyalleşmelerinde erkeklere göre daha yüksek düzeyde olduğu. Özdiç (2005)'te yapmış olduğu çalışmada ise spor vesilesiyle, Türk erkeğinin sosyalleşme sürecinin bayanlara göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.14'te “Her yaş grubunda, cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım” ifadesine cevap veren öğrencilerin, toplam %64 (katılıyorum, kesinlikle katılıyorum) gibi büyük bir oranla cevap verdikleri görülmüştür. Küçük ve Koç (2003) yapmış olduğu Psiko-Sosyal Gelişim Süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi adlı çalışmalarında, insanlar spor sayesinde birçok farklı ortamda, farklı düşünceden ve farklı kültürden insanlarla bir araya gelerek etkileşimde bulunabilmektedir. Bu bakımdan gerek insanların sosyalleşmesinde gerekse kendini ifade edebilmesinde kullanabilecekleri en kolay yollardan biriside spordur. Bu bulgu bizim yapmış olduğumuz çalışma ile paralellik göstermektedir.

Spor yapan bireyler spor ve spor aktivitelerini bir mesleki kariyer olarak görmemektedirler. Bu durum sporun bireyin sosyal statüsünden ziyade sağlık, kişisel gelişimi artırıcı, toplumsal etkinliklere katılımcı yönüyle ilgilenmelerinin, sosyalleşme sürecini pozitif etkileyeceği düşünülmektedir.

Sosyalleşme süreci bazı insanların fiziksel aktivite ve beden eğitimi ve spor içinde nasıl ilgili olduğunu anlaması için uygun bir yer iken, bazıları için böyle değildir. Fiziksel aktivite ve beden eğitimi ve sporla ilgili olma sürecine spor ile sosyalleşme denir. Diğer bazı çalışmalardan elde edilen bazı bulgu ve araştırmalar bu eğilimi desteklemektedir. Greendorfer (1979)'a göre yetişkinlikte spor ilgisinin, çocukluktaki spor uğraşı ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Karapınar (1997), Koşu (1998), Çakmakçı (2001), Çelik (2002), Ökmen (2003), Şahan (2007)'de yapmış oldukları çalışmalarda sporun sosyalleşme üzerine etkisinin önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Yapılan alışmalar incelendiğinde, öğrencilerin sosyalleşme sürecinde beden eğitimi ve spor aktivitelerinin rolü ve önemi ile ilgili yeterli çalışmaların yapılmadığı daha çok sosyalleşme ve spor çalışmalarına yer verildiği görölmektedir. Dolayısıyla yapılan çalışmalarda elde edilen değerler ile bu çalışmada elde edilen değerler bazı çalışmalarla paralellik gösterirken bazı çalışmalarla çelişmektedir. Bu durumun fizyolojik, psikolojik, sosyal evre ve çalışmanın yapıldığı zaman farklılıklarından kaynaklandığı düşünölmektedir.

Bu sonuçlara ve yapılan tüm araştırmalara göre beden eğitimi ve spor aktivitelerinin ortaöğretim ğrencilerinin sosyalleşmesine büyük ölçüde etken olduğu görölmektedir. Bundan dolayı öğrencilerin sosyalleşme sürecinde beden eğitimi ve spora gereken önem verilmelidir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan çalışmanın sonucunda sporun ilk çağlardan itibaren, toplumlardaki en önemli sosyal olaylardan biri olduğu, gün geçtikçe önemini arttırdığı ve özellikle yüzyılımızda sosyal ve ekonomik açıdan dev bir sektör haline geldiği söylenebilir.

Sosyalleşme, toplumun bir parçası haline gelme, kişinin aile, okul, çevre ve mesleki örgütler gibi içinde yer aldığı toplumsal kuramların, daha genelde yaşadığı kültürel ortamın kendisinden beklediği şekilde davranmayı ve diğer bireylerle uyum içinde yaşamayı öğrenme sürecidir (Demir ve Acar 1997).

Genel olarak sosyalleşme, ergenlikte iki açıdan değerlendirilmektedir. Birincisi, sosyalleşmenin ergenliğin sona ermesiyle bitmesi, ikincisi ise sosyalleşme sürecinin, insanın doğumdan ölümüne kadar devam etmesidir.

İnsan hayatını dinamik bir süreç olarak değerlendiren görüşler ağırlıktadır. Zekâ gelişimi, cinsel gelişim vb. süreçlerin belli dönemlerde başlayıp bitmesi kabul edilmektedir. Ancak sosyalleşme belli bir dönemde başlayıp sonrada biten bir süreç değildir. Vurgulamak gerekir ki, ergenlik, sosyalleşmenin en canlı ve en hızlı olduğu bir gelişim ve değişim sürecidir.

Fiziksel ve biyolojik gelişim genellikle ergenlik döneminde tamamlanmasına rağmen, sosyalleşme bitmeyen bir süreç olarak kabul edilmektedir.

Çalışma sonuçlarına göre şu öneriler getirilebilir;

1- Sporun sosyalleşme sürecindeki önemi uzman kişiler tarafından eğitim öğretim kurumlarında vurgulanmalıdır. Beden eğitimi ve spor faaliyetlerini yönlendirecek ve uygulatacak nitelikli elemanlar yetiştirilmelidir.

2- Eğitim öğretim kurumlarında spora gerekli önem verilmeli ve sportif faaliyetler çeşitliliği artırılmalı ve desteklenmelidir.

3- Türkiye’de okul öncesi dâhil, ilköğretim, ortaöğretim ve üniversitesi gibi eğitim ve öğretim kurumlarında bu uygulamalar yetersizdir. Gençler kötü alışkanlıklara yönelmektedir. Bu nedenle Türkiye’de Beden eğitimi etkinliklerine

daha çok zaman ayrılmalı, serbest zamanları değerlendirme ve sosyalleştirme açısından faydalı olan beden eğitimi ve spor faaliyetleri arttırılmalıdır.

4- Öğrencilerin normal müfredat içerisindeki derslere çalışmaları, üniversite sınavlarına hazırlanmaları amacıyla dersanelere gitmeleri, öğrencilerin serbest zamanlara yönelik faaliyetlerini engellemektedir. Gelecek problemi, öğrencilerin erken yaşlarda mesleki kaygı içerisinde olmalarını sağlamaktadır. Türk toplumunda beden eğitimi ve spora gereken önemin verilmesi için işsizlik sorunu çözümlenmeli ve gençler gelecek kaygısı gütmekten eğitim almalıdır. Öğrenciler sınavla yerleştirmeden çok okul dönemindeki başarılarıyla mesleğe yönlendirilmelidir.

5- Öncelikli spor dallarına göre okullarımızın spor salonları ihtiyaçları tespit edilmeli, beş yıllık planlarla yatırıma yönelinmeli, devletin yerel yönetimlerle işbirliği yaparak ortaöğretim kampüsleri oluşturulması sağlanmalıdır.

6- Ortaöğretim çağı genel olarak sorunlu bir dönem olarak kabul edilmektedir. Bundan dolayı ortaöğretim çağının, çocukluk ile yetişkinlik arasında yer alan, fizyolojik, psikolojik ve sosyal gelişim ve değişim hızlandığı eşik bir dönem olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

7- Engelli öğrencilerin de topluma kaynaştırılması için beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılımları sağlanmalı ve gerekli önlemler alınmalıdır.

8- Gençliğin gelecek kaygısı duyarak yaşaması, beden eğitimi ve spor etkinliklerine gerekli önemi vermemelerine sebep olmaktadır. Aileler spora ayrılan zamanı boşa geçmiş zaman olarak değerlendirmektedirler. Bu konuda aileler bilinçlendirilmelidir. Unutulmamalıdır ki sosyalleşmede aile çok önemli bir yer tutmaktadır.

9- Farklı bilim ve sanat dalları ile de öğrencilerin sosyalleşmesindeki rolü ve önemi ile ilgili araştırmalar yapılmalıdır. (Örneğin: Tiyatro, resim, müzik dalları gibi.)

6. ÖZET

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Seçilmiş Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Beden Eğitimi ve Spor Aktivitelerinin Rolü ve Önemi

“Özgür TUNÇALP”

Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ / KONYA-2011

Modern hayatın insanlara getirmiş olduğu bazı problemler, kaygılar, ekonomik, fizyolojik, psikolojik ve sosyal problemler, insanların gelecek kaygılarını etkilemekte bu genç nesilleri de etkilemektedir.

Çağımız toplumsal yaşamında spor giderek büyüyen bir biçimde geniş kitlelerin ilgisini çekmektedir. Spor, bireyin organik, psikolojik sağlığını geliştiren, sosyal davranışlarını düzenleyen, zihinsel ve motorik belirli bir düzeye getiren biyolojik, pedagojik ve sosyal bir olgudur. Spor, fertlerin hayatıyla özdeşleşen toplumsal dinamizmin kaynağı olan bir sosyal müessesedir. Spor, ileri toplumlarda olduğu kadar, geri kalmış ve gelişmekte olan toplumlarda da en önemli kaynaşma aracıdır. Beden eğitimi ise; insanın büyüme, gelişme ve davranış şekline göre seçilen fiziksel aktivitelerin harekete dayalı olarak yapıldığı bir eğitim şekli olarak ifade edilmektedir.

Sağlıklı, mutlu ve sosyal bir yaşam için spor yapmanın ne denli önemli olduğu bilinmektedir. Sosyalleşme süreci içerisinde şu ana kadar beden eğitimi ve sporun ne gibi roller üstlendiği ve bundan sonra da ne gibi roller üstlenebileceğini, beden eğitimi ve sporun kültürel ve toplumsal bütünlüğün sağlanması noktasında amaçlarının ve yararlarının neler olabileceğinin ortaya konulması önemlidir.

Bu araştırmanın amacı; Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor aktiviteleri ile sosyalleşme süreçlerinde meydana gelen değişimin ortaya çıkarılmasını sağlamaktır. Araştırmamızın evrenini Türkiye’de ki devlet liseleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu ise Karaman ilinde yer alan seçilmiş devlet liseleri oluşturmuştur. Araştırmaya, katılanlardan %58’i bay ve %42’si bayandır. Toplam 672 ortaöğretim öğrencisi gönüllü olarak katılmıştır. Toplam geri dönüş oranı ise %84 tür.

Bu araştırma spor yöneticilerine, beden eğitimi öğretmenlerine, antrenörlere yararlanacağı bir kaynak sunması, ülkemizde insanların spora bakış açılarının, toplumsal ve kültürel değer yargılarının yansıtılması ve ülkemizde spor alanında hizmet götürecek kurum ve kuruluşları yönlendirebilmek açısından önemlidir.

Anahtar kelimeler: Beden Eğitimi; Sosyalleşme; Sosyalleşme Süreci; Spor

7. SUMMARY

Selected Secondary school students in the process of socialization of the role and importance of physical education and sports activities.

Economical, physiological, psychological, social problems, anxieties, some problems that are brought to people with modern life influence the people's future anxiety and this also influences young generations.

Sport increasingly appeals larger groups in social life of our time. Sport is a biological, pedagogical and social fact which improves people's organic and psychological health, regulates the people's social actions, brings the people a certain level at motor and mental skills. Sport is the most important tool for cohesion, in undeveloped and developing societies, as well as developed countries. Gymnastic means a kind of training in which physical activities with regard to people's growth manners are performed too.

It is known that how important is doing sport to have happy healthy and social life. It is important emphasizing what roles have been taken on by gymnastics and sports in the process of socialization till now and what roles will they take on after that and what are likely objective and gains of gymnastic and sport upon creating a cultural and social unity.

The aim of this research is to reveal changing on secondary school students with gymnastic and sport in the process of socialization. State high schools are in the scope of research in Karaman. Some determined state high schools in Karaman province are also sample group of research. 58% participants are male and 42% participants are female in the survey. Totally, 672 voluntary secondary school students participated in the survey. Total feedback rate is 84%.

This research is important in terms of being source to sport administrators, physical education teachers, trainers, leading the institutions and organizations related to sports and reflecting the cultural and social values, point of view of people to the sports in our country.

Key words: Gymnastics, Socialization, The process of Socialization, Sport.

7. ZUSAMMENFASSUNG

Die Rolle und Bedeutung von Sport und Gymnastik in Der Sozialen Entwicklung Der abgewaehlten Gymanasialschüler.

Das moderne Leben hat den Menschen einige Ängste, Probleme, auch finanzielle, physiologische, psychologische und gesellschaftliche Probleme mitgebracht, was die Menschen, besonders die jungen Menschen sehr beeinflusst.

Sport zieht in der heutigen Zeit in zunehmender Kraft breite Menge von Menschen Interesse an. Sport ist ein biologisches, pädagogisches und soziales Ereignis, was bei den Menschen das gesellschaftliche Verhalten reguliert und geistlich und körperlich den Menschen auf ein bestimmtes Niveau bringt. Sport ist ein sozialer Betrieb, was mit dem Leben des Menschen übereinstimmt und die Quelle der Dynamik des Volkes ist. Sport ist nicht nur in fortgeschrittenen Völkern sondern auch bei zurückgebliebenen Völkern ein Mittel um zusammenzukommen. Dagegen kann man Gymnastik so formulieren, dass es eine Erziehungsform ist, wo man die physikalischen Aktivitäten in Bewegung umsetzt, was die Menschen bedingt durch Wachstum, Entwicklung und Verhaltensform selber aussuchen.

Man weiss, wie wichtig es ist Sport zu machen, um ein gesundes, fröhliches und ein soziales Leben zu führen. Es ist sehr wichtig darzulegen welche Rolle Gymnastik und Sport bis jetzt in der sozialen Entwicklung gespielt haben und was für eine Rolle sie in der Zukunft spielen werden. Und es ist auch wichtig darzulegen, welche Ziele und Vorteile Gymnastik und Sport, diesbezüglich auf die kulturelle und gesellschaftliche Einheit, haben.

Das Ziel dieser Untersuchung ist es, den Wandel der Schüler in den Gymnasien in ihrer sozialen Entwicklung durch Sport und körperliche Erziehung hervorzuheben. In der ganzen Türkei haben wir zwei staatliche Schulen ausgesucht. Und diese Schüler wo wir diese Umfrage gemacht haben kommen von diesen staatlichen Schulen aus Karaman. 58% der Befragten sind männliche Schüler und 42% davon waren weibliche Schüler gewesen. Von den Befragten was wir den Schülern verteilt haben, haben 84%, also 672 Schüler freiwillig teilgenommen.

Diese Untersuchung ist in vielen Richtungen sehr wichtig. Die Sportdirektoren, die Sportlehrer und Trainer können von dieser Quelle profitieren. Man kann die Perspektive des Volkes zu Sport sehen, man kann die gesellschaftliche und kulturelle Werte zeigen und im Land die Unternehmen und Institutionen steuern die für Sport arbeiten und Leistung bringen.

Schlüsselwort: Gymnastik, Sozialisierung, Sozialisierungsphase, Sport.

8. KAYNAKLAR

1. Abaoğlu C. Spor Ansiklopedisi, Günde 5 Dakika Size Neler Kazandırır? Sporun Tıbbi Yönü, Yelken Matbaası, Cilt I. İstanbul, 1982;230.
2. Abraham A. Geschlecht als Strukturdimension Sozialer Ungleichheit-auch im Sport, in: K. Cachayand I. Hartmann-Tews (Ed.) Sport und Soziale Ungeichkeit (Stuttgart: Verlag Staphanie Naglschmid), 1998.
3. Açak M, Ilgın A, Erhan S. Beden Eğitimi Öğretmenin El Kitabı, Dünya Ambalaj San. Tic. A.Ş. Matbaa Tesisleri. 2. Baskı. Malatya, 1997; 17.
4. Açıkada C, Ergen E. Bilim ve Spor, Ofset Matbaacılık, Ankara, 1990;35.
5. Afyon Y, Tunç A. Beden Eğitimi ve Spor Tarihi, Damla Ofset, Konya, 1997; 80.
6. Alemdar K, Erdoğan İ. Popüler Kültür ve İletişim, Ümit Yayıncılık, Ankara, 1994;89.
7. Akyüz H. Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1992; 215-226.
8. Almanak. Sponsorda Sponsorluk Fırsatları Almanığı, GSGM Yayınları, Tor Ofset, İstanbul, 2009; 1-3
9. Alpar R. Spor Bilimlerinde Uygulamalı İstatistik, GSGM Spor Eğitim Daire Başkanlığı Yayınları, Yayın No:151, Ankara,2000;47.
10. Alparslan T, Kılıçgil E, Başpınar E. Türk Silahlı Kuvvetlerine Bağlı Türk Hava Kuvvetleri Komutanlığında Görev Yapan Askeri Personelin Boş Zaman Değerlendirmelerinde Sporun Yeri, Ankara Üniversitesi BESYO, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt:1, Sayı:2, Ankara, 2003; 99-106.
11. Alpman C. Eğitim Bütünlüğü İçinde Beden Eğitiminin Çağlar Boyunca Gelişimi, M.E. Basımevi, İstanbul, 1972;45-87
12. Aracı H. Okullarda Beden Eğitimi,Yardımcı Ofset,1. Basım,Ankara, 1998; 1-15.
13. Aracı H. Okullarda Beden Eğitimi, Bağırhan Yayınevi, Ankara, 1999; 13-18.
14. Arseven A. Alan Araştırma Yöntemi, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara, 2001.
15. Arslantürk Z, Amman MT. Sosyoloji, Kurumlar, Süreçler, Teoriler, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2000; 370.
16. Bilgin S, Anlıatamer F. Ritim Eğitimi ve Harekete Eşlik, Arya Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti. İstanbul, 2002; 12.
17. Bilhan S. Eğitim Sosyolojisi, Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi Yayını, Ankara, 1986; 366.
18. Chorlotte B. Çocukluk ve Gençlik Psikolojisi, (Çeviren: Feriha Baymur), Cömert Matbaası, İstanbul, 1969; 52.
19. Can N. Eğitim Öğretimde Etkili Öğretmen ve Yöneticinin Nitelikleri, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Özen Matbaası, Cilt:1, Sayı:3, Ankara, 1977;14.
20. Claessens D. Familie und Wertsystem. Eine Studie zur “Zweiten sozio-kulturellen Geburt” des Menschen. Berlin: Duncker und Humboldt, 1972.
21. Coakley JJ. Sports In society, Issues and controversies, College Publishing, Santa Clara, 1986;12.
22. Çaha Ö. Spora Yaslanarak Bir Nefes Almak, Beta Yayınları, Ankara, 2000.
23. Çakmakçı S. Okullardaki Beden Eğitimi Dersinin ve Faaliyetlerinin Öğrencilerin Sosyalleşmesine Etkileri Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, T111275, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2001;II-70-76.
24. Çelik E. Gençlerin Sosyalleşme Sürecine Kitle İletişim Araçlarının Etkileri, Türk Yurdu, Sayı: 110, Ankara, 1996; 29.
25. Çelik İİ. Sporun Sosyalleşme Sürecindeki Rolü, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, 123023, Yüksek Lisans Tezi, 2002; 11-87.

- 26.Çöndü A. Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 1999; 3-21.
27. Çuhadaroglu F. “Üniversite Gençliğinde Kimlik Bocalamaları”, Üniversite Gençliğinde Uyum Sorunları Sempozyumu Bilimsel Çalışmaları, Bilkent Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Araştırma Merkezi, Ankara, 1989.
- 28.Çumralıgil B, Görücü A. Örgütlenme ve Yönetim Biçimleriyle Spor, Selçuk Üniversitesi Basımevi, Konya, 2007; 3.
- 29.Dağ İ. Kontrol Odağı, Stresle Başa Çıkma Stratejileri ve Psikolojik Belirti Gösterme İlişkileri, Ankara Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1990
30. Demir Ö, Acar M. Sosyal Bilimler Sözlüğü, Vadi Yayınları, Ankara, 1997;207.
31. Doğan İ. Sosyoloji, Sistem Yayıncılık, Ankara, 1995;58-61.
32. Dönmezer S. Sosyoloji, V.Baskı, Tabiat Matbaası, İstanbul, 1974; 141.
33. Dönmezer S. Toplum Bilim, Beta Basımevi, 11. Basım, İstanbul, 1994;121-126.
34. D.P.T. “V. Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu”. Spor Toto Teşkilat Müdürlüğü Matbaası, Ankara, 1983.
35. Durkheim E. Terbiye ve Sosyoloji, Çev: İ.Memduh Seydol, Sinan Matbaası, İstanbul, 1950;11.
36. Ergun M. Eğitim ve Toplum, İnönü Üniversitesi Yayınları, Malatya, 1987; 35.
37. Ergun M. Eğitim Sosyolojisine Giriş, (Eğitim ve Toplum), Ocak Yayınları, 5. Baskı, Ankara, 1994; 41.
38. Erkal EM. Sosyolojik Açından Spor, Kilis Kitapevi, MEB. Yayınları, İstanbul, 1981;30-55
39. Erkal EM. Sosyolojik Açından Spor, Formül Matbaası, İstanbul, 1982;42-43.
40. Erkal EM. Sosyolojik Açından Spor, M.E.G.S.B., B.T.S.G.M. Yayınları, Yayın No: 30, Ankara, 1986;71.
- 41.Erkal EM. Sosyolojik Açından Spor, Kutsun Matbaa ve Reklamcılık Merkezi, İstanbul, 1992;12.
42. Erkal EM. Sosyoloji, Der Yayınları, Toplum Bilim, İstanbul, 1996;12-75
43. Erkal EM, Güven Ö, Ayan D. Sosyolojik Açından Spor, Der Yayınları, Eren Ofset, 3.Basım, İstanbul, 2000; 120.
44. Erkan N. Sağlık, Mutluluk, Zindelik, Güzellik ve Uzun Ömür İçin Yaşam Boyu Spor, Spor Bağırhan Yayınevi , Kültür Ofset, Ankara, 1998; 85.
45. Eroğlu F. Davranış Bilimleri, İstanbul, 1996;216-232.
46. Ersoy AF. Aile İçi Etkileşim ve Ailede Meydana Gelen Bazı Sorunlar Üzerine Bir Araştırma, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, Özen Matbaası, Ankara, 1997;128.
47. Fişek K. 100 Soruda Türkiye’de Spor Tarihi, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1985;22.
48. Fişekçioğlu İB. Toplumsal Yaşamda Sporun Rolü ve Önemi, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu I. Spor Kongresi, Erzurum, 1998; 86
- 49.Fişekçioğlu İ B. Avrupa Birliği ve Spor. Barem Siyaset Haber Kültür, Konya, 2005; 14- 46.
50. Fichter J. Sosyoloji, Çeviren: Nilgün Çelebi, Anı Matbaacılık, 7. Baskı, toplum kitabevi, Ankara 2002; 1.
51. Gökmen H. “Gençlerin Gelişmelerinde Beden Eğitiminin Rolü”, (Fiziksel, Psikolojik ve Sosyal Gelişmede), Orta Öğretim Kurumlarında Beden ve Sorunları, Türk Eğitim Derneği Yayınları Öğretim Dizisi, No: 6, Ankara, 1988; 59.
52. Greendorfer SL. Differencess in childhood socialization influences of women involved in Sport and women not involved in Sport In M. Kotee(Ed.) The dimension of Sport sociology, Champaign, IL Leisure Press, 1979; 59-72
53. Güçlü M. Olimpiyat Oyunları ve Spor Sponsorluğu, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 21, Sayı: 3, Ankara, 2001; 223-239.

54. GSGM. Spor Toto Teşkilatı Başkanlığı, Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği, Ankara, 1970;3
55. Güngör E. Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak, Özen Matbaası, İstanbul, 1997;17.
56. Harmandar İH, Özdilek Ç, Göral M. Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri, Alp Ofset, Kütahya, 2000; 58-94.
57. Hiçyılmaz E. Türk Spor Tarihi, Demet Ofset, İstanbul, 1974; 8-13.
58. Horn TS. Advances In Sport Psychology, Human Kinetics Publishers. Inc. Miami University, 1992; 202.
59. Houck P. Çev: Elif İkizler, Nasıl Kendinizin En İyi Arkadaşı Olabilir misiniz?, Rota Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 1997;101-102.
60. İnal AN. Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş, Selçuk Üniversitesi Basımevi, Konya, 1998;5-19.
61. İnal AN. Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş, Desen Ofset Matbaacılık, Konya, 2000; 4-24.
62. İşcan F. Türklerde Spor, M.E.G.S.B, B.T.S.G.M. Yayınları, Yayın No: 55, Ankara, 1988.
63. İşcan F. Türklerde Spor, M.E. Basımevi, Ankara, 1998; 23.
64. İşler H. Beden Eğitimi ve Spor Bilgileri El Kitabı, Lazer Ofset, Niğde, 2001;338.
65. Karagül T. Beden Eğitimi Öğretim Yöntemleri, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 1993; 2-3
66. Karakuş S, Küçük V. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bil. Dergisi, Yıl:1, Sayı:1, Özerk Matbaası, Kütahya, 1999;279.
67. Karapınar A. Okuyan Ergenlerin Sosyalleşme Problemleri Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kurumlar Sosyolojisi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 1997; 6-20
68. Karasüleymanoğlu A. Yeni Boyutlarıyla Spor, Engin Yayınlar Denemeler Dizisi No:1, Ankara, 1992.
69. Karasüleymanoğlu A. Yeni Boyutlarıyla Spor , Osan Dağıtım, 4. Baskı, Ankara, 1995;50.
70. Kardaş R. Eğitimde Standartlaştırma, MEGSB, Cilt: I, Ankara, 1985;19-20.
71. Kelinske B, Mayer BW, Chen KL. "Perceived Benfits From Participation in Sports. A Gender Study" Women in Manegement Review, 16 (2), 2001;75-84.
72. Keten M. Türkiye’de Spor, Polat Ofset, İstanbul, 1993.
73. Kılıçgil E. Sosyal Çevre-Spor İlişkileri, (Teori ve Elit Sporculara İlişkin Bir Uygulama), Bağırhan Yayınevi, Kültür Ofset, Ankara, 1998;59-65.
74. Knopp L, Leonard PH. "Teaching Physical Education Secondary Schools". Hill Book Co, New York, 1968.
75. Koryürek C. Olimpiyat Tarihi, İstanbul, 1996.
76. Koşu S. Sporun Sosyal Bütünleşmeyi Sağlamada Rolü, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 1998; 25.
77. Köknel Ö. Kişilik, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1982; 82.
78. Kuper S. Futbol Asla Sadece Futbol Değildir, Çev: S. Gürtunca, Sabah Kitapları, Çeşitlemeler Dizisi, İstanbul, 1996.
79. Küçük V, Koç H. Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi, Dumlupınar Üniversitesi BESYO, Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:9, Kütahya, 2003;211.
80. Küçükahmet L, Değirmencioğlu CE, Öksüzöğlu AF, Özdemir E, Korkmaz A. Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2000;2.
81. Landers DM, Landers DR. Teacher versus peer model: Effects of model’s presence and performance level on motor behavior. Journal of Motor Behavior, 1973,5;129-140.
82. Muallimoğlu N. Çocuklara ve Gençlere Beden Eğitimi, I. Baskı, İstanbul, 1977;6.

83. Muallimoğlu N. Çocuklara ve Gençlere Beden Eğitimi, Avcıol Basım Yayın 3. Baskı, İstanbul, 1998; 116
84. Nirun N. Sosyoloji, MEGSB, İstanbul 1986; 3-91.
85. Onur B. Ergenlik Psikolojisi, Hacettepe Taş Kitapçılık Ltd. Şti. Ankara, 1987;87.
86. Orkunoğlu O. Voleybol Antrenörünün El Kitabı, B.T.G.M. Voleybol Fed. Yayını, Ankara, 1985;5.
87. Ökmen AŞ. Okullarda Beden Eğitimi ve Sporun Öğrencilerin Toplumsallaşmasındaki Rolü, Erzurum Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, 125560, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2003; 168-176.
88. Özbay Y, Palancı M. "The Relationship Between Interpersonal Strees and Emphatic Skills" Bratislava: 21. St International Conference of the Strees and Anxiety Research Society. 20-22 July. Bratislava, 2000.
89. Özbaydar S, İnsan Davranışlarının Sınırları ve Spor Psikolojisi, Altın Kitaplar Yayınevi, Ankara, 1983; 1-34
90. Özdağ S, Kürkçü R, Kartal R, Aytekin U. Engellilerde Beden Eğitimi Spor, Saray Kâğıtçılık ve Matbaacılık, Ankara, 2006; 1-12.
91. Özdiñç Ö. Çukurova Üniversitesi Öğrencilerinin Spor ve Spora Katılımın Sosyalleşmeyle İlişkisi Üzerine Görüşleri, Ankara Üniversitesi BESYO, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt:III, Sayı:2, Ankara, 2005;77-84.
92. Özkalp E. Sosyoloji, Anadolu Üniversitesi, Yayın Numarası 606, Eskişehir, 1992; 2-3.
93. Özkalp E. Sosyolojiye Giriş, Eskişehir, 1993; 56-57.
94. Özmen Ö. Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni, Bağırhan Yayınevi, Ankara, 1999;16.
95. Palancı M. Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Kaygı Problemlerini Açıklama ve Gidermeye YönelikGerçeklik Terapisi Oryantasyonlu Bir Yardım Modelinin Geliştirilmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Trabzon, 2004.
96. Pressey S, Robinson FP. Psikoloji ve Yeni Eğitim, Öğretmen Kitapları Dizisi, Çev: Hasan Tan, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1991;230.
97. Sel R. Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1993; 15.
98. Spor Şurası 1990, Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Sporda Eğitim ve Öğretim Komisyonu Raporu 8-11 Mayıs /Ankara, 1990; 105.
99. Spor Şurası 2008, Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Spor Kültürü ve Sporla Eğitim Komisyonu Raporu 8-11 Mayıs /Ankara, 2008; 215-216
100. Synader E, Spreitzer E. Social Aspects Of Sports, Englewood Cliffs, 1983. (Aktaran) Vilhjalmsso R, "The Integrative and Physiological Effects of Sport Participation: A Study Of Adoloscents" The Sociological Quarterly 1992; 637-647.
101. Şahan H. Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2007;4-139.
102. Şahin HM. Beden Eğitimi ve Sporda Temel Kavramlar Sözlüğü, Gaziantepspor Kulübü Yayınları, Yayın No:1, Nobel Yayın Dağıtım, I. Baskı, Ankara, 2002;45-68
103. Şemin RU. Gençlik Psikolojisi, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, Yayın No: 2677, İstanbul 1980;189.
104. Şen H, Monoz H. "Alt Özel Sınıflarda ve Bağlı Bulundukları Okullardaki Beden Eğitimi Derslerinin Uygulanışı ve Beklentilerinin Değerlendirilmesine Yönelik Öğretim Modeli". Uluslar arası Engellilerde Spor Eğitimi Sempozyumu, (G.S.G.M. Spor Eğitim Daire Başkanlığı Yayın No: 1997/1) Antalya, 1995; 155-173.
105. Tamer K. "Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi". Anadolu Üniversitesi A.Ö.F. Eğitim Ön Lisans Programı, Eskişehir, 1987.
106. Tezcan M. Eğitim Sosyolojisine Giriş, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Yayın No:91, Ankara, 1981;5.
107. T.C. 1982 Anayasası. Madde 59, Nurdan Yayınları, 1.Basım, İstanbul, 1987; 42.

108. Theberge N. Gender and Sport, In: J Coakley and E. Dunning (Ed.) Handbook of Sport Studies. (London: Sage), 2000.
109. TMOK. Olimpik Hareket, Hürriyet Gazetesi Matbaası, İstanbul, 1985.
110. TMOK. Olimpik Hareket, Hürriyet Gazetesi Matbaası, İstanbul, 1988.
111. Tolan B. Toplum Bilimlerine Giriş, Kalite Matbaası, II. Baskı, Ankara, 1987; 310-311.
112. Tolan B, İsen G, Batmaz V, Sosyal Psikolojisi, Adım Yayıncılık, Birinci Baskı, Ankara, 1991;49.
113. Tuna M. İlköğretim Çağındaki Çocukların Sosyalleşmesinde Popüler Kültürün Rolü (Isparta Örneği), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008; 102
114. Turgut M, Gökyürek B, Yenel F. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki Antrenörlük Eğitimi ve Spor Yöneticiliği Bölümlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Bu Bölümleri Seçme Nedenleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, Ankara, 2003;405-412.
115. Türkmen S, Özgönül H, Kayatekin M, Varol R. Beden Eğitimi Derslerinin Bir Öğretim Yılı Boyunca Ambulans ve Acil Bakım Teknikleri, Öğrenciler Üzerindeki Fiziksel ve Fizyolojik Etkileri, Performans Cilt: 1. Sayı: 3, İzmir, 1995; 142.
116. UNESCO, Hükümetler arası Beden Eğitimi Tavsiye Kararları, Madde: 2. BTGM Yayını, Ankara, 9-16 Ekim 1984,
117. Voigt D. Spor Sosyolojisi, Çeviren; A. Atalay, Alkım Yayınları, İstanbul, 1998;86-123.
118. Varış F. Eğitim Bilimine Giriş, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Yayın No:98, Ankara, 1981;89.
119. Wentworth W. Context and understanding. New York: Elsevier Press, 1980.
120. Wheeler S, Brim OG. The structure of formally organized socialization settings. In O.G. Brim & S. Wheeler (Eds) Socialization after childhood. New York: John Wiley & Sons. 1996;53-116.
121. Yalçın HF. Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı, Gürler Ofset, Ankara, 1995;1.
122. Yavuzer H. “Atatürk ve Gençlik”. Atatürk ve Gençlik, T.C. MEGSB, Ankara, 1987; 55.
123. Yenel F, Güngörmüş HA. Türkiye’deki İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması ile Sportif Gelişmişlik Düzeylerinin Belirlenmesi, Ankara Üniversitesi BESYO, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt: IV, Sayı:2, Ankara, 2006;61-72.
124. Yetim AA. Sosyoloji ve Spor, Topkar Matbaacılık, Ankara, 2000;65-152.
125. Yetim AA. Sosyoloji ve Spor, Morpa Kültür Yayınları Ltd. Şti. Yayıncılık Matbaası, İstanbul, 2005; 168-203.
126. Yetim AA. Sosyoloji ve Spor, Bilge Ofset Matbaacılık Yayıncılık, Maltepe/Ankara, 2008;30-179.
127. Yetim AA. Sosyoloji ve Spor, Berikan Yayınevi, 4.Baskı, Ankara, 2010;103-224.
128. Yetim AA. Sosyoloji ve Spor, Berikan Yayınevi, Ankara, 2011;213
129. Yeşilyaprak B. Eğitimde Rehberlik Hizmetleri, Gelişimsel Yaklaşım, Nobel Basımevi, 8. Baskı, Ankara, 2004;56.
130. Yıldırım İ, Karaküçük S, İmamoğlu AF, Ekenci G. “Beden Eğitimi ve Spor Öğrenimi Veren Yüksek Öğrenim Kurumlarının Öğretim Programlarının Toplumsal Beklentilere Uygunluk Düzeyleri Bakımından Analizleri” Eğitim Dergisi, Sayı:3, Ankara, 1993;56.
131. Yıldırım İ. Uygulama Nedenleri ve Fonksiyonları Bakımından Türk Kültürünün Erken Devirlerinde Bazı Sportif Aktivitelerin Görünümü, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Sayı: 1, Ankara, 1996;47-57.
132. Yıldız D. Türk Spor Tarihi, Eko Matbaası, İstanbul, 1979;17-128
133. Yıldız D. Türk Spor Tarihi, Eko Matbaası, İstanbul, 1993;23.

9. EKLER

EK 1.Anket Formu

Sevgili Öğrenciler;

Bu anket çalışması Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalında yapmakta olduğum Yüksek Lisans programı gereğince yapılmaktadır. Tez Konusu“Seçilmiş Orta Öğretim Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Beden Eğitimi ve Spor Aktivitelerinin Rolü ve Önemi” dir. Elde edilen bulgular **Kesinlikle Başka Bir Amaç İçin Kullanılmayacaktır**. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Araştırmacı: Özgür TUNÇALP

A. Demografik Özellikler

1. Cinsiyetiniz? Erkek () Kadın ()

2. Sizin haftalık harcamanız?

20-40() 41-60() 61-80() 81-100() 101 ve Yukarısı

3. Yaş grubunuz? 14-15 () 16-17 () 18-19 () 20 ve yukarısı ()

4. Okulunuz?

Sınıfınız 1 () 2 () 3() 4()

5. Okuduğunuz Bölüm-

Alanınız?.....

6.	Okur-yazar değil	İlköğretim	Lise	Üniversite
Annenizin eğitim durumu?				
Babanızın eğitim durumu?				

7. Anne ve babanızın mesleği?	Anne	Baba
İşçi		
Çiftçi		
Memur		
Esnaf-tüccar		
Serbest meslek		
Çalışmıyor		
Diğer		

8. Ailenizin Toplam Aylık Geliri Nedir?

Asgari Ücret () 600-1000 TL () 1001-1400 TL () 1401-1800() TL
1801 den fazla ()

9. Kaç kardeşsiniz?

Hiç yok () 1 () 2 () 3 () 4 () 5 ve Fazlası ()

10. Oturduğunuz ev kendinize mi ait?

Evet () Hayır ()

11. Okula Geliş ve gidişlerinizi nasıl yaparsınız?

Yürüyerek () Bisikletle () Servisle () Belediye Otobüsü ile ()

Ailem araba ile bırakır ()

B. İlgi alanları ile ilgili sorular

12.İlgilendiğiniz spor Branşları ve Düzeyini Belirtiniz (Çoklu Cevap Verilebilir)			
BRANŞLAR	Amatör	Profesyonel	İzleyici
Futbol			
Basketbol			
Voleybol			
Atletizm			
Tenis			
Jimnastik			
Kayak			
Masa tenisi			
Badminton			
Halk oyunları			
Yüzme			
Boks			
Güreş			
Taekwan-do			
Doğa sporları			
Dağcılık			
Diğer (belirtiniz).....			

13. İlgilendiğiniz spor branşını hangi sıklıkla yaparsınız ?

Hafta içi her gün () Haftada Üç Gün () Sadece hafta sonları ()

Ara sıra() Diğer.....(Belirtiniz)

14. İlgilendiğiniz spor dalını nasıl yapıyorsunuz?

Kulüp bünyesinde antrenör gözetiminde ()

Bir arkadaş grubuyla birlikte ()

Bir spor hocası gözetiminde ()

Bireysel olarak-program dâhilinde ()

Bireysel olarak - program yapmaksızın ()

Diğer (belirtiniz).....

15. Belirli bir spor branşı ile ilgilenme amacınız nedir?

Kişisel gelişim ()

Sağlıklı yaşam ()

Mesleki - kariyer ()

Sosyokültürel aktivitelere katılma - paylaşım ()

Kişisel beceri ve yetenek ()

Diğer (belirtiniz).....

16. İlgilendiğiniz spor branşını seçmede aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

Kişisel tercihim etkili oldu ()

Aile bireylerim etkili oldu ()

Beden eğitimi ve spor öğretmenim etkili oldu ()

Başarılı ve ünlü sporcular etkili oldu ()

17. İlgi alanlarınız?

Kitap-dergi () Sinema () Tiyatro () Müzik () Bilgisayar () Diğer ()

	Hiç gitmem	Bir-İki defa	İki- Beş Defa	Beşten fazla
18. Ortalama olarak (sezon) kaç defa tiyatroya gidersiniz?				
19. Ortalama olarak ayda kaç defa sinemaya gidersiniz?				

20. Tiyatro ve sinema gibi eğlencelere en çok kiminle gidersiniz?

Yalnız () Erkek arkadaşım/ kız arkadaşım () Erkek ve kız arkadaş grubumla ()

Sadece erkek arkadaş grubumla/sadece kız arkadaş grubumla () Aile üyeleri ile ()

21. Ne tür kitaplar okursunuz?

Polisiye - macera() Aşk - romantik() Tarihî - coğrafi () Dinî () Siyasi()
Bilim kurgu () Diğer ()

22. Herhangi bir spor yapıyor musunuz?

Amatör () profesyonel() Sadece izleyici ()

C. Spor ve Sosyalleşme ile ilgili değişkenler	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. İlgilendiğim spor dalını seçmede kişisel ilğim ve yeteneğim belirleyicidir					
2. Kendimi daha çok bireysel sporlarda başarılı bulurum					
3. Spor alanında bir şey yapmaya karar verirsem başkalarının düşüncelerinden etkilenmem					
4. Her yaş grubunda ve cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım					
5. Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam					
6. Diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevmek benim için önemli değildir					
7. İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler					
8. Hayatımdaki en büyük zevklerden birisi tanımadığım insanlarla spor yapmaktır					
9. Takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissedirim					
10. Duygularımı spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanmam					
11. Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde grubun lideri olurum					
12. Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım					
13. Spor yapan bireyler kendi kendisiyle barışık olur					
14. Spor aktivitelerinde tartışmaktan ziyade çözmeyi tercih ederim					
15. Spor aktivitelerinin organize edilmesinde katkıda bulunurum					
16. Her türlü spor aktivitelerine katılmaktan hoşlanırım					
17. Diğer insanlar beni reddedecek olsa dahi haklarımı savunurum ve doğruyu söylerim					
18. Takım sporları ile ilgili faaliyetleri tercih ederim					
19. Spor toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar					
20. Spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim					
21. Spor ve spor aktiviteleri toplumsal bütünleşmeyi sağlar					
22. Spor aktivitelerinde kurallara uymayan davranışlar hoşgörülü karşılanabilir mi (küfür centilmenlikten uzak hareketler)					
23. Bir grubun üyesi olmaksansa, kendime özgü bir değer yapısına sahip birey olmayı tercih ederim					
24. Spor insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar					

25. Her türlü spor faaliyetine ve spora kolayca uyum sağlarım					
26. Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım					
27. Spor eğitimi topluma faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar					
28. Spor bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar					
29. Spor insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar					
30. Sevdiğim insanlardan ayrı olmak benim için zordur					
31. Boş zamanlarımı diğer insanlarla birlikte geçirmekten hoşlanırım					
32. Arkadaşlarla birlikte spor yapmaktan hoşlanırım					
33. İlgilendiğim spor dalını seçmede ailem ve çevrenin etkisi belirleyicidir					
34. Diğer insanlara yardım etmeyi, onların bana yardım etmesinden daha çok tercih ederim					
35. Bireysel hareketlerden ziyade diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler yapmayı tercih ederim					

10. ÖZGEÇMİŞ

1975 yılında Köln/Almanya’da doğdu. İlk ve Ortaokulu Konya’da tamamladı. 1995 yılında Samsun Lâdik Akpınar Anadolu Öğretmen Lisesi’nden mezun oldu. 1996 yılında Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü’nde lisans eğitimine başladı. 2000 yılında eğitimini tamamlayarak Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu’ndan Beden Eğitimi Öğretmeni olarak mezun oldu. 2000 Yılı Hatay/İskenderun Cemal Gürsel İlköğretim Okulu Beden Eğitimi Öğretmenliği, 2003-2005 Hatay/Belen Adakent Atatürk İlköğretim Okulu ve Ali Tekten İlköğretim Okulu Beden Eğitimi Öğretmenliği, 2005-2007 Kızılay İskenderun Şube Müdürlüğü, 2007-2008 Sivas Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü’nde Memur olarak görev yaptı. Halen Karaman Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü’nde Şube Müdür Vekili olarak görev yapmaktadır. 2008 yılında Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı’nda açılan sınavı kazanarak lisansüstü eğitimine başladı.

1987 yılında başlayan Güreş yaşamında çeşitli lig kulüplerinde Güreş yaptı. Konya Yapı Spor, Konya Belediyespor, Samsun Tekelspor gibi kulüplerde 13 yıl güreş yaptı. 1994 yılında yapılan Türkiye Şampiyonasında Türkiye ikincisi olarak ismen Milli takıma çağırıldı. Defalarca Türkiye Şampiyonalarında çeşitli dereceler elde etti. 1999 Marmara depreminde ve 14 Kasım 2006 İskenderun’da meydana gelen sel afetinde Türk Kızılayı ekibinde Doğal Afet ve İlk Yardım uzmanı olarak görevlerde bulundu.

Evli ve iki çocuk babasıdır.